

**UCHWAŁA NR XLIII/389/2022
RADY MIASTA OSTRÓW MAZOWIECKA**

z dnia 19 grudnia 2022 r.

**w sprawie przyjęcia "Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych
Miasta Ostrów Mazowiecka na lata 2023-2028"**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 559, poz. 583, poz. 1005, poz. 1079 i poz. 1561) oraz art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 2268, poz. 2270 oraz z 2022 r. poz. 1, poz. 66, poz. 1079, poz. 1692, poz. 1700, poz. 1812, poz. 1967, poz. 2127 i poz. 2140) Rada Miasta Ostrów Mazowiecka uchwala, co następuje:

§ 1.

Przyjmuje się „ Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Ostrów Mazowiecka na lata 2023-2028” w brzmieniu stanowiącym załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2.

Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Miasta Ostrów Mazowiecka.

§ 3.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady
Miasta

Robert Krajewski

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SP

Załącznik do uchwały Nr XLIII/389/2022
Rady Miasta Ostrów Mazowiecka
z dnia 19 grudnia 2022 r.

MIASTA OSTRÓW MAZOWIECKA

NA LATA 2023 - 2028

Spis treści

I. Wprowadzenie	4
1. Metodologia opracowania Strategii.....	6
2. Podstawy prawne	9
3. Spójność z dokumentami strategicznymi	12
3.1. Dokumenty europejskie	12
3.2. Dokumenty krajowe	14
3.3. Dokumenty regionalne.....	15
3.4. Dokumenty lokalne	16
II. Charakterystyka miasta Ostrów Mazowiecka	17
1. Położenie.....	17
2. Sytuacja demograficzna.....	18
3. Rynek pracy i sytuacja gospodarcza	20
4. Edukacja i wychowanie.....	22
5. Kultura, sport i rekreacja.....	24
6. Opieka zdrowotna	26
7. Bezpieczeństwo publiczne	27
8. Uwarunkowania w zakresie ekonomii społecznej	29
9. Pomoc społeczna	38
10. Zasoby instytucjonalne w zakresie rozwiązywania problemów społecznych	43
III. Diagnoza sytuacji społecznej	44
1. Wspieranie rodziny i system pieczy zastępczej.....	44
2. Wsparcie osób z niepełnosprawnością	51
3. Zdrowie psychiczne	56
4. Profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień od substancji psychoaktywnych oraz uzależnień behawioralnych	59
5. Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie	70
6. Aktywność i integracja społeczna seniorów	77
7. Promocja zatrudnienia, reintegracja zawodowa i społeczna osób podlegających wykluczeniu społecznemu	81

8. Wsparcie osób z problemem ubóstwa	86
IV. Część programowa	91
1. Analiza SWOT.....	92
1. Misja i wizja rozwiązywania problemów społecznych.....	96
2. Kierunki rozwiązywania problemów społecznych.....	97
3. Ramy finansowe Strategii	113
4. System wdrażania Strategii.....	114
5. System aktualizacji Strategii	116
6. Komunikacja społeczna i promocja Strategii.....	116
7. Monitoring i ewaluacja	117
8. Wnioski i podsumowanie.....	123
V. Bibliografia.....	125
VI. Spis rysunków, tabel, wykresów	126
1. Spis rysunków	126
2. Spis tabel.....	126
3. Spis wykresów.....	127

Wykaz skrótów:

GUS – Główny Urząd Statystyczny

KCPU – Krajowe Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom

KPP – Komenda Powiatowa Policji

KS – Klub Seniora

MBP – Miejska Biblioteka Publiczna

MDK – Miejski Dom Kultury

MKRPA – Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

MOPS – Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej

MOSiR – Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji

MŚS – Miejska Świetlica Socjoterapeutyczna

NGO (ang. *non-government organization*) – organizacja pozarządowa

PARPA – Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

PCPR – Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie

PES – podmioty ekonomii społecznej

PFRON – Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych

PK – Punkt Konsultacyjny

pp. – punkt procentowy

PUP – Powiatowy Urząd Pracy

SM – Straż Miejska

SPZZOZ – Samodzielny Publiczny Zespół Zakładów Opieki Zdrowotnej

ŚDS – Środowiskowy Dom Samopomocy

UM – Urząd Miasta

UTW – Uniwersytet Trzeciego Wieku

ZI – Zespół Interdyscyplinarny

I. Wprowadzenie

Przemiany technologiczne, ekonomiczne i społeczno-kulturowe, które dokonały się w XX w. były przyczyną przeobrażeń w sferze życia społecznego i doprowadziły do zmiany starych i powstania nowych problemów społecznych. Problem społeczny określany jest jako niekorzystne dla społeczności zjawisko, zagrażające, niebezpieczne i konieczne do wyeliminowania. O problemie społecznym mówimy wówczas, gdy dane zjawisko spełnia kilka kryteriów: dotyczy wielu osób w społeczności, ma charakter powtarzający się, a nie jednorazowy, jest postrzegane i odczuwane przez członków danej społeczności jako istotne dolegliwości w życiu zbiorowym, domaga się rozwiązania i można mu zaradzić poprzez zbiorowe działanie¹. Wśród problemów społecznych występujących w polskiej rzeczywistości wymieniane są: alkoholizm, narkomania, nikotynizm, ubóstwo, bezrobocie, przemoc, hazard, bezradność opiekuńczo-wychowawcza oraz wykluczenie społeczne. Jednym z instrumentów polityki społecznej jest tworzenie lokalnych strategii rozwiązywania problemów społecznych, które są ważnymi dokumentami odnoszącymi się do polityki społecznej, a odpowiednio przygotowane i wdrażane prowadzą do rozwiązania kluczowych problemów społecznych występujących na danym terytorium.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Ostrów Mazowiecka na lata 2023-2028² jest dokumentem wyznaczającym najważniejsze kierunki działań mające na celu doprowadzenie do zmiany niekorzystnych zjawisk społecznych na terenie Miasta. Wskazuje ona obszary problemowe, priorytetowe zadania służące przeciwdziałaniu tym problemom, a także zakładane rezultaty. Strategia jest wyrazem zintegrowanego planowania społecznego zwiększającego efektywność podejmowanych działań. Jej wdrażanie odbywa się poprzez szereg działań związanych z realizacją planów strategicznych. W celu zwiększenia skuteczności,

¹ Kwaśniewski J., Rola diagnozy w rozwiązywaniu problemów społecznych.

² Na potrzeby niniejszego opracowania dla występujących w tekście sformułowań „Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Ostrów Mazowiecka na lata 2023-2028” stosowana będzie skrócona nazwa „Strategia”.

konieczne jest systematyczne śledzenie zjawisk i problemów społecznych, które są przedmiotem Strategii.

Strategia będzie służyć osiągnięciu zaplanowanych celów, wraz ze szczegółowym określeniem sposobów dojścia do poprawy sytuacji społecznej w wybranych obszarach. W związku z tym, że rozwiązywanie problemów społecznych jest procesem długofalowym, lokalna polityka społeczna wymaga od jej realizatorów strategicznego podejścia. Planowanie strategiczne, polegające na podejmowaniu systematycznych działań, podczas których planowana jest przyszłość i wytyczane są najistotniejsze kierunki działań, uwzględnia długi horyzont czasowy. Strategia stanowi zatem ważny instrument zarządzania, dzięki któremu możliwe jest rozpoznanie i wdrażanie przedsięwzięć o charakterze społecznym oraz integracja różnych środowisk lokalnych w ramach wspólnie zaplanowanych i skoordynowanych działań.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Ostrów Mazowiecka na lata 2023-2028 zawiera kilka części składowych: charakterystykę Miasta, diagnozę sytuacji społecznej, diagnozę problemów społecznych oraz część programową obejmującą misję, wizję, cele, zadania przewidziane do realizacji, ramy finansowe, zakładane rezultaty, system wdrażania, monitoring i ewaluację. W Strategii uwzględniono różnorodny zakres problematyki społecznej. Diagnoza sytuacji społecznej dokonana została w następujących obszarach:

- wspieranie rodziny i system pieczy zastępczej,
- wsparcie osób z niepełnosprawnością,
- zdrowie psychiczne,
- profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień od substancji psychoaktywnych oraz uzależnień behawioralnych,
- przeciwdziałanie przemocy w rodzinie,
- aktywność i integracja społeczna seniorów,
- promocja zatrudnienia, reintegracja zawodowa i społeczna osób podlegających wykluczeniu społecznemu,
- wsparcie osób z problemem ubóstwa.

Do każdego z tych obszarów wskazane zostały podstawowe informacje, działania interwencyjne i najważniejsze problemy wynikające z przeprowadzonej diagnozy.

Podsumowując, Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Ostrów Mazowiecka na lata 2023-2028 jest wyrazem zintegrowanego planowania strategicznego. Określa sposób osiągnięcia wyznaczonych celów i pozwala wypracować sprawny i efektywny system pomocy, umożliwiający skuteczne rozwiązywanie problemów społecznych. Pozwoli to na zapewnienie mieszkańcom miasta Ostrów Mazowiecka dogodnych warunków do rozwoju i przyczyni się do wzrostu poczucia bezpieczeństwa społecznego.

1. Metodologia opracowania Strategii

Podstawowe elementy Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Ostrów Mazowiecka na lata 2023-2028 są tożsame ze strukturą innych dokumentów określających kierunki lokalnej polityki społecznej. Wskazane w nich cele, zarówno strategiczne jak i operacyjne, mają za zadanie przybliżyć Miasto do osiągnięcia wskazanego przez lokalne władze i mieszkańców pożądanego jej obrazu w przyszłości. Tym co wyróżnia Strategię od innych wiążących dokumentów i programów jest przede wszystkim jej okres obowiązywania oraz nadrzędność wobec nich. Mimo, iż horyzont czasowy nie został wskazany w ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, powinien on precyzować główne działania Miasta w zakresie zaspokajania społecznych potrzeb mieszkańców i niwelowania nierówności społecznych w długim okresie, tj. 5-10 lat.

Obligatoryjny charakter Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych oraz jej istota i wpływ na kreowanie lokalnej polityki nakłada na jej realizatorów obowiązek tworzenia jej w sposób odpowiedzialny i spójny z zapisami zawartymi w nadrzędnych dokumentach strategicznych na poziomie europejskim, krajowym, regionalnym oraz lokalnym.

Zdefiniowane w dokumentach strategicznych problemy oraz kierunki działań skierowane na rozwój społeczno-gospodarczy Miasta i wsparcie mieszkańców w zaspokajaniu ich potrzeb, mają szczególne znaczenie dla opracowywania i wdrażania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych. Spójna wizja Miasta w przyszłości pozwala podmiotom realizującym zadania z zakresu polityki społecznej na wprowadzanie kompleksowych i adekwatnych do potrzeb mieszkańców działań.

Nadrzędność Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych nad programami o charakterze taktycznym, takimi jak Program Współpracy Miasta z Organizacjami Pozarządowymi, Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie, Program Wspierania Rodziny, czy Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii, wymusza na podmiotach odpowiedzialnych za opracowanie i wdrażanie Strategii ujęcia w niej określonych elementów. Uwzględnienie ich oraz merytoryczna spójność dokumentów umożliwia pełne wykorzystanie potencjału Miasta w poszczególnych aspektach lokalnej polityki społecznej. Poniżej zawarte zostały elementy wchodzące w skład Strategii oraz poszczególne etapy jej opracowania.

Tabela 1. Etapy opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych

Etap	Charakterystyka
Analiza strategiczna	Analiza bieżącej sytuacji, problemów, barier oraz potencjału umożliwia wskazanie obszarów problemowych występujących w Mieście. Głównym źródłem informacji o sytuacji mieszkańców, ich problemach i potrzebach jest analiza danych zastanych, czyli bieżącej dokumentacji urzędowej, danych demograficzno-gospodarczych, trendów społecznych oraz wnioski z przeprowadzonej na terenie Miasta diagnozy problemów społecznych. Na tym etapie ocenie poddaje się również otoczenie jednostki samorządowej, które wpływa na jej rozwój i wykorzystanie dostępnych zasobów.
Sformułowanie Misji i Wizji Strategii	Wizja zawarta w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych jest swoistym obrazem, do którego dąży Miasto za sprawą realizacji celów w niej wskazanych, natomiast misja określa nadrzędny powód opracowania Strategii.
Określenie celów priorytetowych i zadań	W następstwie prawidłowo przeprowadzonej analizy strategicznej możliwe jest wskazanie głównych obszarów problemowych występujących na terenie Miasta. Wskazanie najdotkliwszych trudności mieszkańców i określenie kompleksowych działań minimalizujących ich skalę zapewnia realizację polityki społecznej zgodnej z oczekiwaniami i potrzebami, a także podniesienie jakości życia lokalnej społeczności.
Wskazanie sposobu wdrażania i kontroli realizacji Strategii	Ostatnim elementem Strategii jest określenie planu, zgodnie z którym ma zostać zrealizowana podczas okresu jej obowiązywania. Zarówno źródła i ramy finansowe, podmioty odpowiedzialne za realizację poszczególnych celów, sposób komunikacji jak i sprawozdawczość mają niebagatelny wpływ na stopień i jakość jej wdrożenia, dlatego zarówno w trakcie, jak i po jej zakończeniu należy przeprowadzić ewaluację, umożliwiającą ocenę działań w odniesieniu do zamierzonych celów.

Źródło: opracowanie własne

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych jest narzędziem służącym instytucjom samorządowym i NGO odpowiedniemu wspieraniu oraz wzmacnianiu potencjału lokalnej społeczności. Z tego powodu proces jej tworzenia i wdrażania nie może pomijać udziału osób szczególnie nią zainteresowanych, czyli mieszkańców. Włączenie lokalnej społeczności w procesy decyzyjne nazywa się partycypacją społeczną, a jej najczęściej spotykanymi formami są konsultacje społeczne, warsztaty strategiczne z lokalną społecznością, a także badania diagnozujące zagrożenia oraz potrzeby mieszkańców w obszarach ujętych w dokumencie. Uspołecznienie Strategii i powierzenie części odpowiedzialności za jej charakter mieszkańcom daje możliwość zaplanowania działań adekwatnych do rzeczywistych oczekiwań społeczności lokalnej oraz stwarza warunki do pełniejszego wykorzystania jej potencjału.

2. Podstawy prawne

Opracowana całościowa, spójna i wieloletnia koncepcja rozwiązywania problemów społecznych danej gminy miejskiej bądź wiejskiej lub powiatu, podobnie jak inne dokumenty strategiczne, jest uwarunkowana prawnie. Podstawą jurejdczną do opracowania niniejszej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych jest ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 2268 z późn. zm.), stanowi, iż do zadań własnych gminy o charakterze obligatoryjnym należy *„opracowanie oraz realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka³”*.

Tworząc niniejszą Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych opierano się na kluczowych dla tej materii aktach prawnych tak, aby była ona kompatybilna oraz komplementarna z założeniami polityki państwa. Wśród najistotniejszych ustaw kompetencyjnych, nakładających na administrację rządową i samorządową określone obowiązki, należy wyszczególnić m.in.:

³ Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 2268 z późn. zm.).

1. *Konstytucję Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. z 2009 r. poz. 946),*
2. *ustawę z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1805 z późn. zm.),*
3. *ustawę z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 2000),*
4. *ustawę z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 1327 z późn. zm.).*

AKTY PRAWNE DOTYCZĄCE WSPARCIA RODZINY I DZIECKA

1. *Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 447 z późn. zm.),*
2. *ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 1577),*
3. *ustawa z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1329),*
4. *ustawa z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1744),*
5. *ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 615 z późn. zm.),*
6. *ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 1205),*
7. *ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1359),*
8. *ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1249).*

AKTY PRAWNE DOTYCZĄCE OCHRONY ZDROWIA ORAZ PRZECIWDZIAŁANIA UZALEŻNIENIOM

1. *Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1119 z późn. zm.),*
2. *ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 2050 z późn. zm.),*
3. *ustawa z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 633 z późn. zm.),*
4. *ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 2123).*

AKTY PRAWNE DOTYCZĄCE OŚWIATY, ZATRUDNIENIA ORAZ WSPARCIA SOCJALNEGO

1. *Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 573 z późn. zm.),*
2. *ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 690 z późn. zm.),*
3. *ustawa z dnia 5 sierpnia 2022 r. o ekonomii społecznej (Dz. U. z 2022 r. poz. 1812),*
4. *ustawa z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych (Dz. U. z 2019 r. poz. 1818),*
5. *ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1915 z późn. zm.),*
6. *ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 176 z późn. zm.),*
7. *ustawa z dnia 27 kwietnia 2006 r. o spółdzielniach socjalnych (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 2085 z późn. zm.),*
8. *ustawa z dnia 8 grudnia 2006 r. o finansowym wsparciu tworzenia lokali mieszkalnych na wynajem, mieszkań chronionych, noclegowni, schronisk dla osób bezdomnych, ogrzewalni i tymczasowych pomieszczeń (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 377 z późn. zm.),*
9. *ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 2021 z późn. zm.),*
10. *ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu Cywilnego (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 172 z późn. zm.),*
11. *ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 1009 z późn. zm.),*
12. *ustawa z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 504 z późn. zm.),*
13. *ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1285 z późn. zm.),*
14. *uchwała Nr 140 Rady Ministrów z dnia 15 października 2018 r. w sprawie ustanowienia wieloletniego programu rządowego programu „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2019–2023 (M.P. z 2018 r. poz. 1007),*
15. *rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 15 czerwca 2021 r. w sprawie szczegółowych warunków realizacji rządowego programu „Dobry start” (Dz. U. z 2021 r. poz. 1092).*

AKTY PRAWNE NORMUJĄCE ASPEKTY FINANSOWE

1. *Ustawa z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1672 z późn. zm.),*
2. *ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2022 r. poz. 1634 z późn. zm.)*
3. *ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 217 z późn. zm.).*

AKTY PRAWNE NORMUJĄCE DZIAŁANIA WOBEC OBYWATELI INNYCH PAŃSTW

1. *Ustawa z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 2354 z późn. zm.),*
2. *ustawa z dnia 9 listopada 2000 r. o repatriacji (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 1105),*
3. *ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 1264 z późn. zm.),*
4. *ustawa z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa (t.j. dz. U. z 2022 r. poz. 583 z późn. zm.).*

3. Spójność z dokumentami strategicznymi

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Ostrów Mazowiecka na lata 2023-2028 jest zgodna z kierunkami polityk w sferze społecznej zawartymi w dokumentach strategicznych realizowanych na poziomie Unii Europejskiej, kraju, na poziomie regionalnym oraz lokalnym. Rozdział ten przedstawia opis wyżej wymienionych dokumentów strategicznych.

3.1. Dokumenty europejskie

„Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu” jest kluczowym dokumentem społeczno-gospodarczym Unii Europejskiej. Strategia ta obejmuje trzy wzajemnie ze sobą powiązane priorytety:

- rozwój inteligentny: rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacji;
- rozwój zrównoważony: wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej;

- rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu: wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną.

W ramach trzech priorytetów tematycznych przygotowano siedem projektów przewodnich:

- „Unia innowacji” – projekt na rzecz poprawy warunków ramowych i dostępu do finansowania badań i innowacji, tak by innowacyjne pomysły przeradzały się w nowe produkty i usługi, które z kolei przyczynią się do wzrostu gospodarczego i tworzenia nowych miejsc pracy;
- „Młodzież w drodze” – projekt na rzecz poprawy wyników systemów kształcenia oraz ułatwiania młodzieży wejścia na rynek pracy;
- „Europejska agenda cyfrowa” – projekt na rzecz upowszechnienia szybkiego Internetu i umożliwienia gospodarstwom domowym i przedsiębiorstwom czerpania korzyści z jednolitego rynku cyfrowego;
- „Europa efektywnie korzystająca z zasobów” – projekt na rzecz uniezależnienia wzrostu gospodarczego od wykorzystania zasobów, przejścia na gospodarkę niskoemisyjną, większego wykorzystania odnawialnych źródeł energii, modernizacji transportu oraz propagowania efektywności energetycznej;
- „Polityka przemysłowa w erze globalizacji” – projekt na rzecz poprawy otoczenia biznesu, szczególnie w odniesieniu do MŚP, oraz wspierania rozwoju silnej i zrównoważonej bazy przemysłowej, przygotowanej do konkurencji na rynkach światowych;
- „Program na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia” – projekt na rzecz modernizacji rynków pracy i wzmocnienia pozycji obywateli poprzez rozwój kwalifikacji przez całe życie w celu zwiększenia współczynnika aktywności zawodowej i lepszego dopasowania popytu do podaży na rynku pracy, między innymi dzięki mobilności siły roboczej;

- „Europejski program walki z ubóstwem” – projekt na rzecz zapewnienia spójności społecznej i terytorialnej, tak aby korzyści płynące ze wzrostu gospodarczego i zatrudnienia były szeroko dostępne, a osoby ubogie i wykluczone społecznie mogły żyć godnie i aktywnie uczestniczyć w życiu społeczeństwa⁴.

3.2. Dokumenty krajowe

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Ostrów Mazowiecka na lata 2023-2028 jest zgodna z poniższymi dokumentami krajowymi:

- Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.), będąca aktualizacją średniookresowej strategii rozwoju kraju, stanowi obowiązujący, kluczowy dokument dla Polski, w zakresie średnio- i długofalowej polityki gospodarczej. Strategia zawiera rekomendacje dla polityk publicznych oraz jest podstawą dla zmian w systemie zarządzania rozwojem. Jej głównym celem jest: *tworzenie warunków dla wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym wzroście spójności w wymiarze społecznym, ekonomicznym, środowiskowym i terytorialnym*”.
- Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030, której celem jest *rozwijanie kapitału ludzkiego poprzez wydobywanie potencjałów osób w taki sposób, by mogły w pełni uczestniczyć w życiu społecznym, politycznym i ekonomicznym na wszystkich etapach życia*⁵. W Strategii wyznaczono 5 celów szczegółowych:
 1. Wzrost zatrudnienia.
 2. Wydłużenie okresu aktywności zawodowej i zapewnienie lepszej jakości funkcjonowania osób starszych.
 3. Poprawa sytuacji osób i grup zagrożonych wykluczeniem społecznym.

⁴ Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu.

⁵ Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030.

4. Poprawa zdrowia obywateli oraz efektywności systemu opieki zdrowotnej.
 5. Podniesienie kwalifikacji i kompetencji obywateli.
- Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego (współdziałanie, kultura, kreatywność) 2030 stanowi kontynuację Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego 2020, a jej głównym celem jest wzrost jakości życia społecznego i kulturalnego Polaków. Realizacja celu odbywa się w 3 obszarach:
 1. Współdziałanie – społeczeństwo obywatelskie,
 2. Kultura – tożsamość i postawy obywatelskie,
 3. Kreatywność – potencjał kulturowy i kreatywny.

Ponadto wymienić można również dokumenty mające wpływ na kształtowanie polityki społecznej, takie jak:

- Strategia Demograficzna 2040;
- Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030;
- Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu, polityka publiczna z perspektywą do roku 2030;
- Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2023 roku. Ekonomia Solidarności Społecznej;
- Strategia na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami 2021-2030;
- Strategia rozwoju usług społecznych, polityka publiczna na lata 2021-2035.

3.3. Dokumenty regionalne

Na poziomie regionalnym najważniejszymi dokumentami strategicznymi dla Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Ostrów Mazowiecka są: Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+, Strategia Rozwoju Powiatu Ostrowskiego na lata 2013-2022 oraz Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Ostrowskiego na lata 2016-2022.

3.4. Dokumenty lokalne

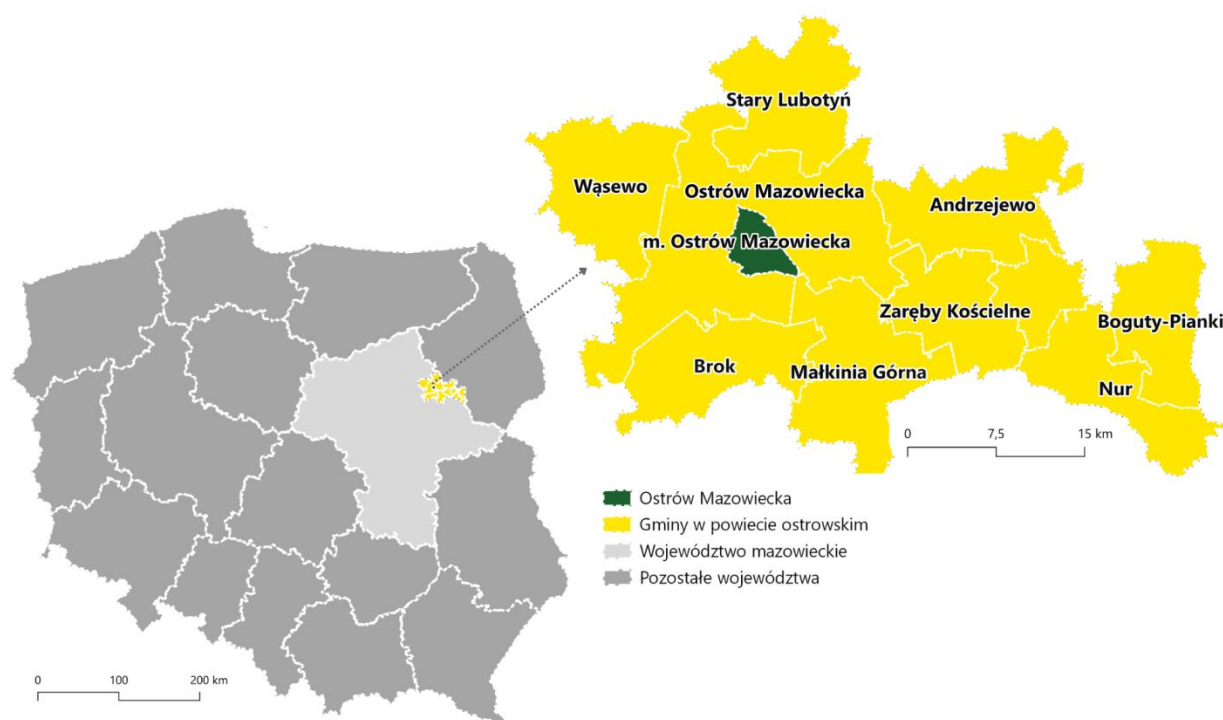
Najważniejszym dokumentem strategicznym na poziomie lokalnym dla miasta Ostrów Mazowiecka jest Strategia Zrównoważonego Rozwoju Miasta Ostrów Mazowiecka do 2030 roku, która nakreśla podstawowe kierunki rozwoju społeczno-gospodarczego Miasta w dłuższej perspektywie czasowej, a jej zasadniczym celem jest zapewnienie możliwie najwyższej jakości życia mieszkańców.

II. Charakterystyka miasta Ostrów Mazowiecka

1. Położenie

Ostrów Mazowiecka to miasto położone w województwie mazowieckim, stanowiące siedzibę powiatu ostrowskiego. Teren Miasta zajmuje obszar 22 km², co stanowi 1,8% powierzchni całego powiatu i 0,06% powierzchni województwa. Miasto znajduje się w centrum gminy wiejskiej Ostrów Mazowiecka, granicząc od południowego wschodu z gminą Małkinia Górna. Przez Miasto przebiegają istotne szlaki komunikacyjne o znaczeniu międzynarodowym, krajowym i regionalnym, co wpływa na jego atrakcyjność inwestycyjną oraz wysoki poziom przedsiębiorczości.

Rysunek 1. Położenie miasta Ostrów Mazowiecka na mapie powiatu ostrowskiego, województwa mazowieckiego i Polski

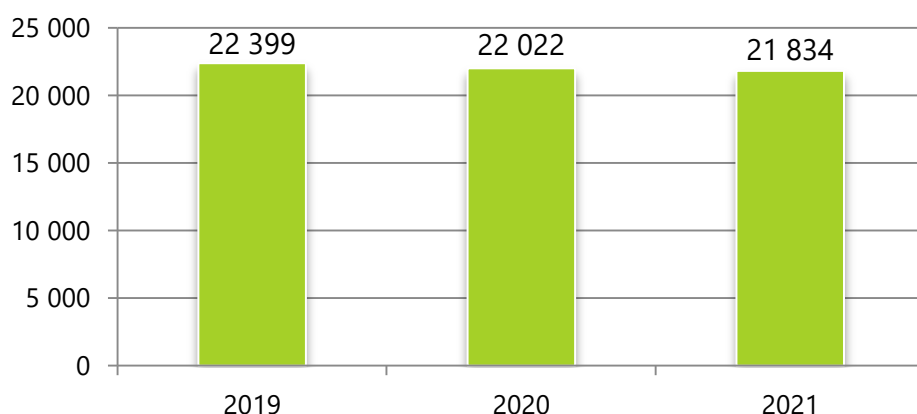

Źródło: Opracowanie własne

2. Sytuacja demograficzna

Miasto Ostrów Mazowiecka w 2021 roku zamieszkiwały 21 834 osoby (stan na 31 grudnia 2021 roku). Na przestrzeni ostatnich 3 lat widoczny jest spadek liczby mieszkańców – w stosunku do 2019 roku uległa ona zmniejszeniu o 2,5%, natomiast w porównaniu do 2020 roku zaobserwować można spadek o 0,8%.

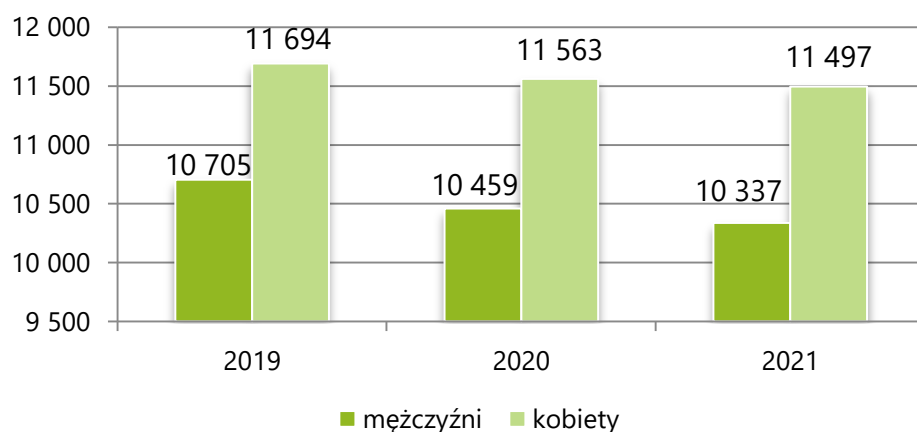
Wykres 1. Liczba mieszkańców miasta Ostrów Mazowiecka w latach 2019-2021

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Liczba mężczyzn zamieszkujących miasto Ostrów Mazowiecka była nieco niższa od liczby kobiet – w 2021 roku stanowili oni bowiem 47,3% (10 337 mężczyzn) ogólnej liczby ludności Miasta, natomiast kobiety 52,7% (11 497 kobiet). Współczynnik feminizacji w Mieście wyniósł 111, co oznacza, że na każdych 100 mężczyzn przypadało 111 kobiet.

Wykres 2. Liczba kobiet i mężczyzn zamieszkujących miasto Ostrów Mazowiecka na przestrzeni lat 2019-2021

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Kolejną analizowaną kwestią jest przyrost naturalny, czyli różnica między liczbą urodzeń żywych, a liczbą zgonów. W mieście Ostrów Mazowiecka w 2021 roku przyrost naturalny kształtował się na poziomie -127 co daje wartość -5,78 na 1 000 ludności. Na przestrzeni lat 2019-2021 zauważalny jest znaczny spadek w zakresie wartości przyrostu naturalnego.

Tabela 2. Liczba urodzeń, zgonów i wartość przyrostu naturalnego w mieście Ostrów Mazowiecka na przestrzeni lat 2019-2021

wyszczególnienie	2019	2020	2021
liczba urodzeń	222	206	177
liczba zgonów	215	264	304
przyrost naturalny	7	-58	-127

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Struktura ludności w mieście Ostrów Mazowiecka według ekonomicznych grup wieku w roku 2021 przedstawiała się następująco:

- 18,1% mieszkańców było w wieku przedprodukcyjnym – do 18 roku życia;
- 58,2% mieszkańców było w wieku produkcyjnym – dla kobiet jest to między 18-59 rokiem życia, a dla mężczyzn między 18-64 rokiem życia;
- 23,8% mieszkańców było w wieku poprodukcyjnym – dla kobiet 60 lat i więcej, a dla mężczyzn 65 lat i więcej.

Poniższa tabela prezentuje ekonomiczne grupy wiekowe w mieście Ostrów Mazowiecka. Na przestrzeni lat 2019-2021 dostrzegalny był stopniowy wzrost udziału osób w ogólnej liczbie ludności zarówno w wieku przedprodukcyjnym, jak i poprodukcyjnym, z kolei odsetek osób w wieku produkcyjnym ulegał spadkowi. Udział osób w poszczególnych ekonomicznych grupach wiekowych w Mieście prezentuje się na nieco odmiennym poziomie w odniesieniu do wskaźników w całym kraju. W Polsce jest to 18,4% osób w wieku przedprodukcyjnym, 59,1% w wieku produkcyjnym oraz 22,5% w wieku poprodukcyjnym.

Tabela 3. Udział ludności według ekonomicznych grup wieku w ogólnej liczbie ludności w latach 2019-2021 (w procentach)

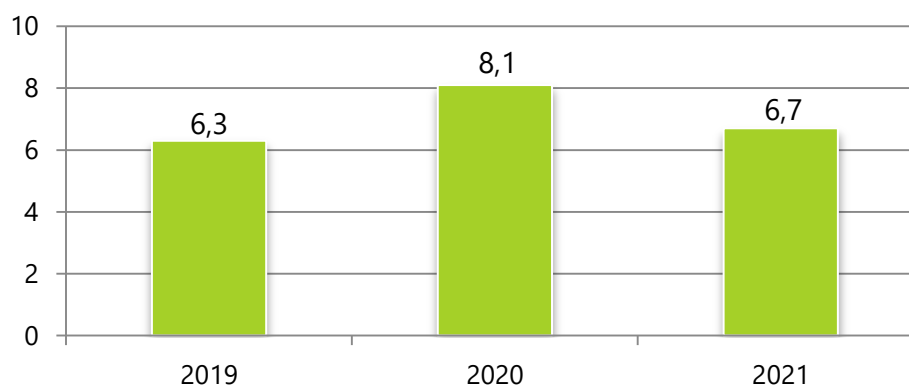
wyszczególnienie	2019	2020	2021
wiek przedprodukcyjny	17,8	18,1	18,1
wiek produkcyjny	60,2	58,6	58,2
wiek poprodukcyjny	22,0	23,3	23,8

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

3. Rynek pracy i sytuacja gospodarcza

W 2021 roku wskaźnik bezrobocia, tj. stosunek liczby bezrobotnych do liczby ludności w wieku produkcyjnym w mieście Ostrów Mazowiecka wyniósł 6,7%. Na przestrzeni lat 2019-2021 zauważyć można, iż wskaźnik ten ulegał wahaniom – w 2019 roku wynosił 6,3%, w 2020 roku – 8,1%, z kolei w 2021 roku – 6,7%.

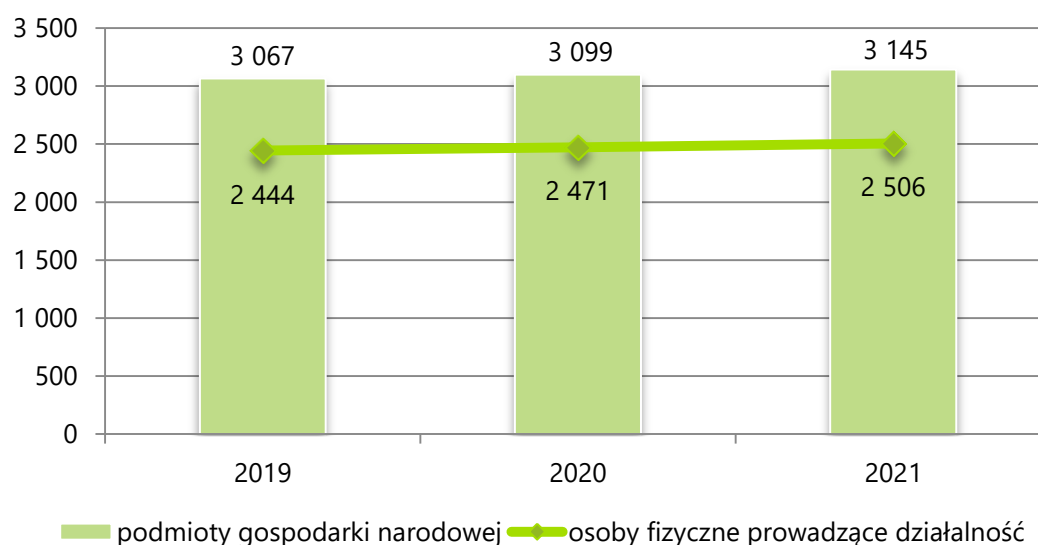
Wykres 3. Wskaźnik bezrobocia – liczba bezrobotnych w stosunku do liczby ludności w wieku produkcyjnym na przestrzeni lat 2019-2021 (w procentach)

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Jednym ze wskaźników określających aktywność gospodarczą danej zbiorowości, jest liczba podmiotów gospodarczych funkcjonujących na danym terenie. W mieście Ostrów Mazowiecka na koniec 2021 roku w rejestrze REGON zarejestrowanych było łącznie 3 145 podmiotów gospodarki narodowej, w tym większość stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą w liczbie 2 506 (79,7%). Podobnie sytuacja wyglądała w latach poprzednich. Na przestrzeni lat 2019-2021 liczba podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON w mieście Ostrów Mazowiecka ulegała wzrostowi.

Wykres 4. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON w latach 2019-2021

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Na przestrzeni analizowanych lat, najwięcej podmiotów gospodarczych działających na terenie Miasta zatrudnia do 9 pracowników – w 2021 roku było ich 3 062, co stanowi wzrost w stosunku do roku 2019 o 78 (2,5%). Wzrost widoczny jest również w przypadku podmiotów zatrudniających 10-49 osób, gdzie w ich liczba wzrosła z 58 w 2019 roku do 61 w 2021 roku. W latach 2019-2021 dostrzegalny jest spadek działających średnich przedsiębiorstw – w porównaniu do roku bazowego, ich ilość zmalała o 2 podmioty gospodarcze. Ponadto, na obszarze Miasta funkcjonuje 1 przedsiębiorstwo zatrudniające od 250 do 999 pracowników oraz 1000 i więcej osób. Szczegółowe dane przedstawia tabela poniżej.

Tabela 4. Liczba podmiotów zarejestrowanych na terenie miasta Ostrów Mazowiecka według klas wielkości w latach 2019-2021

	2019	2020	2021
0-9	2 984	3 017	3 062
10-49	58	58	61
50-249	22	22	20
250-999	2	1	1
1000 i więcej	1	1	1

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

4. Edukacja i wychowanie

W skład **bazy oświatowej** miasta Ostrów Mazowiecka wchodzi:

- Szkoła Podstawowa nr 1 im. Tadeusza Kościuszki,
- Szkoła Podstawowa nr 2 im. Papieża Jana Pawła II,
- Szkoła Podstawowa nr 3 im. Janusza Korczaka,
- Szkoła Podstawowa nr 4 im. 18 pułku Artylerii Lekkiej.

Dodatkowo na terenie Miasta działalność prowadzą poniższe **przedszkola**:

- Miejskie Przedszkole nr 1,
- Miejskie Przedszkole nr 2,
- Miejskie Przedszkole nr 3,
- Niepubliczne Dwujęzyczne Przedszkole KIDS & Co,
- Przedszkole Niepubliczne „Szczęśliwe Aniołki”,
- Przedszkole Planeta Fantazji.

Wśród **szkół ponadpodstawowych** na terenie Miasta działają następujące jednostki oświatowe:

- Liceum Ogólnokształcące im. Mikołaja Kopernika,
- Zespół Szkół Nr 1 im. Rotmistrza Witolda Pileckiego,
- Zespół Szkół Nr 2 im. Powstańców Styczniowych.

W 2021 roku na terenie Miasta działalność prowadziły **2 żłobki** dysponujące 53 miejscami oraz 1 klub dziecięcy oferujący 15 miejsc. Ponadto, na terenie Ostrowi Mazowieckiej funkcjonuje **Społeczna Szkoła Muzyczna I stopnia, Dualna Ostrów** (klasa branżowa) oraz **Uniwersytet Trzeciego Wieku Miejskiego Domu Kultury**.

Według stanu na dzień 1.09.2021 roku do szkół podstawowych w Mieście uczęszczało łącznie 1 957 uczniów – to o 1% mniej niż rok wcześniej i 2,1% więcej niż w roku 2019. Liczba dzieci w przedszkolach miejskich w 2021 roku wyniosła 730 i tym samym była o 3,7% wyższa niż w 2020 roku oraz o 2,8% większa w porównaniu do roku 2019. W przypadku przedszkoli niepublicznych, w latach 2019-2020 liczba dzieci kształtowała się na podobnym poziomie.

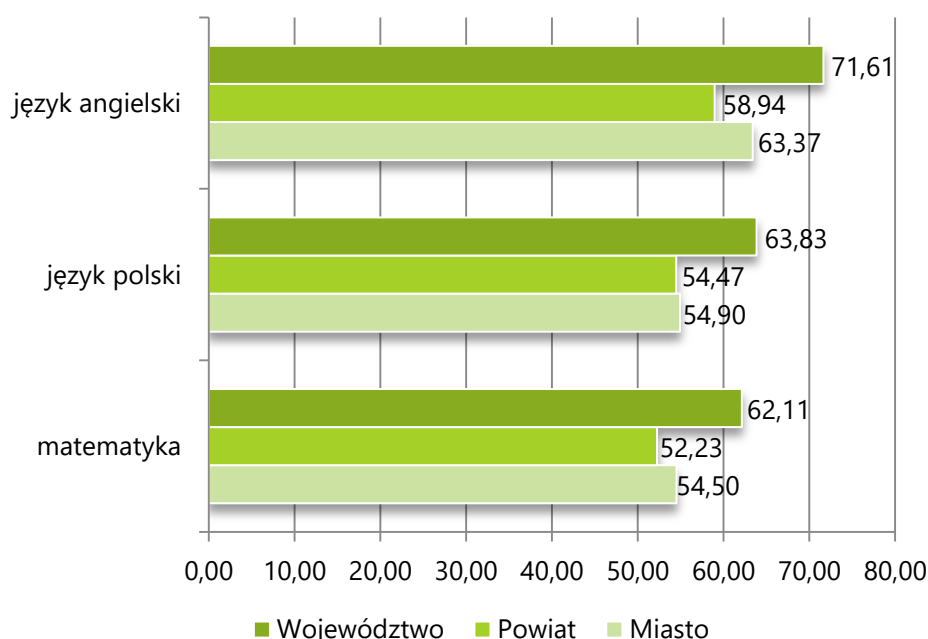
Tabela 5. Liczba uczniów i przedszkolaków w placówkach na terenie miasta Ostrów Mazowiecka w latach 2020-2021 (stan na 1.09. każdego roku)

	stan na wrzesień 2019	stan na wrzesień 2020	stan na wrzesień 2021
SP	1 916	1 977	1 957
Przedszkola miejskie	710	704	730
Przedszkola niepubliczne	190	191	b.d.

Źródło: Raport o stanie Miasta Ostrów Mazowiecka za 2019, 2020 i 2021 rok

Na poniższym wykresie przedstawione zostały wyniki egzaminu ósmoklasisty uczniów z miasta Ostrów Mazowiecka, powiatu ostrowskiego i województwa mazowieckiego. Z zebranych danych wynika, że uczniowie z Miasta uzyskali znacznie lepsze wyniki ze wszystkich przedmiotów niż młodzież z całego powiatu, ale niższe niż w przypadku województwa.

Wykres 5. Wyniki egzaminu ósmoklasisty w 2022 roku uczniów z terenu miasta Ostrów Mazowiecka, powiatu ostrowskiego i województwa mazowieckiego

Źródło: <https://mapa.wyniki.edu.pl/>

5. Kultura, sport i rekreacja

Aktywność kulturalna na terenie Miasta prowadzona jest przez **Miejski Dom Kultury**, na działalność którego w 2021 roku składały się 4 obiekty: Mały MDK przy ul. 3 Maja 50, Kino „Ostrovia” przy ul. 11 listopada 5, Galeria Jatki przy ul. Pocztowej 12 oraz Centrum Dialogu Społecznego zlokalizowane przy ul. Partyzantów 7a. Mieszkańcy mają możliwość aktywnego udziału w zajęciach w wielu pracowniach, w tym m.in. plastycznej, tanecznej, muzycznej czy też teatralnej. W ramach jego działalności funkcjonuje Zespół Pieśni i Tańca „BezWianka” oraz Uniwersytet Trzeciego Wieku.

W 2021 roku w Miejskim Domu Kultury zorganizowano 66 wydarzeń, w których uczestniczyło 12 933 osoby. Oferta skierowana do mieszkańców dotyczyła m.in. warsztatów, koncertów, jarmarków, konkursów, seansów filmowych, wernisaży, teatryków czy też półkolonii. W ramach działalności Kina „Ostrovia”, w 2021 roku zorganizowano 750 seansów skupiających 19 033 widzów. Ponadto, w Galerii Sztuki Jatki zrealizowano 7 wystaw, które odwiedziło 4 315 osób. Miejski Dom Kultury pozyskiwał środki na realizację takich programów jak m.in. „Dom bez chemii”. Dzięki nawiązanej współpracy z Narodowym Centrum Kultury przeprowadzono warsztaty propagujące Sztukę Ludową Kurpii Puszczy Białej oraz Street Art, a także rozwój działań w ramach edukacji kulturalnej poprzez wyposażenie jednostek w sprzęt niezbędny do prowadzenia wydarzeń w formie online lub w sposób cyfrowy.

Na terenie Ostrowi Mazowieckiej funkcjonuje **Miejska Biblioteka Publiczna**, prowadząca swoją działalność poprzez następujące agendy: Wypożyczalnia i Czytelnia dla Młodzieży i Dorosłych, Oddział dla Dzieci, Ośrodek Edukacji Regionalnej PAMIĘĆ I TOŻSAMOŚĆ oraz Filię nr 1. W 2021 r. Miejska Biblioteka Publiczna zorganizowała takie wydarzenia jak m.in.: spotkanie autorskie z prof. A. Cz. Dobrońskim oraz Robertem Radzikiem połączone z promocją książki, wystawy: „Ostrów Mazowiecka wczoraj i dziś”, „Kardynał z Ostrowskiej Ziemi”, Ferie i Wakacje w Bibliotece, konkursy: „Czytanie jest modne w Ostrowi Mazowieckiej”, „Ogólnopolskie czytanie Jeżycjady”, czy też gry mobilne: „Grasz w literaturę z LEMem? GRAM!” oraz spotkanie z Michałem

Foggiem – „*Wspomnienie o Mieczysławie Foggu*”. Rozwój działalności Miejskiej Biblioteki Publicznej możliwy był dzięki pozyskanym środkom na projekt *Ostrowiada Literacka*, pochodzących ze środków Ministerstwa Kultury, Dziedzictwa Narodowego i Sportu w ramach Funduszy Promocji Kultury. W 2021 roku w zrealizowanych wydarzeniach udział wzięło 3 693 osoby. W 2021 roku budynek MBP został wyremontowany, a środki pochodziły z programu Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego *Infrastruktura Bibliotek 2016-2020* w ramach projektu pn. *Zaczarowany budynek w Ostrowi Mazowieckiej*.

Jednym z elementów wyróżniających miasto Ostrów Mazowiecka jest Muzeum Dom Rodziny Pileckich, upamiętniające życie rodziny Pileckich i jej zasług dla Polski oraz dbające o zasoby dziedzictwa kulturowego na poziomie lokalnym i regionalnym. Jednym z celów muzeum jest kultywowanie historii regionu związanej z funkcjonowaniem polskiego podziemia i zagładą miejscowej ludności żydowskiej w pobliskiej Treblince, a także upowszechnianie tradycji Szkoły Podchorążych Piechoty w Komorowie, w znacznym stopniu oddziałującej na życie kulturalno-społeczne lokalnej społeczności.

W 2021 roku Rada Miasta Ostrów Mazowiecka Uchwałą Nr XXIII/232/2021 z dnia 24 lutego przyjęła Strategię Wspierania Rozwoju Sportu w Ostrowi Mazowieckiej na lata 2021-2027, na podstawie której prowadzone są działania z zakresu szeroko pojętej kultury fizycznej, ukierunkowane na m.in. zapewnienie oferty zajęć sportowych oraz wydarzeń, rozwój odpowiedniej infrastruktury, czy też dogodny dostęp do form aktywności fizycznej dla wszystkich mieszkańców Miasta.

Na poziom atrakcyjności sportowo-rekreacyjnej wpływa również rozwinięta sieć ciągów pieszo-rowerowych uzupełnionych innowacyjną infrastrukturą towarzyszącą, zapewniając tym samym odpowiedni poziom bezpieczeństwa uczestników ruchu drogowego.

W mieście Ostrów Mazowiecka funkcjonuje Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji, zapewniający mieszkańcom dostęp do oferty sportowo-rekreacyjnej. Do jego głównych funkcji należą: utrzymanie i funkcjonowanie obiektów i urządzeń

sportowych oraz terenów rekreacyjnych, organizowanie wydarzeń sportowych, propagowanie kultury fizycznej i sportu, rozwój istniejącej bazy sportowej oraz zagospodarowanie terenów rekreacyjnych. Ponadto, na terenie Miasta działają stowarzyszenia i uczniowskie kluby sportowe, wśród których wymienia się m.in.: Ostrowski Klub Koszykówki „SOKÓŁ”, Klub Sportowy OSTROVIA, Uczniowski Ostrowski Ludowy Klub Atletyczny, Miejski Klub Sportowy OSTROWIANKA, Pływacki Uczniowski Klub Sportowy „ORKA”, czy też Uczniowski Klub Sportowy „Neptun”.

6. Opieka zdrowotna

Na system opieki zdrowotnej w mieście Ostrów Mazowiecka składają się następujące podmioty:

- Samodzielny Publiczny Zespół Zakład Opieki Zdrowotnej,
- 3 Samodzielne Podmioty Publiczne Zespoły Zakładów Opieki Zdrowotnej,
- 19 Niepublicznych Zakładów Opieki Zdrowotnej,
- 8 Indywidualnych Praktyk Lekarskich,
- 41 Indywidualnych Specjalistycznych Praktyk Lekarskich,
- 1 Grupowa Praktyka Lekarska.

W zakresie podstawowej opieki zdrowotnej, na terenie Miasta działają 3 następujące podmioty:

- Powiatowa Przychodnia Zdrowia, wchodząca w strukturę organizacyjną SPZZOZ,
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Serducho”,
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Zdrowie”.

W 2021 roku z podmiotów leczniczych podstawowej opieki zdrowotnej skorzystało 28 004 mieszkańców, co w porównaniu do roku 2019 i 2020 stanowi spadek o odpowiednio 9,8% i 10%. Na przestrzeni lat liczba udzielanych świadczeń zdrowotnych ulegała wahaniom – w 2019 roku kształtowała się ona na poziomie 132 266, w 2020 roku – 142 325, natomiast w 2021 roku 124 555, co stanowi spadek w porównaniu do roku poprzedniego o 12,5%.

Wśród najczęstszych przyczyn udzielania porad lekarskich w 2021 roku wymienia się: choroby układu mięśniowo-kostnego i tkanki łącznej, nadciśnienie samoistne, choroby układu krążenia, przewlekłe choroby układu trawiennego oraz choroby układu obwodowego układu nerwowego.

Tabela 6. Dane statystyczne dotyczące liczby pacjentów oraz udzielanych świadczeń zdrowotnych w mieście Ostrów Mazowiecka w latach 2019-2021

wyszczególnienie	2019	2020	2021
liczba pacjentów korzystających z podmiotów leczniczych podstawowej opieki zdrowotnej	31 059	31 125	28 004
liczba udzielanych świadczeń zdrowotnych	132 266	142 325	124 555

Źródło: Raport o stanie Miasta Ostrów Mazowiecka za 2019, 2020 i 2021 rok

W 2021 roku w Mieście podmiotem zapewniającym całodobową dostępność do świadczeń podstawowej opieki zdrowotnej był Samodzielny Publiczny Zespół Zakładów Opieki Zdrowotnej. Ponadto, na terenie Ostrowi Mazowieckiej działało 13 aptek gwarantujących całodobowy dostęp do leków i środków medycznych.

7. Bezpieczeństwo publiczne

Bezpieczeństwo publiczne jest to ogół warunków i instytucji chroniących życie, zdrowie, mienie obywateli oraz majątek ogólnonarodowy, ustrój i suwerenność państwa przed zjawiskami groźnymi dla ładu prawnego. Bezpieczeństwo publiczne umożliwia sprawne funkcjonowanie społeczeństwa.

W ramach zapewnienia bezpieczeństwa przeciwpożarowego na terenie miasta Ostrów Mazowiecka funkcjonuje Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej. Na przestrzeni lat dostrzegalny jest spadek liczby pożarów oraz alarmów fałszywych – zaobserwowano jednak wzrost ilości miejscowych zagrożeń. Szczegółowe dane przedstawia tabela poniżej.

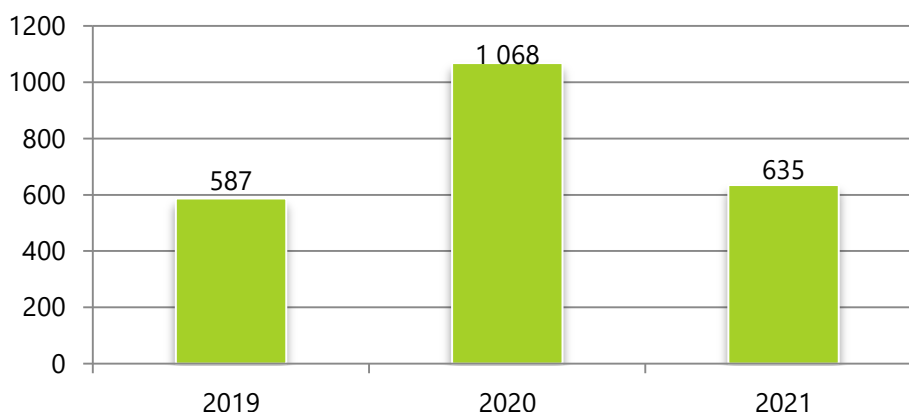
Tabela 7. Zgłoszone alarmy do Stanowiska Kierowania Komendanta Powiatowej Straży Pożarnej w Ostrowi Mazowieckiej w latach 2019-2021

wyszczególnienie	2019	2020	2021
pożary	81	65	54
miejscowe zagrożenia	166	258	179
alarmy fałszywe	34	28	22

Źródło: Raport o stanie Miasta Ostrów Mazowiecka za 2019, 2020 i 2021 rok

Na terenie Miasta funkcjonuje również **Komenda Powiatowa Policji** oraz **Straż Miejska**. Na przestrzeni analizowanych lat, najwyższą ogólną liczbę przestępstw stwierdzono w 2020 roku – 1 068, co stanowi blisko dwukrotnie wyższą wartość niż w roku 2019 i 2021.

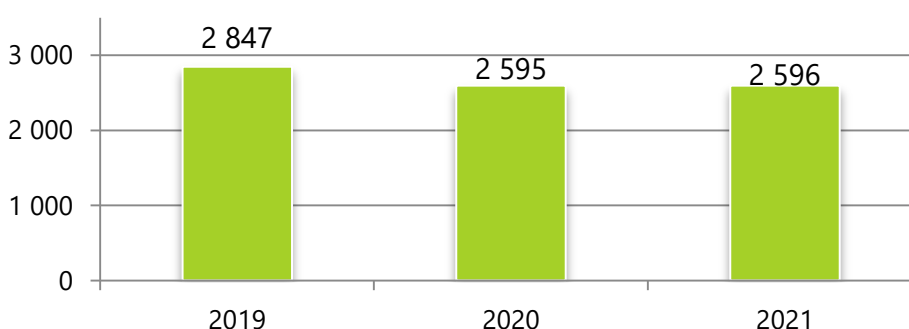
Wykres 6. Ogólna liczba stwierdzonych przestępstw w mieście Ostrów Mazowiecka w latach 2019-2021

Źródło: Raport o stanie Miasta Ostrów Mazowiecka za 2019, 2020 i 2021 rok

W latach 2019-2021 dostrzegalny jest również spadek przeprowadzonych interwencji przez Komendę Powiatową Policji w Ostrowi Mazowieckiej z 2 847 w 2019 roku do 2 596 w roku 2021.

Wykres 7. Ilość przeprowadzonych interwencji w mieście Ostrów Mazowiecka w latach 2019-2021

Źródło: Raport o stanie Miasta Ostrów Mazowiecka za 2019, 2020 i 2021 rok

Na terenie Miasta w 2021 roku prowadzono również działania i inicjatywy profilaktyczne, a także akcje oraz kampanie skierowane do mieszkańców w zakresie zwiększenia poziomu bezpieczeństwa, dotyczące przede wszystkim aspektów bezpieczeństwa w ruchu drogowym, bezpieczeństwa dzieci i młodzieży, cyberzagrożeń, cyberprzemocy czy też bezpieczeństwa seniorów.

W 2021 roku Straż Miejska zarejestrowała 822 wykroczenia, nałożyła 101 mandatów karnych oraz zastosowała 713 pouczeń. Na przestrzeni lat liczba podejmowanych działań Straży Miejskiej ulegała wahaniom – największe wartości dla ujawnionych wykroczeń, mandatów karnych oraz pouczeń odnotowano w roku 2020.

Tabela 8. Zestawienie działań Straży Miejskiej w mieście Ostrów Mazowiecka w latach 2019-2021

wyszczególnienie	2019	2020	2021
liczba wykroczeń	972	1 060	822
liczba mandatów karnych	143	218	101
liczba pouczeń	827	834	713

Źródło: Raport o stanie Miasta Ostrów Mazowiecka za 2019, 2020 i 2021 rok

8. Uwarunkowania w zakresie ekonomii społecznej

Na przestrzeni dekad zmieniały się sposoby zarządzania w biznesie i administracji, a co za tym idzie – funkcja jednostki w wewnętrznym systemie. W wyniku koncentracji na wynikach, coraz mniejszą rolę w strukturach organizacyjnych pełnił człowiek a w efekcie zwiększyła się skala wykluczenia społecznego. Narastanie nierówności społecznych wpłynęło na konieczność intensyfikacji oddolnych działań podejmowanych przez środowiska dotknięte nimi, na kanwie czego zainicjowany został **ruch spółdzielczy**, umożliwiający całym grupom społecznym zaspokoić podstawowe potrzeby, a u jego podstaw leżała podmiotowość jednostki oraz wartość pracy indywidualnej. Ówczesne przesłanki umożliwiły wykreowanie się ekonomii społecznej znanej obecnie, czyli **ekonomii skoncentrowanej na jednostce i oddziaływaniu społecznym, zarządzanej w sposób autonomiczny i partycypacyjny oraz wykazującej nadrzędność**

świadczenia usług dla członków, pracowników lub wspólnoty ponad bezwzględnym zyskiem⁶.

Obecnie rozwijający się sektor ekonomii społecznej wpisuje się zarówno w politykę gospodarczą, poprzez wzmacnianie przedsiębiorczości mieszkańców gmin i powiatów oraz konkurencyjności lokalnych podmiotów, jak i politykę społeczną, gdyż odpowiednie wykorzystanie potencjału PES umożliwia aktywizację zawodową, rozwój turystyki, kultury, czy mieszkalnictwa, a także reintegrację osób zagrożonych wykluczeniem społecznym⁷.

Ekonomia społeczna prowadzona jest przez szereg podmiotów, wśród których znajdują się organizacje pozarządowe wskazane w art. 3 ust. 2 ustawy o działalności pożytku publicznego i wolontariacie, tj. stowarzyszenia, fundacje i prowadzone przez nie jednostki reintegracyjne, a także w art. 3 ust. 3, w tym spółdzielnie socjalne, spółki non profit, stowarzyszenia jednostek samorządu terytorialnego, itp.

Wśród podmiotów ekonomii społecznej wyszczególnia się podmioty ekonomii solidarnej, których celem działania jest w szczególności aktywizacja zawodowa i integracja społeczna, w tym reintegracja zawodowa i społeczna osób zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz rehabilitacja społeczna i zawodowa osób z niepełnosprawnościami.

⁶ Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2030 roku. Ekonomia Solidarności Społecznej, str. 10.

⁷ Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie, EStrateg. Model włączenia ekonomii społecznej do lokalnych strategii i programów, Biblioteka Ekonomii Społecznej i Solidarnej, 2021.

Rysunek 2. Klasyfikacja podmiotów ekonomii społecznej

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Krajowego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2030 roku. *Ekonomia Solidarności Społecznej*

Podmioty ekonomii społecznej prowadzą szeroką działalność na rzecz lokalnej społeczności i grup zagrożonych lub doświadczających wykluczenia społecznego. Doświadczenie wynikające z podejmowanych działań umacnia przyzwolenie tych podmiotów do powzięcia części odpowiedzialności za kierunek i kształt lokalnej polityki społecznej. W dotychczasowych praktykach wiodącą formą współpracy międzyinstytucjonalnej w tym obszarze było zlecanie zadań publicznych oraz usług społecznych odpowiednim fundacjom i stowarzyszeniom, niemniej wraz z rozwojem sektora ES zasadne jest włączenie wszystkich jego podmiotów do tworzenia lokalnych rozwiązań, w tym w zakresie rozpoznawania problemów społecznych, opracowywania dokumentów strategicznych, wdrażania działań i ich oceny.

Rysunek 3. Obszary współpracy międzyinstytucjonalnej

**OBSZARY ROZWIJANIA WSPÓŁPRACY MIĘDZY
PODMIOTAMI EKONOMII SPOŁECZNEJ A SAMORZĄDAMI**

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Model współpracy administracji publicznej i organizacji pozarządowych, ISP, 2019

W świetle ustawy o ekonomii społecznej rozszerzona została sfera zadań publicznych możliwych do realizacji przez organizacje pozarządowe, która dała im możliwość *działalności na rzecz podmiotów ekonomii społecznej i przedsiębiorstw społecznych*, z kolei ustawa o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych uregulowała kwestie obszarów usług możliwych do realizacji przez PES w ramach otwartych konkursów ofert, małych grantów oraz w oparciu o prawo zamówień publicznych. Korelacja ustawy o ekonomii społecznej, ustawy o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych oraz o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie kreuje obraz szerokiego spektrum działalności i inicjatyw możliwych do podjęcia przez PES w ramach realizacji zadań publicznych i usług społecznych, wśród których znajduje się 14 obszarów usług

oraz 43 sfery zadań. Zdefiniowane poniżej usługi społeczne są ściśle związane z katalogiem zadań w ramach pożytku publicznego.

Katalog usług społecznych z zakresu:	Zadania publiczne w obszarze:
polityki prorodzinnej	➤ działalności na rzecz rodziny, macierzyństwa, rodzicielstwa, upowszechniania i ochrony praw dziecka
wspierania rodziny	➤ wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej ➤ działalności na rzecz dzieci i młodzieży, w tym wypoczynku dzieci i młodzieży
systemu pieczy zastępczej	➤ wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej
pomocy społecznej	➤ pomocy społecznej, w tym pomocy rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównywania szans tych rodzin i osób
promocji i ochrony zdrowia	➤ ochrony i promocji zdrowia, w tym działalności leczniczej
wspierania osób niepełnosprawnych	➤ działalności na rzecz osób niepełnosprawnych
edukacji publicznej	➤ nauki, szkolnictwa wyższego, edukacji, oświaty i wychowania
przeciwdziałania bezrobociu	➤ promocji zatrudnienia i aktywizacji zawodowej osób pozostających bez pracy i zagrożonych zwolnieniem z pracy
kultury	➤ kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego
kultury fizycznej i turystyki	➤ wspierania i upowszechniania kultury fizycznej ➤ turystyki i krajoznawstwa
pobudzania aktywności obywatelskiej	➤ działalności wspomagającej rozwój wspólnot i społeczności lokalnych ➤ upowszechniania i ochrony wolności i praw człowieka oraz swobód obywatelskich, a także działań wspomagających rozwój demokracji ➤ udzielania nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego ➤ upowszechniania i ochrony praw konsumentów

mieszkalnictwa	➤ tworzenia warunków do zaspokajania potrzeb mieszkaniowych wspólnoty samorządowej
ochrony środowiska	➤ ekologii i ochrony zwierząt oraz ochrony dziedzictwa przyrodniczego
reintegracji zawodowej i społecznej	➤ działalności na rzecz integracji i reintegracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym ➤ działalności wspomagającej rozwój gospodarczy, w tym rozwój przedsiębiorczości ➤ rewitalizacji ➤ działalności na rzecz organizacji pozarządowych oraz podmiotów wymienionych w art. 3 ust. 3 ➤ działalności na rzecz podmiotów ekonomii społecznej i przedsiębiorstw społecznych

Źródło: Opracowanie własne

Wśród zadań publicznych wskazanych do realizacji przez organizacje pozarządowe znajdują się dodatkowo działania w obszarze wzmocnienia integralności społeczności lokalnej, zapewnienia bezpieczeństwa, wsparcia grup wykluczonych i mniejszościowych oraz przeciwdziałania uzależnieniom i patologiom społecznym, w tym:

- udzielania nieodpłatnej pomocy prawnej oraz zwiększania świadomości prawnej społeczeństwa,
- działalności charytatywnej,
- podtrzymywania i upowszechniania tradycji narodowej, pielęgnowania polskości oraz rozwoju świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej,
- działalności na rzecz mniejszości narodowych i etnicznych oraz języka regionalnego,
- działalności na rzecz równych praw kobiet i mężczyzn,
- działalności na rzecz integracji cudzoziemców,
- działalności na rzecz osób w wieku emerytalnym,

- ratownictwa i ochrony ludności,
- promocji i organizacji wolontariatu,
- działalności wspomagającej rozwój techniki, wynalazczości i innowacyjności oraz rozpowszechnianie i wdrażanie nowych rozwiązań technicznych w praktyce gospodarczej,
- porządku i bezpieczeństwa publicznego,
- obronności państwa i działalności Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej,
- pomocy ofiarom katastrof, klęsk żywiołowych, konfliktów zbrojnych i wojen w kraju i za granicą,
- działalności na rzecz integracji europejskiej oraz rozwijania kontaktów i współpracy między społeczeństwami,
- pomocy Polonii i Polakom za granicą,
- działalności na rzecz kombatanów i osób represjonowanych,
- działalności na rzecz weteranów,
- promocji Rzeczypospolitej Polskiej za granicą,
- przeciwdziałania uzależnieniom i patologiom społecznym.

Ważnym aspektem rozróżniającym usługi społeczne od zadań publicznych realizowanych przez PES jest sposób, w jaki dany podmiot otrzymuje je do realizacji. W przypadku zadań publicznych rozróżnia się ich 5, w tym:

- otwarty konkurs ofert,
- „małe granty” (tryb pozakonkursowy),
- zlecenie realizacji zadania publicznego z pominięciem otwartego konkursu ofert przez organ administracji publicznej w razie wystąpienia klęski żywiołowej, katastrofy naturalnej lub awarii technicznej,
- zlecenie realizacji zadania publicznego z pominięciem otwartego konkursu ofert przez Prezesa Rady Ministrów ze względu na ważny interes społeczny lub publiczny,
- zlecenie realizacji zadania publicznego z pominięciem otwartego konkursu na podstawie samodzielnie złożonej oferty.

Realizacja usług społecznych następuje z kolei poprzez zlecanie zadań w formie:

- zlecenia usług,
- zlecenia instytucji,
- bonu na aktywność (regranting),
- kooperacyjnego rozwiązania problemów.

Rozwijanie sektora ekonomii społecznej i współpracy publiczno-pozarządowej możliwe jest przy aktywnym udziale **lokalnych organizacji pozarządowych**, których celem działalności jest budowa kapitału społecznego przez tworzenie sieci powiązań międzyludzkich, mobilizację grup społecznych i jednostek do większej aktywności „obywatelskiej, politycznej, kulturalnej, artystycznej czy religijnej”⁸.

Na terenie Miasta działalność prowadzi **Ostrowska Spółdzielnia Socjalna**, świadcząca usługi dla firm, organizacji i administracji publicznej oraz w zakresie obszaru dom i ogród.

Na obszarze miasta Ostrów Mazowiecka funkcjonują również organizacje pozarządowe, w tym takie, które działają na rzecz społeczności lokalnej oraz stanowią ważne zaplecze i potencjał do rozwiązywania problemów społecznych. Należą do nich m.in.:

- Fundacja AMF Nasza Droga,
- Klub Abstynenta „TANTAL”,
- Ludowy Klub Sportowy „OSTROWIANKA” w Ostrowi Mazowieckiej,
- Oddział Rejonowy Polskiego Czerwonego Krzyża w Ostrowi Mazowieckiej,
- Oddział Rejonowy Polskiego Związku Emerytów, Rencistów i Inwalidów w Ostrowi Mazowieckiej,
- „SOKÓŁ” Ostrów Mazowiecka,
- Ostrowskie Stowarzyszenie na Rzecz Bezpieczeństwa Miasta i Powiatu,
- Ostrowskie Stowarzyszenie Razem-Więcej,
- Ostrowskie Stowarzyszenie Rodzin Abstynenckich „Rodzina”,

⁸ J. Oniszczyk, Współczesne państwo w teorii i praktyce. Wybrane elementy, s. 269.

- Polskie Towarzystwo Oświaty Zdrowotnej Oddział Terenowy w Ostrowi Mazowieckiej,
- Polskie Stowarzyszenie Diabetyków Oddział Powiatowy w Ostrowi Mazowieckiej,
- Polski Związek Niewidomych Okręg Mazowiecki Koło Terenowe Ostrów Mazowiecka,
- Stowarzyszenie „Bezpieczny Powiat Ostrowski”,
- Stowarzyszenie Emerytów i Rencistów Policyjnych Koło nr 5 Ostrów Mazowiecka,
- Stowarzyszenie Osób Niepełnosprawnych „ISKIERKA”,
- Stowarzyszenie Osób Niepełnosprawnych „Przystań”,
- Stowarzyszenie Promujące Abstynencję i Zdrowy Styl Życia „Zaczynj od Nowa”,
- Stowarzyszenie Przewoźników Krajowych i Międzynarodowych oraz Spedytorów Ziemi Ostrowskiej,
- Światowy Związek Żołnierzy Armii Krajowej,
- Towarzystwo Przyjaciół Dzieci Oddział Powiatowy w Ostrowi Mazowieckiej,
- Związek Sybiraków w Ostrowi Mazowieckiej
- Ostrowskie Stowarzyszenie „Ludzie z Pasją”,
- Ostrowski Powiatowy Związek Koszykówki,
- „SOKOŁY” Ostrów Mazowiecka,
- Stowarzyszenie PIESOS⁹.

Obszary, kierunki i formy realizacji wspólnych zadań i współpracy Miasta z organizacjami pozarządowymi określone są w Programie współpracy z organizacjami pozarządowym oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, uchwalanym corocznie. W Rocznym Programie Współpracy miasta Ostrów Mazowiecka z organizacjami pozarządowymi w 2021 roku przewidziano współpracę o charakterze finansowym i pozafinansowym.

⁹ <https://www.ostrowmaz.pl/dla-mieszkanca/kontakt/mieszkanicy/organizacje-pozarzadowe>

9. Pomoc społeczna

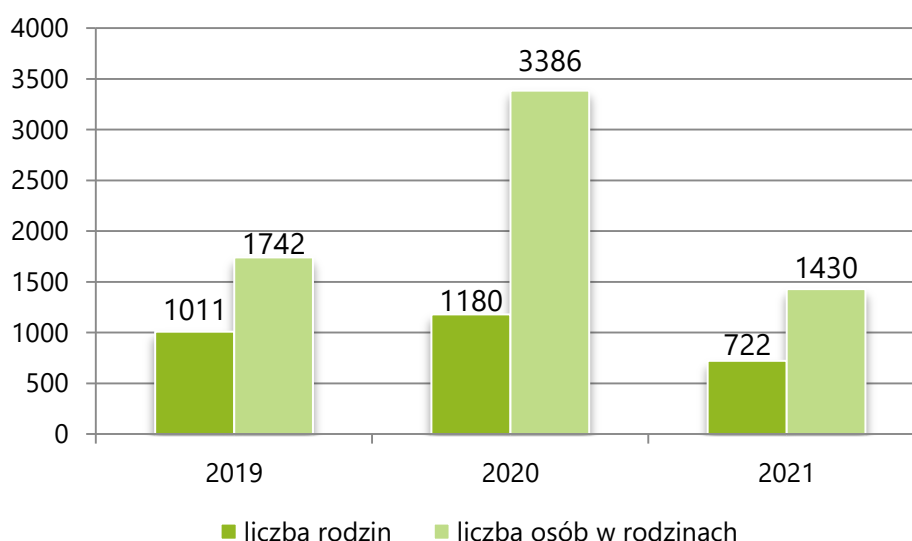
Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości¹⁰.

Główną jednostką wykonującą zadania z zakresu pomocy społecznej na terenie miasta Ostrów Mazowiecka jest **Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej**. Zadania Ośrodka wynikają wprost z ustawy o pomocy społecznej. MOPS realizuje zadania własne Miasta, zadania zlecone Miastu przez administrację rządową z zakresu pomocy społecznej, zadania wynikające z rozeznaczonych potrzeb Miasta, bądź z rządowych programów pomocowych na podstawie i w granicach obowiązujących aktów prawnych. Ośrodek realizując zadania zlecone z zakresu administracji rządowej kieruje się ustaleniami przekazanymi przez wojewodę. Wykonując zadania własne Miasta w zakresie pomocy społecznej kieruje się natomiast ustaleniami Burmistrza oraz uchwałami Rady Miasta.

Na przestrzeni lat 2019-2021 zarówno liczba rodzin, jak i liczba osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej w mieście Ostrów Mazowiecka ulegała wahaniom – największe wartości odnotowano w roku 2020, gdzie kształtowały się one odpowiednio na poziomie 1 180 i 3 386. W 2021 roku z pomocy skorzystały 722 rodziny – to o 38,8% mniej niż w roku ubiegłym i jednocześnie o 28,6% mniej niż w 2019 roku. W stosunku do 2019 roku zmniejszyła się również liczba osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej (17,9%).

¹⁰ Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz.U. z 2021 r. poz. 2268 z późn. zm.).

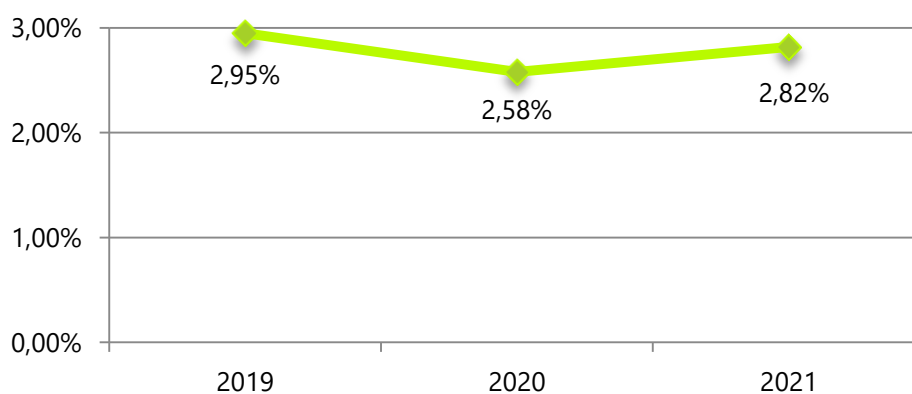
Wykres 8. Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej w mieście Ostrów Mazowiecka w latach 2019-2021

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2021 rok

Liczba pobierających świadczenia pomocy społecznej na 1 tysiąc mieszkańców określana jest jako wskaźnik deprywacji lokalnej. Na przestrzeni lat 2019-2020 zaobserwowano jego spadek o 0,37%, natomiast w roku 2021 oscylował na poziomie 2,82%, co stanowi wzrost w stosunku do roku poprzedniego o 0,24%. Dane w tym zakresie zaprezentowane zostały na poniższym wykresie.

Wykres 9. Wskaźnik deprywacji lokalnej na przestrzeni lat 2019-2021

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2021 rok

Poniższa tabela przedstawia liczbę osób korzystających z pomocy społecznej w podziale na ekonomiczne grupy wieku i płeć. Z danych tych wynika, iż w 2021 roku korzystającymi z tego typu pomocy było 5 osób w wieku przedprodukcyjnym, 333 osoby w wieku produkcyjnym oraz 117 osób w wieku poprodukcyjnym. Pod

względem płci widoczna jest dysproporcja – korzystających z pomocy społecznej kobiet było więcej niż mężczyzn (liczba kobiet – 237, liczba mężczyzn – 218). W porównaniu do 2020 roku dostrzec można spadek liczby osób w wieku produkcyjnym i poprodukcyjnym korzystających z pomocy społecznej. Liczba osób w wieku przedprodukcyjnym względem 2019 roku zmniejszyła się o blisko 96%.

Tabela 9. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w podziale na wiek i płeć według liczby wypłaconych świadczeń w latach 2019-2021

wiek	2019		2020		2021	
	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety
0-17	118	64	b.d.	b.d.	5	1
produkcyjny	388	192	362	161	333	150
poprodukcyjny	158	112	131	94	117	86
ogółem	664	368	493	255	455	237

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019, 2020 i 2021 rok

W 2021 roku świadczenia pieniężne zostały udzielone 282 mieszkańcom miasta Ostrów Mazowiecka, natomiast świadczenie niepieniężne – 423 osobom. Na przestrzeni lat 2019-2021 liczba osób otrzymujących świadczenia pieniężne uległa spadkowi, z kolei liczba beneficjentów świadczeń niepieniężnych znacznie wzrosła.

Tabela 10. Liczba osób, którym udzielono pomocy w formie świadczeń pieniężnych i niepieniężnych w latach 2019-2021

wyszczególnienie	2019	2020	2021
świadczenie pieniężne	435	317	282
świadczenie niepieniężne	229	260	423

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2021 rok

Osoby długotrwale korzystające z pomocy społecznej to te, które w ciągu ostatnich 3 lat (36 miesięcy) były zarejestrowane w systemie świadczeń pomocy społecznej przez co najmniej 18 miesięcy. Na przestrzeni ostatnich trzech lat, liczba osób długotrwale pobierających świadczenie ulegała wahaniom – w 2019 roku było to 255 osób, w 2020 roku – 293 osoby, natomiast w roku 2021 z oferowanych świadczeń korzystało 267 osób. Można zauważyć różnicę w zakresie płci osób

długotrwale pobierających świadczenie w 2021 roku, bowiem kobiety stanowiły 43,8% wszystkich osób, którym świadczenie to zostało przyznane, a mężczyźni – 56,2%.

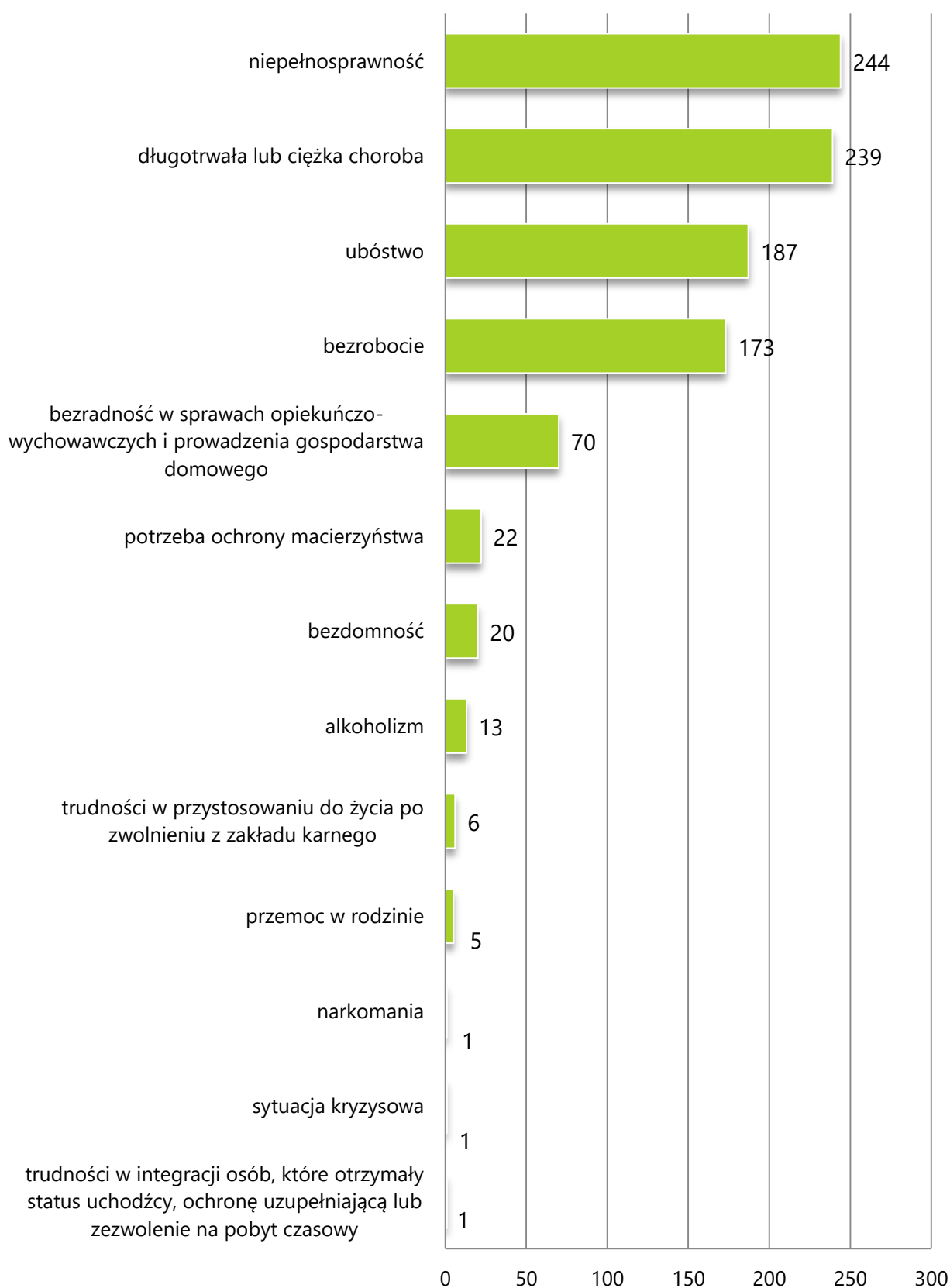
Tabela 11. Liczba osób długotrwale pobierających świadczenie w podziale na płeć w latach 2019-2021

płeć	2019	2020	2021
kobiety	116	140	117
mężczyźni	139	153	150
ogółem	255	293	267

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020 i 2021 rok

W 2021 roku najczęstszym powodem przyznawania pomocy społecznej w mieście Ostrów Mazowiecka była niepełnosprawność – z tego powodu pomoc otrzymały 244 rodziny. Na drugim miejscu pod względem liczby rodzin, którym udzielono pomocy społecznej znajdowała się długotrwała lub ciężka choroba (239 rodzin), natomiast na trzecim – ubóstwo (187 rodzin). Wśród powodów udzielania świadczeń charakteryzujących się znaczną liczbą rodzin je otrzymujących, znajdowało się także bezrobocie (173 rodziny).

Wykres 10. Powody udzielania świadczeń w 2021 roku (liczba rodzin)

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2021 rok

10. Zasoby instytucjonalne w zakresie rozwiązywania problemów społecznych

Poniżej przedstawione zostały zasoby instytucjonalne w zakresie rozwiązywania problemów społecznych funkcjonujące na terenie miasta Ostrów Mazowiecka. Należą do nich:

- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej,
- Komenda Powiatowa Policji,
- Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie,
- Punkt Konsultacyjny,
- placówki oświatowe,
- placówki ochrony zdrowia,
- Miejska Biblioteka Publiczna,
- Miejski Dom Kultury,
- Uniwersytet Trzeciego Wieku,
- Kluby Seniora,
- Miejska Świetlica Socjoterapeutyczna,
- Środowiskowy Dom Samopomocy typu „A i B”,
- Straż Miejska,
- organizacje pozarządowe i kościelne.

III. Diagnoza sytuacji społecznej

Na podstawie danych empirycznych przekazanych przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Ostrowi Mazowieckiej, danych Głównego Urzędu Statystycznego oraz Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, do każdego z obszarów wymienionych we wprowadzeniu do Strategii przeprowadzono analizy diagnostyczne (diagnoza sytuacji społecznej), w skład których wchodzi charakterystyka i skala problemu oraz podejmowane działania interwencyjne.

1. Wspieranie rodziny i system pieczy zastępczej

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych to zespół planowych działań mających na celu przywrócenie rodzinie zdolności do ich wypełniania. Prowadzony jest on za jej zgodą i aktywnym udziałem, z uwzględnieniem zasobów własnych oraz źródeł wsparcia zewnętrznego. Wsparcie rodziny polega w szczególności na:

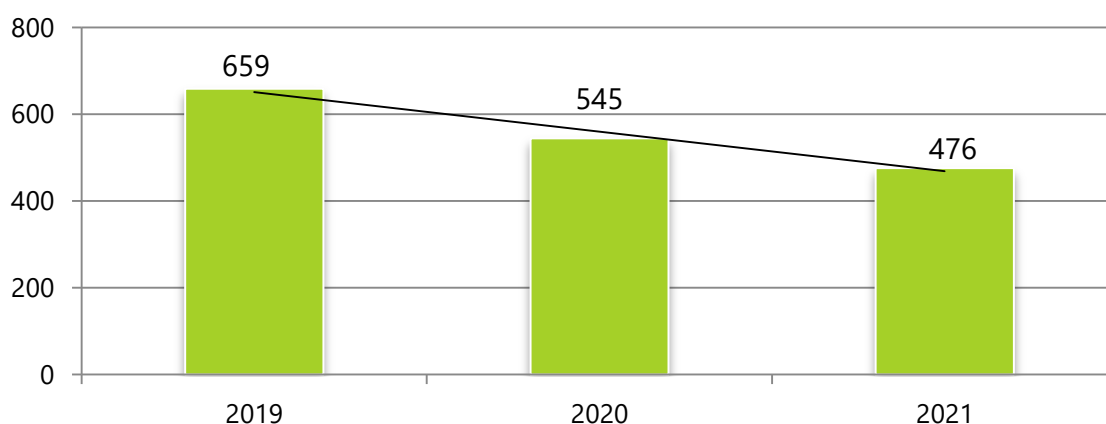
1. wzmocnieniu roli i funkcji rodziny,
2. rozwijaniu umiejętności opiekuńczo-wychowawczych rodziny,
3. podniesieniu świadomości w zakresie planowania oraz funkcjonowania rodziny,
4. pomocy w integracji rodziny,
5. przeciwdziałaniu marginalizacji i degradacji społecznej rodziny,
6. dążeniu do reintegracji rodziny,
7. pracy z rodziną,
8. pomocy w opiece i wychowaniu dziecka.

Główną jednostką organizacyjną zajmującą się szeroko rozumianym wspieraniem rodziny jest **Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej**, który służy pomocą rodzinom z Miasta znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej, prowadzi działania zmierzające do zaspokojenia niezbędnych ich potrzeb i umożliwiające życie

w warunkach odpowiadających godności człowieka. W dalszej części dokumentu przedstawione zostały dane dotyczące liczby rodzin korzystających z pomocy i wsparcia instytucji zajmujących się wspieraniem rodziny oraz podejmowane przez te instytucje działania.

Na kolejnym wykresie zaprezentowana została średniomiesięczna liczba rodzin korzystających z zasiłków rodzinnych wraz z dodatkami oraz z jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia dziecka na przestrzeni lat 2019-2021. Można zauważyć, że ze świadczeń tych w 2021 roku korzystało średnio 476 rodzin, czyli o 12,7% rodzin mniej niż w roku 2020 oraz o 27,8% mniej niż w roku 2019. W latach 2019-2021 dostrzegalny jest zatem systematyczny spadek średniomiesięcznej liczby rodzin korzystających z tego typu świadczeń.

Wykres 11. Średniomiesięczna liczba rodzin korzystających z zasiłków rodzinnych wraz z dodatkami oraz korzystających z jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia dziecka na przestrzeni lat 2019-2021

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2021 rok

Dodatkowym świadczeniem wspierającym rodzinę jest „świadczenie wychowawcze 500+”, które zostało wprowadzone 1 kwietnia 2016 roku, ustawą o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci. Od 2021 roku nowe sprawy oraz obsługę zadania przejął Zakład Usług Społecznych (ZUS), jednakże do maja 2022 roku ustawę o świadczeniu wychowawczym, tzw. 500+ realizowały Ośrodki Pomocy Społecznej, które przez kolejne lata będą wygaszały postępowania w tym zakresie. Świadczenie 500+ przysługuje rodzicom bądź opiekunom dziecka do dnia ukończenia przez nie 18 roku życia w wysokości 500 zł miesięcznie. Celem świadczenia wychowawczego jest

częściowe pokrycie wydatków związanych z wychowywaniem dziecka, w tym z opieką nad nim i zaspokojeniem jego potrzeb życiowych. W 2021 roku na **świadczenie wychowawcze 500+** Miasto przeznaczyło kwotę w wysokości 22 833 518,05 zł, z którego skorzystało 2 872 dzieci. W 2020 roku świadczenie wypłacono dla 3 790 dzieci w kwocie 22 904 865,32 zł, natomiast w 2019 roku było to 18 041 629,50 zł¹¹.

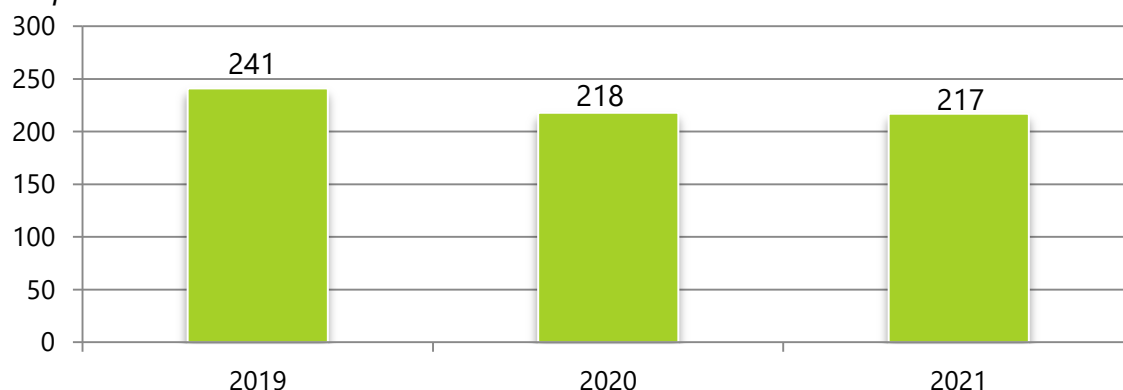
Ośrodki Pomocy Społecznej z dniem 01.07.2018 roku otrzymały do realizacji nowe zadanie, którym było ustalenie prawa i wypłata świadczeń **„Dobry start”**, przysługujących w związku z rozpoczęciem roku szkolnego dzieciom lub osobom uczącym się do 20 roku życia oraz dzieciom lub osobom uczącym się do 24 roku życia – w przypadku dzieci lub osób uczących się i legitymujących się orzeczeniem o niepełnosprawności. Od 2021 roku realizację tego zadania przejął Zakład Ubezpieczeń Społecznych. Świadczenie „Dobry start” w 2019 roku przyznano 2 612 dzieciom na kwotę 783 000 zł, z kolei w 2020 roku wypłacono je 2 561 dzieciom na kwotę 768 300 zł.

W związku z ustawą z dnia 4 listopada 2016 o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin **„Za życiem”** w 2021 roku wypłacono jednorazowe świadczenie 2 osobom w kwocie 8 000 zł z tytułu urodzenia się żywego dziecka, posiadającego zaświadczenie o ciężkim i nieodwracalnym upośledzeniu albo nieuleczalnej chorobie zagrażającej życiu, które powstały w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu. Podobnie miało to miejsce w 2020 i 2019 roku, kiedy wypłacono świadczenia 2 osobom.

W przypadku samotnego wychowywania dzieci, gdy jeden z rodziców uchyla się od płacenia alimentów na rzecz dzieci, obowiązek ten jest realizowany z **funduszu alimentacyjnego**. Na przestrzeni ostatnich trzech lat widoczny jest spadek liczby osób, którym wypłacono świadczenia. W roku 2021 było to 217 osób, w 2020 roku – 218, z kolei w 2019 roku – 241.

¹¹ Raport o stanie Miasta Ostrów Mazowiecka za 2019, 2020 i 2021 rok.

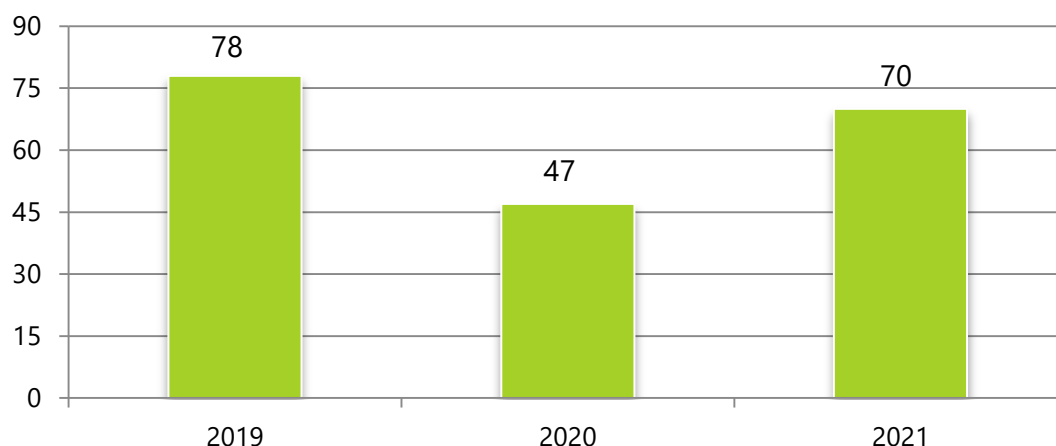
Wykres 12. Liczba osób korzystających ze świadczenia alimentacyjnego na przestrzeni lat 2019-2021

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2021 rok

Na przestrzeni lat 2019-2021 liczba rodzin, którym udzielona została **pomoc z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego** ulegała wahaniom – w stosunku do 2019 roku liczba rodzin zmalała o 8, natomiast w porównaniu do 2020 roku zauważyć można znaczny wzrost, tj. o 23 rodziny. Wśród rodzin, którym zostało udzielone wsparcie z powodu bezradności opiekuńczo-wychowawczej w 2021 roku znajdowały się 34 rodziny niepełne oraz 19 wielodzietnych. W 2021 roku liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej wyniosła 722, a więc rodziny z problemem bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych stanowiły 9,7% ogółu.

Wykres 13. Rodziny, którym została udzielona pomoc i wsparcie z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego w latach 2019-2021

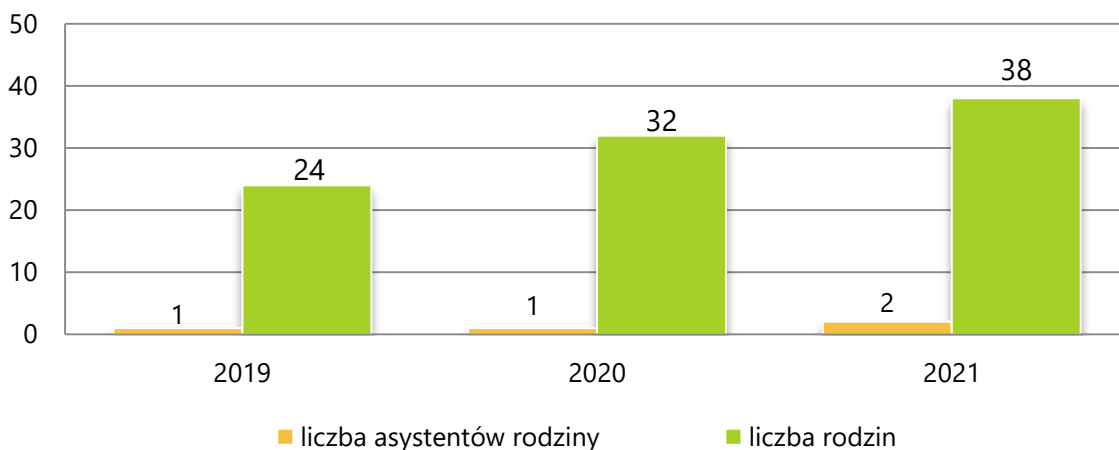
Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019, 2020 i 2021 rok

*Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego w 2021 roku jako powód udzielania pomocy i wsparcia z pomocy społecznej znajdowała się na **piątym miejscu** pod względem ogólnej liczby rodzin, którym udzielono pomocy i wsparcia.*

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej realizuje zadania wynikające z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z dnia 9 czerwca 2011 roku (Dz. U. z 2022 r. poz. 447 z późn. zm.). Ustawa kładzie nacisk na pracę z rodziną celem niedopuszczenia do odebrania dziecka. W związku z tym wprowadzona została instytucja asystenta rodziny, którego zadaniem jest poprawa całościowego funkcjonowania rodziny oraz udzielanie jej pomocy w wielu obszarach: socjalnym, psychologicznym, wychowawczym, czy też ekonomicznym.

Z rodzinami pracuje 2 asystentów rodziny. W ramach realizacji ustawowego zadania prowadzili oni pracę w 38 rodzinach przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej. Z przeanalizowanych danych wynika, że na przestrzeni lat 2019-2021 wzrosła liczba asystentów oraz rodzin objętych ich wsparciem.

Wykres 14. Asystenci rodziny, liczba rodzin objętych ich wsparciem na przestrzeni lat 2019-2021

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2021 rok

W roku 2021 w mieście Ostrów Mazowiecka nie było **rodzin wspierających**, to znaczy takich, które mają za zadanie pomóc rodzinie w przezwyciężaniu trudnych sytuacji życiowych (zakres działania obejmuje udzielanie wskazówek dotyczących

sprawowania opieki i wychowania dzieci, kształtowania i wypełniania podstawowych ról społecznych, organizacji czasu rodziny, pomocy w nauce, racjonalnego prowadzenia budżetu domowego oraz prowadzenia gospodarstwa domowego).

W 2021 roku w pieczy zastępczej przebywało 25 dzieci z 15 rodzin z terenu Miasta, które pozostawały w następujących formach pieczy zastępczej:

- spokrewnione rodziny zastępcze – 8 dzieci,
- zawodowe rodziny zastępcze – 17 dzieci.

W 2020 roku w pieczy przebywało 25 dzieci z 14 rodzin w następujących formach pieczy zastępczej: rodzinne domy dziecka – 5 dzieci, spokrewnione rodziny zastępcze – 8 dzieci oraz zawodowe rodziny zastępcze – 12 dzieci, z kolei w 2019 roku było to 16 dzieci z 11 rodzin (placówka opiekuńczo-wychowawcza – 1 dziecko, rodzinny dom dziecka – 5 dzieci, spokrewnione rodziny zastępcze – 6 dzieci i zawodowe rodziny zastępcze – 4 dzieci). Na podstawie analizy danych można stwierdzić, że w stosunku do 2019 roku liczba dzieci umieszczanych w pieczy zastępczej uległa wzrostowi, a od 2020 roku utrzymuje się na tym samym poziomie.

Tabela 12. Liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej oraz liczba rodzin, z których pochodzą w latach 2019-2021

wyszczególnienie	2019	2020	2021
liczba dzieci	16	25	25
liczba rodzin	11	14	15

Źródło: Sprawozdanie z działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Ostrowi Mazowieckiej za 2019, 2020 i 2021 rok

MOPS realizuje również zadanie wynikające z ustawy z dnia 5 grudnia 2014 roku o **Karcie Dużej Rodziny**. W 2021 Karty Dużej Rodziny wydano 67 rodzinom, dla 229 osób w tych rodzinach, w 2020 roku były to 124 rodziny (331 osób), z kolei w 2019 roku – 169 rodzin (415 osób). W stosunku do 2019 roku zauważyć można spadek liczby rodzin i osób, którym wydano Karty Dużej Rodziny.

Ponadto, na terenie Miasta realizowany jest **Program „Ostrowska Karta Rodzinka”**, który skierowany jest do rodzin wielodzietnych zamieszkałych na terenie miasta Ostrow Mazowiecka mających na utrzymaniu troje i więcej dzieci. Program ma

na celu wspieranie rodzin wielodzietnych poprzez ułatwienie dostępu do różnorodnych dóbr i usług, w szczególności kultury i sportu.

Od 1 września 2021 roku na terenie Miasta funkcjonuje **Miejska Świetlica Socjoterapeutyczna**, a jej głównym założeniem jest pomoc dziecku i rodzinie, wsparcie rodziny w trudnych sytuacjach, jak również przeciwdziałanie powstawaniu sytuacji kryzysowych. W Świetlicy podejmowane są działania o charakterze profilaktycznym, mające na celu zapobieganie niedostosowaniu społecznemu dzieci i młodzieży. W placówce prowadzone są działania środowiskowe, aby nie było potrzeby umieszczania dziecka w placówce opieki całodobowej, sprawuje się częściową opiekę, polegającą na uzupełnianiu tych funkcji rodziny, które nie są prawidłowo wypełniane. Celem Miejskiej Świetlicy Socjoterapeutycznej jest działalność profilaktyczna z zakresu przeciwdziałania alkoholizmowi i narkomanii, prowadzenie zajęć socjoterapeutycznych, edukacyjnych, plastycznych, sportowych oraz kulinarnych, jak również wspieranie wychowanków indywidualną terapią psychologiczną i pedagogiczną. Zajęcia odbywają się od poniedziałku do piątku w godzinach od 9.00 do 17.00, które prowadzi wykwalifikowana kadra wychowawców i terapeutów tworząca zespół terapeutyczno-wychowawczy.

Wobec każdego wychowanka formułowany i realizowany jest indywidualny plan pracy wychowawczej. Program ten jest okresowo weryfikowany w trakcie stałych zebrań zespołu terapeutyczno-wychowawczego. W placówce prowadzona jest **grupa wsparcia dla rodziców**, która służy rozwijaniu ich kompetencji wychowawczych w zakresie postrzegania mocnych stron dziecka, kierunkowania jego rozwoju społecznego i emocjonalnego, zdobywaniu umiejętności radzenia sobie w sytuacjach trudnych wychowawczo, konfrontacji z własnymi trudnościami i ich przyczynami. Ponadto, wychowawcy współpracują z członkami rodziny dziecka, pedagogami szkolnymi, wychowawcami, nauczycielami, kuratorami sądowymi, pracownikami socjalnymi oraz funkcjonariuszami Policji.

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z prezentowanej powyżej analizy, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego:

- niewydolność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych wynikająca z niskich kompetencji rodzicielskich,
- zaniedbanie wychowawcze dzieci i młodzieży oraz rozpad więzi rodzinnych (samotne rodzicielstwo),
- brak funkcjonowania rodzin wspierających na terenie Miasta,
- wzrost liczby rodzin, którym udzielono wsparcia z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego oraz objętych pomocą asystentów rodziny,
- utrzymująca się wysoka liczba dzieci przebywających w pieczy zastępczej.

2. Wsparcie osób z niepełnosprawnością

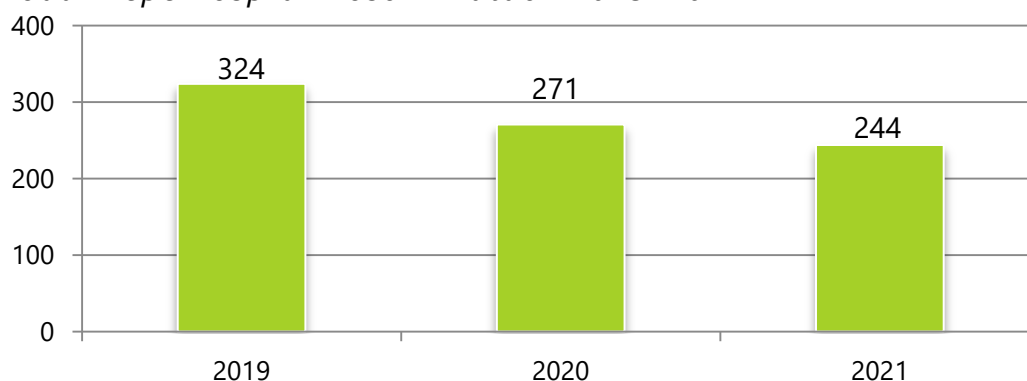
Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Dla potrzeb Strategii wykorzystano elementy definicji osoby z niepełnosprawnością z ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych i przyjęto, że: *osoby niepełnosprawne to osoby, których stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza bądź uniemożliwia wypełnienie ról społecznych, a w szczególności wykonywanie pracy zawodowej.* Osoby z niepełnosprawnością dzieli się według różnych kryteriów: rodzaju niepełnosprawności, okresu życia, w którym ona wystąpiła oraz stopnia niepełnosprawności. Wartym podkreślenia jest fakt, że osoby z niepełnosprawnością tworzą bardzo niejednorodną grupę, w związku z czym działania na ich rzecz powinny być adresowane z uwzględnieniem specyfiki występujących schorzeń i dysfunkcji.

*Niepełnosprawność w 2021 roku jako powód udzielania pomocy i wsparcia z pomocy społecznej znajdowała się na **pierwszym miejscu** pod względem ogólnej liczby rodzin, którym udzielono pomocy i wsparcia.*

W 2021 roku ogólna liczba rodzin korzystających ze wsparcia z powodu niepełnosprawności kształtowała się na poziomie 244. Z prezentowanych danych wynika, że w latach 2019-2021 liczba rodzin, którym udzielono pomocy społecznej z tego powodu uległa zmniejszeniu. W 2021 roku liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej wyniosła 722, a więc rodziny z problemem niepełnosprawności stanowiły 33,8% ogółu.

Wykres 15. Liczba rodzin, którym została udzielona pomoc i wsparcie z powodu niepełnosprawności w latach 2019-2021

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019, 2020 i 2021 rok

Poniższa tabela przedstawia dane dotyczące przyznanych zasiłków pielęgnacyjnych dla niepełnosprawnego dziecka na przestrzeni lat 2019-2021. W 2019 roku przyznano 2 007 świadczeń na łączną kwotę 380 311 zł, w 2020 roku liczba świadczeń wyniosła 2 019 na kwotę 435 780 zł, z kolei w 2021 roku kształtowała się na poziomie 2 058 świadczeń na kwotę 444 199 zł. W omawianym okresie liczba przyznanych świadczeń oraz ich wypłacona kwota uległy zwiększeniu.

Tabela 13. Zasiłek pielęgnacyjny dla niepełnosprawnego dziecka na przestrzeni lat 2019-2021

wyszczególnienie	2019	2020	2021
liczba świadczeń	2 007	2 019	2 058
kwota świadczeń (zł)	380 311	435 780	444 199

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2021 rok

Liczba przyznanych zasiłków pielęgnacyjnych dla osoby z niepełnosprawnością w wieku powyżej 16 roku życia o znacznym stopniu niepełnosprawności od 2019 roku uległa zmniejszeniu. W 2019 roku przyznano 4 514 świadczeń, w 2020 roku – 3 932, natomiast w 2021 roku – 3 585. Kwota przeznaczana na ten cel również uległa zmniejszeniu.

Tabela 14. Zasiłek pielęgnacyjny dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o znacznym stopniu niepełnosprawności na przestrzeni lat 2019-2021

wyszczególnienie	2019	2020	2021
liczba świadczeń	4 514	3 932	3 585
kwota świadczeń (zł)	854 403	848 683	773 786

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2021 rok

W 2019 roku przyznano 2 680 świadczeń dla osób z niepełnosprawnością powyżej 16 roku życia o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, która powstała przed 21 rokiem życia, w 2020 roku – 2 673, natomiast w 2021 roku – 2 667 świadczeń. W ostatnich trzech latach obserwowany jest spadek liczby przyznanych zasiłków z tego tytułu, natomiast przeznaczana na ten cel kwota pieniężna uległa zwiększeniu.

Tabela 15. Zasiłek pielęgnacyjny dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, która powstała przed 21 rokiem życia na przestrzeni lat 2019-2021

wyszczególnienie	2019	2020	2021
liczba świadczeń	2 680	2 673	2 667
kwota świadczeń (zł)	508 197	575 495	575 645

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2021 rok

Poniższa tabela zawiera dane dotyczące przyznawanego na przestrzeni ostatnich lat specjalnego zasiłku opiekuńczego (liczba i kwota świadczeń). Zasiłek ten przysługuje w celu sprawowania stałej opieki nad osobą legitymującą się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności albo orzeczeniem o niepełnosprawności łącznie ze wskazaniem: koniecznością stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz koniecznością stałego współudziału na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego

leczenia, rehabilitacji i edukacji. W 2021 roku w ramach tego zasiłku wypłacono 204 świadczenia, a więc o 110 mniej niż w roku ubiegłym oraz o 170 świadczeń mniej niż w 2019 roku. Na przestrzeni ostatnich lat kwota przyznanych świadczeń również uległa zmniejszeniu.

Tabela 16. Specjalny zasiłek opiekuńczy na przestrzeni lat 2019-2021

wyszczególnienie	2019	2020	2021
liczba świadczeń	374	314	204
kwota świadczeń (zł)	229 925	191 786	125 226

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2021 rok

W 2021 roku MOPS w Ostrowi Mazowieckiej uczestniczył w realizacji **Programu „Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej”**, którego celem było zapewnienie dostępności do wsparcia w wykonywaniu codziennych czynności oraz funkcjonowaniu w życiu społecznym osób z niepełnosprawnościami. Z pomocy w ramach Programu skorzystało łącznie 26 osób, tj. 21 osób ze znacznym stopniem niepełnosprawności, 4 osoby z umiarkowanym stopniem niepełnosprawności oraz 1 dziecko do 16 roku życia.

MOPS w 2019 roku przystąpił do Resortowego Programu Ministra Rodziny i Polityki Społecznej **„Opieka Wytchnieniowa”** – edycja 2019 r. realizowanego ze środków państwowego funduszu celowego, tj. z Funduszu Solidarnościowego, obejmującego świadczenie **usług opieki wytchnieniowej** w ramach pobytu dziennego, w miejscu zamieszkania uczestnika Programu. Głównym celem Programu jest czasowe odciążenie od codziennych obowiązków opiekuńczych członków rodzin i opiekunów sprawujących bezpośrednią opiekę nad dziećmi z orzeczeniem o niepełnosprawności lub osobami dorosłymi posiadającymi orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności albo orzeczenie równoważne do wyżej wymienionego.

Trwająca pandemia SARS-CoV-2 odbiła się niekorzystnie na osobach z niepełnosprawnością z dwóch powodów – po pierwsze osoby te należą do grupy podwyższonego ryzyka zakażeniem, a po drugie rozwój epidemii wpłynął na konieczność dostosowania systemu pomocy osobom z niepełnosprawnością oraz ich

opiekunom, w zakresie opieki, edukacji, rehabilitacji i rewalidacji. Badania przeprowadzone w 2020 roku na próbie 80 osób z niepełnosprawnością oraz ich opiekunów pokazały, że aż 86% badanych deklaruje doświadczenie trudności i problemów w codziennym funkcjonowaniu w związku z pandemią, aż 90% respondentów przez okres trwania pandemii nie korzystało z pomocy GOPS lub PCPR, natomiast z wolontariatu czy społecznych akcji pomocowych nie korzystał żaden badany, co ma związek ze względami epidemicznymi, czyli ryzykiem potencjalnego zakażenia. Dodatkowo, aż 76% ankietowanych w okresie pandemii odczuło zmniejszenie zakresu dotychczasowego wsparcia¹².

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z analizy sytuacji wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- niepełnosprawność jako główny powodów korzystania z pomocy MOPS na terenie Miasta,
- trudności w funkcjonowaniu osób z niepełnosprawnością ze względu na występowanie barier osobistych, społecznych i funkcjonalnych,
- wzrost liczby przyznanych zasiłków pielęgnacyjnych dla niepełnosprawnego dziecka oraz dla osób niepełnosprawnych w wieku powyżej 16 roku życia legitymujących się orzeczeniem o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, jeżeli powstała w wieku do ukończenia 21 roku życia.

¹² W. Glanc, E. Zdebska, *Wsparcie osób z niepełnosprawnościami i ich rodzin w sytuacji pandemii*, w: N. G. Piukła, M. Grewiński, E. Zdebska, W. Glanc, *Wyzwania dla polityki społecznej w kontekście pandemii koronawirusa*, Kraków 2020, s. 53-59.

3. Zdrowie psychiczne

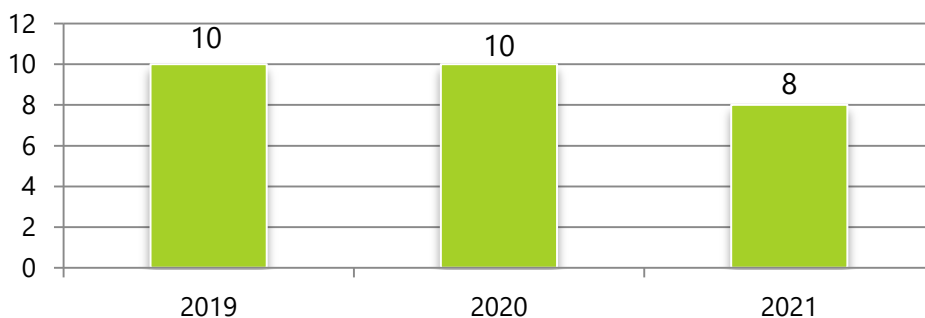
Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Zdrowie psychiczne jest dynamicznym stanem wewnętrznej równowagi, która umożliwia osobom wykorzystywanie ich umiejętności w harmonii z uniwersalnymi wartościami społecznymi. Podstawowe umiejętności poznawcze i społeczne, zdolność rozpoznawania, wyrażania i modulowania własnych emocji, a także współczucia dla innych, elastyczność i zdolność radzenia sobie z niekorzystnymi zdarzeniami w życiu i pełnienia funkcji w rolach społecznych, a także harmonijny związek między ciałem, a umysłem to istotne składniki zdrowia psychicznego, które przyczyniają się w różnym stopniu do stanu równowagi wewnętrznej. Według tej definicji równowaga wewnętrzna jest uważana za „stan dynamiczny” głównie w celu odzwierciedlenia faktu, że różne okresy życia człowieka (dojrzewanie, rodzicielstwo, przejście na emeryturę) naruszają ową równowagę i mogą wymagać zmian¹³.

Dotarcie do wiarygodnych danych dotyczących zdrowia psychicznego zazwyczaj stwarza wiele problemów. Dzieje się tak ponieważ termin „zdrowie psychiczne” jest bardzo płynny i zawierają się w nim inne problemy społeczne.

Dla mieszkańców Miasta są świadczone **specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi**, z których w 2021 roku skorzystało 8 osób, z kolei na przestrzeni lat 2019-2020 – po 10 osób.

Wykres 16. Liczba osób korzystających z usług specjalistycznych opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi na przestrzeni lat 2019-2021

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2021 rok

¹³ www.psychiatriapolska.pl

Na terenie Miasta funkcjonuje **Środowiskowy Dom Samopomocy typu „A i B”**, który jest jednostką dziennego pobytu dla 45 osób. Celem Domu jest osiągnięcie przez uczestników poprawy jakości życia, prawidłowego funkcjonowania w społeczeństwie, powstrzymanie wykluczenia społecznego oraz marginalizacji.

Środowiskowy Dom Samopomocy świadczy usługi w ramach indywidualnych lub zespołowych treningów samoobsługi i treningów umiejętności społecznych, polegających na nauce, rozwijaniu lub podtrzymywaniu umiejętności w zakresie czynności dnia codziennego i funkcjonowania w życiu społecznym, które obejmują w szczególności:

- 1) trening funkcjonowania w życiu codziennym:
 - trening dbałości o wygląd zewnętrzny,
 - trening nauki higieny,
 - trening kulinarny,
 - trening umiejętności praktycznych,
 - trening gospodarowania własnymi środkami finansowymi,
- 2) trening umiejętności interpersonalnych i rozwiązywania problemów,
- 3) trening umiejętności komunikacyjnych, w tym z wykorzystaniem alternatywnych i wspomagających sposobów porozumiewania się,
- 4) trening umiejętności spędzania czasu wolnego,
- 5) poradnictwo psychologiczne,
- 6) pomoc w załatwianiu spraw urzędowych,
- 7) pomoc w dostępie do niezbędnych świadczeń zdrowotnych,
- 8) niezbędną opiekę,
- 9) terapię ruchową,
- 10) terapię zajęciową:
 - zajęcia plastyczne,
 - zajęcia ceramiczne,
 - zajęcia dla osób ze sprzężeniami z zakresu: alpakoterapii, hipoterapii, grota solna, tańca.

11) realizację wyżywienia,

12) inne formy postępowania przygotowujące do uczestnictwa w warsztatach terapii zajęciowej lub podjęcia zatrudnienia, w tym w warunkach pracy chronionej na przystosowanym stanowisku pracy – współpraca z powiatowym Urzędem Pracy i organizacjami pozarządowymi.

Problemy w zakresie zdrowia psychicznego mogą nasilać się w najbliższych latach ze względu na pandemię COVID-19. Pandemia wiąże się z poczuciem zagrożenia, lękiem, niepewnością oraz niepokojem. W skrajnych przypadkach mogą pojawić się stany paniki oraz poczucie beznadziei. Konsekwencją tego mogą być narastające zaburzenia psychiczne, począwszy od teraz, po ustąpieniu zagrożenia, a nawet ujawniające się przez kolejne lata. Biorąc pod uwagę, że już przed wybuchem pandemii statystyki dotyczące problemów ze zdrowiem psychicznym były dramatyczne, a obecna sytuacja może je znacznie pogorszyć, istnieje pilna potrzeba podejmowania szerokich działań w tym zakresie.

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z analizy sytuacji wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- zagrożenie wykluczeniem społecznym i zawodowym osób z zaburzeniami psychicznymi,
- nasilenie się problemów ze zdrowiem psychicznym osób dorosłych oraz dzieci i młodzieży będące konsekwencją pandemii COVID-19.

4. Profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień od substancji psychoaktywnych oraz uzależnień behawioralnych

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Alkoholizm jest problemem zdrowotnym i społecznym. Specjaliści z różnych profesji poszukują sposobu rozwiązywania tego problemu. Chcą poznać przyczyny powstawania alkoholizmu i działania, które mogłyby zapobiec rozprzestrzenianiu się tego zjawiska. Uzależnienie od alkoholu jest uznawane za chorobę spełniając trzy zasadnicze kryteria. Pierwsze kryterium dotyczy naruszonej równowagi między zdrowiem a patologią. Drugim kryterium jest swoista etiologia uzależnienia. Trzecim wskaźnikiem choroby są zmiany patologiczne, w których obecny jest czynnik fizyczny¹⁴.

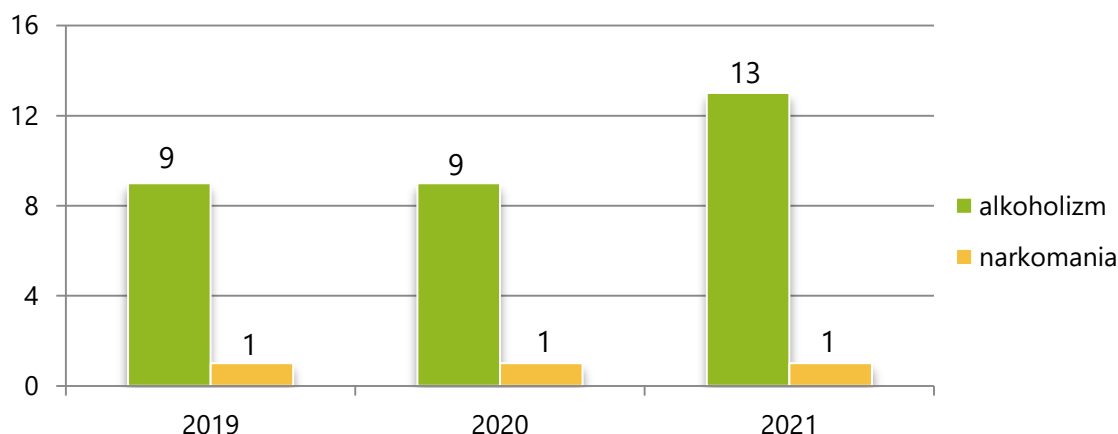
Działaniami określonymi w ustawie o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi zajmuje się Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Zadania przez nią podejmowane wynikają między innymi z *Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii*.

W 2021 roku z pomocy Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej z powodu **uzależnienia od alkoholu** skorzystało 13 rodzin. Można zauważyć, że na przestrzeni lat 2019-2021 liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu alkoholizmu uległa zwiększeniu. Na przestrzeni analizowanych lat 1 rodzina korzystała z pomocy i wsparcia z powodu **narkomanii**. W 2021 roku liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej wyniosła 722, a więc rodziny z problemem alkoholizmu stanowiły 1,8% ogółu, z kolei narkomanii – 0,1%.

*Alkoholizm w 2021 roku jako powód udzielania pomocy i wsparcia z pomocy społecznej znajdował się na **siódmym miejscu** pod względem ogólnej liczby rodzin, którym udzielono pomocy i wsparcia.*

¹⁴ Kinney J., Leaton G., *Zrozumieć alkohol*, Warszawa 1996 r.

Wykres 17. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu alkoholizmu i narkomanii na przestrzeni lat 2019-2021

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019, 2020 i 2021 rok

Ważną rolę w procesie przeciwdziałania uzależnieniom odgrywają działania podejmowane przez **Miejską Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych** w Mieście, w ramach przysługujących jej uprawnień. Według stanu na koniec 2021 roku Komisja liczyła 6 członków. W 2021 roku przeprowadzili oni rozmowy z 46 osobami uzależnionymi od alkoholu oraz 40 członkami rodzin osób uzależnionych. W omawianym roku Komisja podjęła czynności zmierzające do orzeczenia o zastosowaniu obowiązku poddania się leczeniu w placówce uzależnienia, a także wystąpiła do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego wobec 27 osób. Na przestrzeni analizowanych lat zauważalny jest spadek w zakresie liczby osób uzależnionych, z którymi MKRPA przeprowadziła rozmowy. Liczba osób w stosunku do których podjęto czynności zmierzające do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w placówce leczenia uzależnienia oraz wobec których wystąpiono do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego ulegała wahaniom, a w stosunku do roku poprzedniego można zauważyć znaczny wzrost – kolejno o 14 i 17 osób. W porównaniu do poprzednich lat zaobserwować można wzrost liczby członków rodzin osób uzależnionych, z którymi przeprowadzono rozmowy. Dane dotyczące działań MKRPA w Ostrowi Mazowieckiej w latach 2019-2021 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 17. Działania Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w mieście Ostrów Mazowiecka wobec osób uzależnionych w latach 2019-2021

wyszczególnienie	2019	2020	2021
liczba osób uzależnionych, z którymi przeprowadzono rozmowy	69	52	46
liczba członków rodzin osób uzależnionych, z którymi przeprowadzono rozmowy	0	9	40
liczba osób w stosunku, do których podjęto czynności zmierzające do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w placówce leczenia uzależnienia	38	13	27
liczba osób, wobec których wystąpiono do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego	26	10	27

Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2019, 2020 i 2021 rok

Na terenie miasta Ostrów Mazowiecka działa **Punkt Konsultacyjny**, który w 2021 roku był czynny 36 godzin w miesiącu. W Punkcie Konsultacyjnym udzielano:

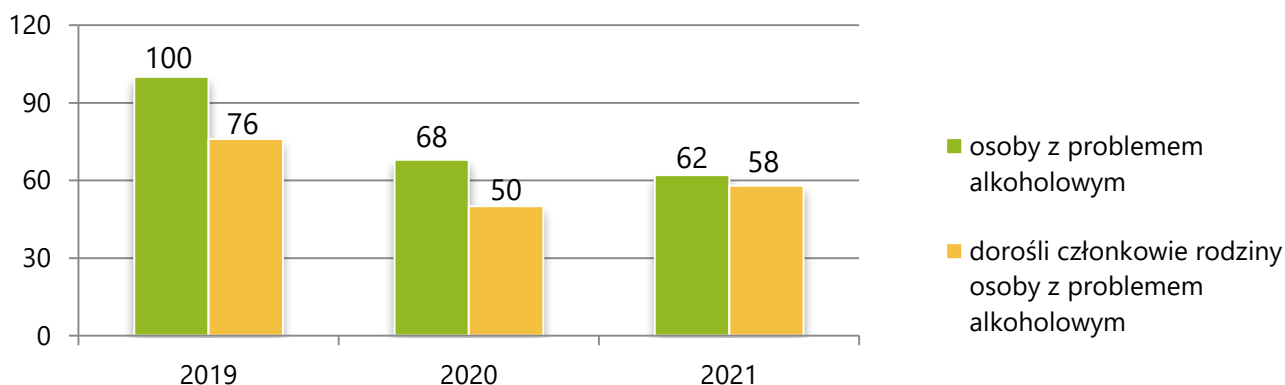
- porad psychologicznych dla dzieci i młodzieży,
- porad/konsultacji psychologicznych dla osób dorosłych z problemem alkoholowym/narkotykowym,
- porad/konsultacji dla dorosłych członków rodzin osoby uzależnionej (w tym współuzależnionych i DDA,
- porad/konsultacji dla osób doznających przemocy, kryzysu w rodzinie,
- porad/konsultacji dla osób stosujących przemoc w rodzinie.

Prowadzono także wsparcie terapeutyczne dla mieszkańców Miasta:

- porady osobom uzależnionym,
- porady osobom współuzależnionym,
- sesje podtrzymujące trzeźwienie,
- inne działania terapeutyczne.

W 2021 roku w Punkcie udzielono 110 porad 62 osobom z problemem alkoholowym oraz 103 porady 58 dorosłym członkom rodziny osoby z problemem alkoholowym. Dane źródłowe wykazują, że na przestrzeni lat 2019-2021 liczba osób z problemem alkoholowym zgłaszających się po poradę do Punktu uległa zmniejszeniu, z kolei liczba członków ich rodzin wahała się i w stosunku do 2020 roku wzrosła o 8 osób, z kolei w porównaniu do 2019 roku zmniejszyła się o 18.

Wykres 18. Liczba osób z problemem alkoholowym, którym udzielono porad w Punkcie Konsultacyjnym w latach 2019-2021

Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2019, 2020 i 2021 rok

Na terenie Miasta **funkcjonują 3 samopomocowe grupy wsparcia dla osób z problemem alkoholowym** (grupa AA), **1 klub abstynenta** oraz **1 stowarzyszenie abstynenckie**. Na terenie Miasta nie działa samopomocowa grupa wsparcia dla dorosłych członków rodzin z problemem alkoholowym (Al-Anon) oraz dla dorosłych dzieci alkoholików (DDA).

MKRPA zajmuje się także **profilaktyką zachowań ryzykownych**. W latach 2019-2021 roku w Mieście realizowano programy profilaktyczne w ramach Systemu Rekomendacji Programów Profilaktycznych i Promocji Zdrowia Psychicznego prowadzonego przez PARPA, ORE, KBdSPN, IPiN. W 2021 roku wzięło w nich udział 148 uczniów oraz 5 nauczycieli/wychowawców, w 2020 roku – 673 uczniów oraz 16 nauczycieli/wychowawców, z kolei w 2019 roku – 401 uczniów i 16 nauczycieli/wychowawców. Na przestrzeni analizowanych lat żaden z rodziców nie wzięł udziału w rekomendowanych programach profilaktycznych.

Na przestrzeni lat 2020-2021 wśród uczniów prowadzone były również nieustrukturyzowane programy profilaktyczne, w postaci prelekcji, pogadanek, spektakli, konkursów, festynów i innych imprez plenerowych.

Komenda Powiatowa Policji w Ostrowi Mazowieckiej w latach 2019-2021 również prowadziła liczne działania i inicjatywy profilaktyczne, akcje i kampanie społeczne skierowane do przedszkolaków, uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych, jak również dorosłych mieszkańców Miasta:

- „Bezpieczne ferie”,
- „Spotkania o tematyce Bezpieczne Wakacje”,
- „Kręci mnie bezpieczeństwo nad wodą”,
- „Bezpieczny Przedszkolak”,
- serie spotkań z młodzieżą i pedagogami pod hasłem: „NIE dla narkotyków i dopalaczy”, „Nowe substancje psychoaktywne, narkotyki a prawo”, „Negatywne skutki zażywania narkotyków i dopalaczy”, „Narkotyki i dopalacze niszczą nasze życie”,
- „Współczesne zagrożenia w sieci”, „Dzień bezpiecznego Internetu”,
- szkolenie dla nauczycieli „Handel Ludźmi”, akcja edukacyjno-profilaktyczna skierowana do uczniów szkół średnich „My nie na sprzedaż”,
- kampania edukacyjno-profilaktyczna z uczniami szkół średnich i podstawowych „Tolerancja”, akcja edukacyjno-profilaktyczna „Nie hejtuje”, „STOP Przemocy Rówieśniczej, Hejtowi i Mowie Nienawiści”, „Nie hejtuj – reaguj!”,
- wykłady i spotkania z uczestnikami klubów seniora „Bezpieczny Senior Powiatu Ostrowskiego”, „Bezpieczny i świadomy senior w świecie finansów”, „Mazowiecka Policja Ostrzega”¹⁵.

¹⁵ Dane udostępnione przez Komendę Powiatową Policji w Ostrowi Mazowieckiej.

W dalszej części przedstawione zostały dane dotyczące rynku napojów alkoholowych w mieście Ostrów Mazowiecka. W roku 2021 wartość alkoholu sprzedanego na terenie Miasta wyniosła łącznie 31 870 313,86 zł, w tym 13 773 166,07 zł o zawartości alkoholu do 4,5% (oraz piwa), 2 925 194,96 zł o zawartości alkoholu od 4,5% do 18% (z wyjątkiem piwa) oraz 15 171 952,83 zł o zawartości alkoholu powyżej 18%. W 2021 roku w stosunku 2020 roku łączna wartość sprzedanego na terenie Miasta alkoholu uległa zmniejszeniu o 10,9%, z kolei w porównaniu do 2019 roku zauważyć można wzrost o 7,4%.

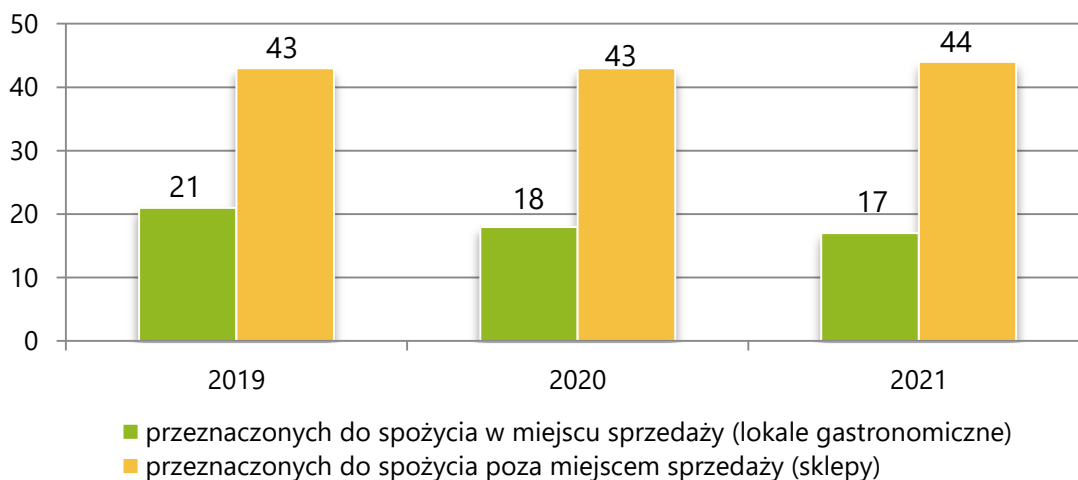
Rysunek 4. Łączna wartość sprzedanego na terenie miasta Ostrowi Mazowieckiej alkoholu w latach 2019-2021

Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2019, 2020 i 2021 rok

W 2021 roku na terenie miasta Ostrów Mazowiecka znajdowało się łącznie 61 punktów sprzedaży napojów alkoholowych, w tym 44 przeznaczone do spożycia poza miejscem sprzedaży (sklepy) oraz 17 przeznaczonych do spożycia w miejscu sprzedaży (lokale gastronomiczne). W stosunku do 2019 roku liczba punktów prowadzących sprzedaż alkoholu spadła o 3, z kolei w 2020 roku wynosiła tyle samo co w 2021 roku.

Wykres 19. Liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych w mieście Ostrów Mazowiecka na przestrzeni lat 2019-2021

Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2019, 2020 i 2021 rok

Pandemia COVID-19 oraz związane z nią ograniczenia aktywności społecznej, izolacji, niepokoju o zdrowie swoje i najbliższych, a także bezpieczeństwo ekonomiczne, w istotny sposób zwiększyły obciążenie zdrowotne i społeczne związane z uzależnieniami. Konsekwencją pandemii może być wzrost liczby osób uzależnionych zarówno od alkoholu, innych substancji psychoaktywnych, jak i urządzeń elektronicznych.

Diagnoza problemów społecznych (badania społeczne)

Poniższa tabela przedstawia najważniejsze wnioski z badania ankietowego przeprowadzonego w 2021 roku wśród dorosłych mieszkańców oraz uczniów z miasta Ostrów Mazowiecka, dotyczące uzależnień. Do obszarów tematycznych poddanych analizie zaliczyć można spożywanie alkoholu, palenie papierosów i e-papierosów, używanie narkotyków lub dopalaczy oraz uzależnienia behawioralne.

Tabela 18. Wnioski z badania ankietowego przeprowadzonego w 2021 roku wśród dorosłych mieszkańców miasta Ostrów Mazowiecka dotyczące problemu uzależnień

Obszar tematyczny	Dorośli mieszkańcy
Alkohol	➤ Z częstotliwością wskazującą na picie ryzykowne, czy też szkodliwe (kilka razy w tygodniu lub prawie codziennie) po alkohol sięga 8% badanych mieszkańców Miasta, w tym 2% stanowią osoby pijące prawie codziennie, a 6% - kilka razy w tygodniu. ➤ Co drugi badany zadeklarował abstynencję (54%). ➤ Zdaniem zdecydowanej większości badanych na terenie Miasta jest za dużo sklepów i lokali, w których można kupić alkohol (88%). ➤ Zdecydowana większość badanych nie wie, gdzie osoba uzależniona od alkoholu może uzyskać pomoc w rejonie zamieszkania (98%). ➤ Zebrany materiał badawczy wykazał, że 42% mieszkańców zaobserwowało zwiększenie spożycia alkoholu przez okres trwania pandemii. ➤ Niepokojący jest fakt, że 50% badanych przyznało, że alkohol zawarty w piwie jest mniej szkodliwy niż ten w wódce, a 64% uważa, że osoby nieletnie mogą z łatwością kupić alkohol w lokalnych sklepach. ➤ Z przeprowadzonych badań wynika również, iż zdaniem połowy respondentów prowadzenie samochodu po niewielkiej ilości alkoholu jest bezpieczne, a kobiety w ciąży mogą bezpiecznie pić niewielkie ilości alkoholu.
Papierosy i e-papierosy	➤ Zebrany materiał badawczy wykazał, że regularnie papierosy pali blisko co piąty dorosły mieszkaniec Miasta (18%), a 4% - e-papierosy.
Narkotyki i dopalacze	➤ Do znajomości osób, które zażywają substancje odurzające przyznało się 12% badanych, w tym większość zna jedną osobę. ➤ Do sięgnięcia po narkotyki, dopalacze lub inne środki psychoaktywne przyznało się 10% respondentów. ➤ Żaden z badanych nie zna miejsc na terenie Miasta, gdzie można kupić narkotyki lub dopalacze.

**Uzależnienia
behawioralne**

- 42% badanych uważa rozpowszechnienie uzależnienia od hazardu w swoim środowisku jako dość powszechne i bardzo powszechne.
- 66% badanych uważa rozpowszechnienie uzależnienia od komputera, Internetu i telefonu w swoim środowisku jako dość powszechne i bardzo powszechne.

Źródło: Diagnoza Problemów Społecznych na terenie Miasta Ostrów Mazowiecka, 2021

Tabela 19. Wnioski z badania ankietowego przeprowadzonego w 2021 roku wśród uczniów z miasta Ostrów Mazowiecka dotyczące problemu uzależnień

Obszar tematyczny	Uczniowie
Alkohol	➤ 25% uczniów z klas VII-VIII spożywało alkohol, z kolei w przypadku klas IV-VI było to 8%, z czego większość spróbowała go tylko raz. ➤ Najczęstszym rodzajem spożywanego alkoholu przez uczniów jest piwo. ➤ Na bardzo łatwą lub raczej łatwą dostępność alkoholu wykazało 26% uczniów z klas VII-VIII oraz 4% z klas IV-VI. ➤ Najczęściej respondenci, którzy spożywali alkohol pili go z rodziną lub na spotkaniu ze znajomymi. ➤ Ponad połowa uczniów z klas IV-VI uważa, iż alkohol zawarty w piwie jest mniej szkodliwy niż ten w wódce, blisko co piąty jest zdania, że bez alkoholu nie można się dobrze bawić na imprezie, z kolei w przypadku starszych uczniów takie odpowiedzi wskazał co czwarty z nich.
Papierosy i e-papierosy	➤ Większość uczniów nie pali papierosów, do takiego zachowania przyznało się 10% uczniów klas VII-VIII oraz 4% z klas IV-VI. ➤ Najczęściej respondenci, którzy palili papierosy robili to na spotkaniu ze znajomymi. ➤ Do palenia e-papierosów przyznało się 26% uczniów z klas VII-VIII oraz 12% z klas IV-VI. ➤ Najczęściej respondenci, którzy palili e-papierosy robili to na spotkaniu ze znajomymi. ➤ Na regularne palenie papierosów wskazało 4% uczniów klas VII-VIII, z kolei na e-papierosów – 7% z klas VII-VIII oraz 6% z klas IV-VI.

	➤ Na bardzo łatwą lub raczej łatwą dostępność papierosów wykazało 34% uczniów z klas VII-VIII oraz 10% z klas IV-VI. ➤ Na bardzo łatwą lub raczej łatwą dostępność e-papierosów wykazało 46% uczniów z klas VII-VIII oraz 15% z klas IV-VI. ➤ 72% uczniów z klas IV-VI uważa, że palenie papierosów jest modne w ich szkole, z kolei wśród badanych ze starszych klas odsetek wyniósł 78%.
Narkotyki i dopalacze	➤ Substancje psychoaktywne zażywało 2% uczniów z klas VII-VIII oraz 1% z klas IV-VI. ➤ 72% uczniów z klas IV-VI nie zna konsekwencji zażywania substancji psychoaktywnych, a w opinii badanych z klas starszych to 52%. ➤ Na bardzo łatwą lub raczej łatwą dostępność narkotyków lub dopalaczy wykazało 14% uczniów z klas VII-VIII oraz 5% z klas IV-VI. ➤ 15% uczniów z klas IV-VI uważa za normalne, że osoby w ich wieku próbują narkotyki i dopalacze, bo wszystko jest dla ludzi, a w przypadku starszych uczniów to 28%, 42% jest w przekonaniu, że od dopalaczy nie można się uzależnić tak samo jak od narkotyków, z kolei w opinii starszych uczniów to 33%, zdaniem co czwartego młodszego ucznia jeśli ktoś zażywa narkotyki z umiarem to się nie uzależni, natomiast takie zdanie wśród starszych respondentów ma aż 41% osób.
Uzależnienia behawioralne	➤ Powyżej 3 godzin dziennie z komputera korzysta 25% starszych uczniów oraz 10% młodszych. ➤ Uczniowie poświęcają najwięcej czasu na gry komputerowe. ➤ 32% starszych uczniów czułoby się bardzo źle lub niezbyt dobrze, gdyby przez tydzień nie miał dostępu do Internetu, z kolei odsetek ten wśród młodszych uczniów wyniósł 14%. ➤ Do grania na automatach przyznał się co trzeci starszy uczeń oraz co czwarty z młodszych klas, a w gry internetowe – 15% z klas VII-VIII i 8% z klas IV-VI.

Źródło: Diagnoza Problemów Społecznych na terenie Miasta Ostrów Mazowiecka, 2021

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z prezentowanej powyżej analizy oraz badań społecznych wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- ryzyko wystąpienia przemocy w rodzinach z problemem alkoholowym,
- zagrożenie wzrostem liczby osób uzależnionych od alkoholu i innych substancji psychoaktywnych, jako konsekwencji pandemii COVID-19,
- wzrost liczby rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu alkoholizmu,
- brak grup wsparcia dla członków rodzin i dzieci osób uzależnionych,
- wzrost liczby członków rodzin osób uzależnionych, z którymi MKRPA przeprowadziła rozmowy,
- wzrost liczby osób w stosunku, do których podjęto czynności zmierzające do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w placówce leczenia uzależnienia,
- wzrost liczby osób, wobec których wystąpiono do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego,
- brak wiedzy osób dorosłych odnośnie miejsc na terenie Miasta, gdzie osoby uzależnione od alkoholu mogą uzyskać pomoc,
- zwiększenie spożycia alkoholu przez okres trwania pandemii,
- błędne przekonania wśród dorosłych mieszkańców oraz uczniów odnośnie spożywania alkoholu i zażywania narkotyków i dopalaczy,
- znaczny odsetek uczniów uznających alkohol, papierosy i e-papierosy za łatwo dostępne w swoim Mieście,
- wysoki odsetek uczniów poświęcających na korzystanie z komputera duże ilości czasu, tj. powyżej 3 godzin dziennie.

5. Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

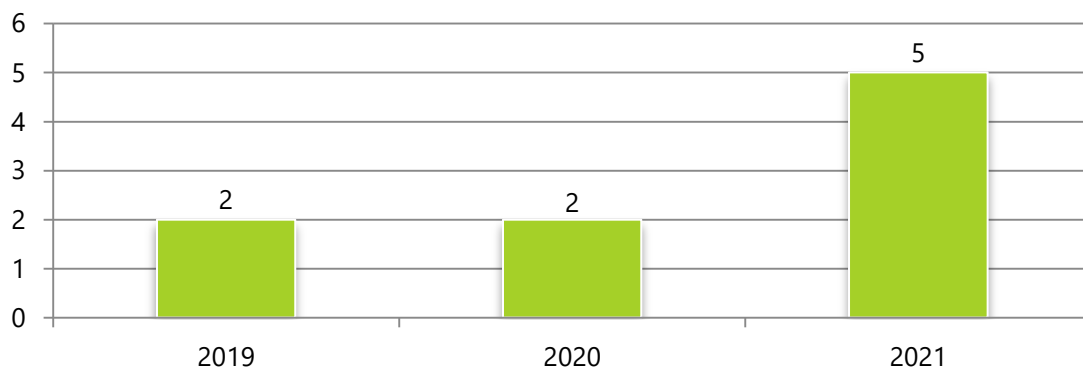
Przemoc jest intencjonalnym i zamierzonym działaniem człowieka, które ma na celu kontrolowanie i podporządkowanie ofiary. Definicja przemocy w rodzinie wg ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie mówi, że: *„przemoc w rodzinie należy rozumieć jako jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa albo dobra osobiste osób najbliższych lub innych osób wspólnie zamieszkujących lub gospodarujących, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą”*.

Przemoc jest jednym ze zjawisk współwystępujących z innymi problemami funkcjonowania rodziny. W celu rozwiązania problemu przemocy jest potrzeba podejmowania interwencji socjalnej i psychologicznej niezależnie od możliwości podejmowania czynności prawnych. Działaniami mającymi na celu przeciwdziałanie przemocy w rodzinie w mieście Ostrów Mazowiecka zajmuje się **Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie**.

Celem funkcjonowania Zespołu jest skoordynowanie wszystkich działań instytucji i organów zaangażowanych w niesienie pomocy osobom krzywdzonym oraz przeciwdziałanie przemocy w rodzinie. Zespół Interdyscyplinarny realizuje działania określone w *Miejskim Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie*.

W 2021 roku w mieście Ostrów Mazowiecka ze wsparcia Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej z powodu przemocy w rodzinie korzystało 5 rodzin. W porównaniu do poprzednich lat liczba ta uległa zwiększeniu. W 2021 roku liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej wyniosła 722, a więc rodziny z problemem przemocy w rodzinie stanowiły 0,7% ogółu.

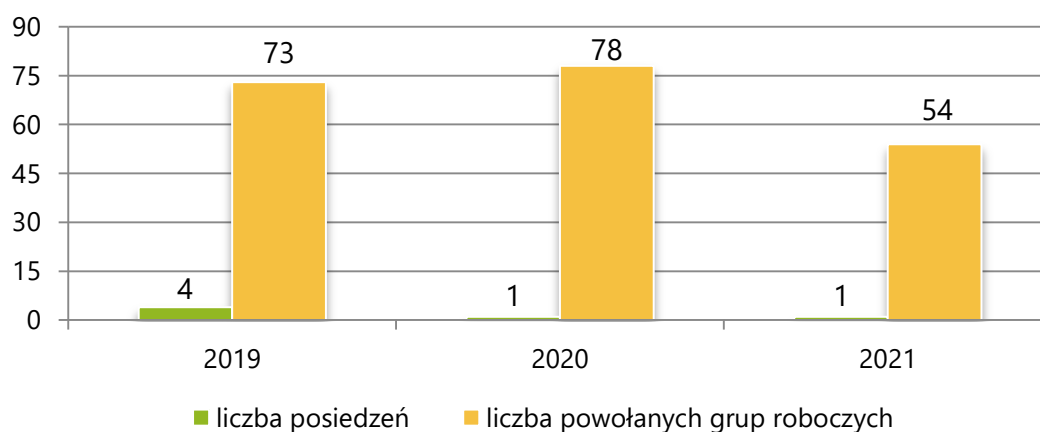
Wykres 20. Liczba rodzin korzystających z pomocy MOPS z powodu przemocy w rodzinie na przestrzeni lat 2019-2021

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej na 2019, 2020 i 2021 rok

Kolejną analizowaną kwestią są dane statystyczne dotyczące działań Zespołu Interdyscyplinarnego. W latach 2020-2021 Zespół Interdyscyplinarny spotkał się 1 raz (ze względu na sytuację pandemiczną), natomiast w 2019 roku 4 razy. W 2021 roku powołano 54 grupy robocze – to o 24 mniej niż w 2020 roku oraz o 19 mniej niż w 2019 roku.

Wykres 21. Dane statystyczne dotyczące liczby posiedzeń Zespołu Interdyscyplinarnego w latach 2019-2021

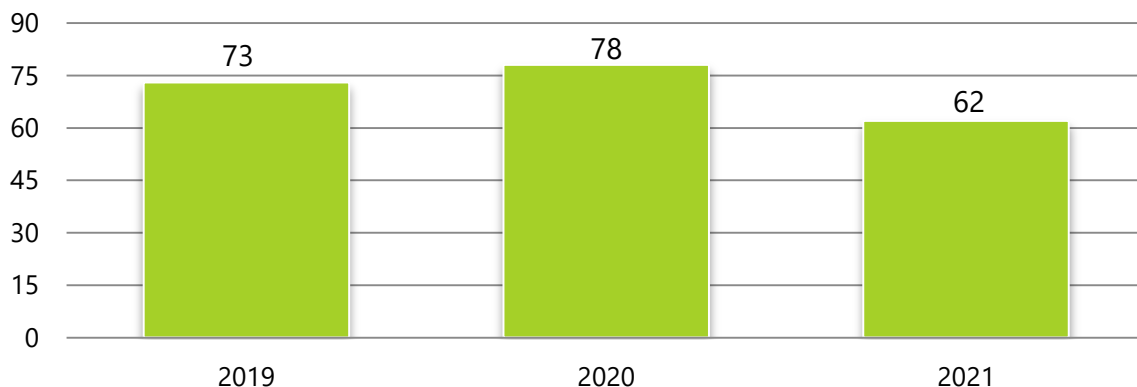

Źródło: Sprawozdanie z realizacji Miejskiego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie za rok 2019, 2020 i 2021

Podejmowanie interwencji w środowisku wobec rodziny dotkniętej przemocą odbywa się w oparciu o procedurę „Niebieskie Karty” i nie wymaga zgody osoby dotkniętej przemocą w rodzinie. Procedura „Niebieskie Karty” obejmuje ogół czynności podejmowanych i realizowanych przez przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, komisji rozwiązywania problemów

alkoholowych, Policji, oświaty i ochrony zdrowia, w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy w rodzinie. Przedstawiciele podmiotów wyżej wymienionych, realizują procedurę „Niebieskie Karty” w oparciu o zasadę współpracy i przekazują informacje o podjętych działaniach przewodniczącemu Zespołu Interdyscyplinarnego. Wszczęcie procedury „Niebieskie Karty” następuje przez wypełnienie formularza „Niebieska Karta – A” w przypadku powzięcia w toku prowadzonych czynności służbowych lub zawodowych, podejrzenia stosowania przemocy wobec członków rodziny lub w wyniku zgłoszenia dokonanego przez członka rodziny, bądź przez osobę będącą świadkiem przemocy w rodzinie. Na przestrzeni ostatnich trzech lat liczba „Niebieskich Kart – A”, które wpłynęły ulegała wahaniom i ostatecznie w 2021 roku przyjęła najniższą wartość, tj. 62. Ponadto, sporządzono 41 „Niebieskich Kart – C” oraz 38 „Niebieskich Kart – D”. W stosunku do poprzedniego roku to kolejno o 5 „Niebieskich Kart – C” mniej oraz o 11 „Niebieskich Kart – D” więcej.

Wykres 22. Liczba „Niebieskich Kart - A”, które wpłynęły w latach 2019-2021

Źródło: Sprawozdanie z realizacji Miejskiego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie za rok 2019, 2020 i 2021

W 2021 roku zakończono 48 procedur „Niebieskie Karty”, w tym w 26 przypadkach z tytułu uzasadnionego przypuszczenia o zaprzestaniu dalszego stosowania przemocy w rodzinie oraz po zrealizowaniu indywidualnego planu pomocy, z kolei w 22 przypadkach procedurę zakończono w związku z brakiem zasadności podejmowania działań, zgodnie z obowiązującymi przepisami.

W porównaniu do poprzedniego roku to o 22 procedury mniej, z kolei w stosunku do 2019 roku zaledwie o 2 mniej.

Tabela 20. Liczba zakończonych procedur „Niebieskie Karty” w latach 2019-2021

wyszczególnienie	2019	2020	2021
liczba zakończonych procedur, w tym:	50	70	48
z powodu braku zasadności podejmowania działań	16	23	22
z tytułu uzasadnionego przypuszczenia o zaprzestaniu dalszego stosowania przemocy w rodzinie oraz po zrealizowaniu indywidualnego planu pomocy	34	47	26

Źródło: Sprawozdanie z realizacji Miejskiego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie za rok 2019, 2020 i 2021

W 2021 roku wobec 38 kobiet i 16 mężczyzn istniało podejrzenie, że są dotknięte przemocą, a wobec 51 mężczyzn i 3 kobiet, że stosują przemoc. W stosunku do 2020 roku to znacznie mniej, gdyż wtedy istniało podejrzenie co do 74 kobiet i 4 mężczyzn, że są dotknięci przemocą, a wobec 74 mężczyzn i 4 kobiet, że stosują przemoc.

Osoby dotknięte problemem przemocy w rodzinie mają możliwość skorzystania ze **specjalistycznego wsparcia socjalnego, psychologicznego i prawnego** w zakresie:

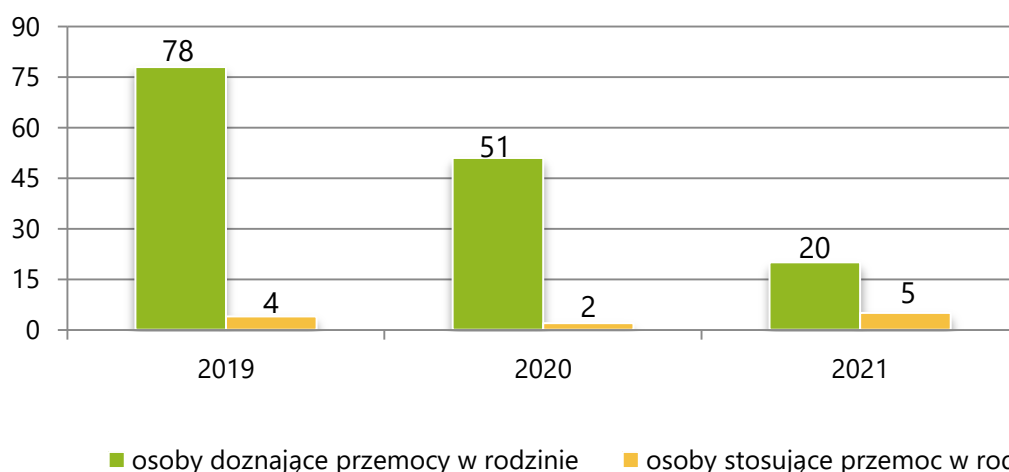
- wspierania emocjonalnego i edukacyjnego rodzin,
- systematycznego monitorowania rodzin,
- ukierunkowania i w miarę potrzeb skierowania do innych specjalistów (prawnik, psycholog),
- pomocy w sporządzaniu pism procesowych,
- udostępniania informacji o instytucjach i organizacjach udzielających pomocy osobom dotkniętym zjawiskiem przemocy,
- motywowania osób nadużywających alkoholu do leczenia lub kierowanie wniosków o sądowe zobowiązanie do leczenia odwykowego,

- zapewnienia osobom doznającym przemocy wsparcia finansowego.

Dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie dostępni są specjaliści – psycholog, radca prawny oraz terapeuta uzależnień, którzy przyjmują w **Punkcie Konsultacyjnym** oraz w **Lokalnym Punkcie Pomocy Dla Osób Pokrzywdzonych Przestępstwem**.

W 2021 roku w Punkcie Konsultacyjnym udzielono 30 porad 20 osobom doznającym przemocy w rodzinie oraz 6 porad 5 osobom stosującym przemoc w rodzinie. Dane źródłowe wykazują, że w porównaniu do 2019 roku liczba osób doznających przemocy zgłaszających się po poradę do Punktu uległa znacznemu zmniejszeniu, z kolei liczba osób stosujących przemoc wzrosła.

Wykres 23. Liczba osób doświadczających i stosujących przemoc, którym udzielono porad w Punkcie Konsultacyjnym w latach 2019-2021

Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2019, 2020 i 2021 rok

Sprawcy przemocy to głównie mężczyźni, stosujący przemoc fizyczną i psychiczną po spożyciu alkoholu. W stosunku do nich podjęte zostały następujące działania:

- wobec 27 osób Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych skierowała do Sądu wnioski o zobowiązanie do leczenia odwykowego oraz prowadzony był nadzór kuratora sądowego (to o 17 więcej niż w 2020 roku);

- przeprowadzano rozmowy z osobami wobec których istniało podejrzenie, że są uzależnione od alkoholu oraz osób stosujących przemoc pod wpływem alkoholu;
- wobec 19 osób stosujących przemoc zastosowany został środek zapobiegawczy w postaci nakazu opuszczenia lokalu wspólnie zajmowanego z osobą doznającą przemocy lub zakazu zbliżania (to o 12 więcej niż w 2020 roku).

Osoby stosujące przemoc uzyskują informację na temat uczestnictwa w **programach korekcyjno-edukacyjnych**, które realizowane są w Zambrowie, Łomży oraz Mińsku Mazowieckim. Żadna z osób w 2021 roku nie wyraziła chęci uczestnictwa w programie.

Frustracja wynikająca z wielu ograniczeń nakładanych w związku z pandemią COVID-19, spowodowała wzrost przejawów przemocy domowej, a także nasilenie dotychczasowej przemocy w rodzinie. W niebezpiecznym położeniu znalazły się osoby jej doświadczające, ponieważ w okresie izolacji społecznej osoby te przebywają częściej pod jednym dachem z oprawcą, mają utrudnioną możliwość ucieczki, a także trudniejszy dostęp do specjalistycznej pomocy.

Diagnoza problemów społecznych (badania społeczne)

Poniższa tabela przedstawia najważniejsze wnioski z badania ankietowego przeprowadzonego w 2021 roku wśród dorosłych mieszkańców oraz uczniów z miasta Ostrów Mazowiecka, dotyczące problemu przemocy.

Tabela 21. Wnioski z badania ankietowego przeprowadzonego w 2021 roku wśród dorosłych mieszkańców oraz uczniów miasta Ostrów Mazowiecka dotyczące problemu przemocy

dorośli mieszkańcy

- 2% badanych osób przyznało, że zna w swoim środowisku osoby, które doświadczają przemocy w swoim domu, a 8% ma co do tego podejrzenia.
- Zaledwie 2% badanych wie, gdzie pomoc może uzyskać ofiara przemocy w rodzinie w rejonie zamieszkania.

- Blisko połowa respondentów jest zdania, że na terenie Miasta jest zbyt mało miejsc, gdzie można uzyskać pomoc w razie uzależnień i przemocy.
- 94% mieszkańców jest zdania, że przemoc zdarza się tylko w rodzinach z marginesu społecznego, a jego przyczyną jest alkohol, z kolei 68% uważa, że przemoc w rodzinie to prywatna sprawa i nikt nie powinien się wtrącać. Co niepokojące, mieszkańcy w większości uważają, że przemoc jest tylko wtedy, gdy są widoczne ślady na ciele ofiary (72%), Policja nie powinna interweniować w sprawach rodzinnych (76%), a 68% twierdzi, iż gdyby ofiara przemocy naprawdę cierpiała odeszłaby od sprawcy.

uczniowie

- Przemocy psychicznej lub fizycznej w szkole doświadczyło 39% uczniów z klas IV-VI oraz 45% uczniów z klas VII-VIII.
- Co niepokojące, do codziennego doświadczania przemocy szkolnej lub kilka razy w tygodniu przyznało się 8% młodszych uczniów oraz 16% starszych.
- Zachowania autoagresywne np. samookaleczanie w swoim otoczeniu zaobserwowało 15% uczniów z młodszych klas oraz 38% starszych badanych.

Źródło: *Diagnoza Problemów Społecznych na terenie Miasta Ostrów Mazowiecka, 2021*

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z prezentowanej analizy oraz diagnozy problemów społecznych wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- wzrost liczby rodzin korzystających ze wsparcia pomocy społecznej z powodu przemocy w rodzinie,
- wzrost liczby „Niebieskich Kart – D”,
- spadek liczby zakończonych procedur „Niebieskie Karty”,
- wzrost liczby osób stosujących przemoc wobec których zastosowany został środek zapobiegawczy w postaci nakazu opuszczenia lokalu wspólnie zajmowanego z osobą doznająca przemocy lub zakazu zbliżania,
- brak chęci uczestnictwa w programach korekcyjno-edukacyjnych osób stosujących przemoc w rodzinie,
- znajomość osób w otoczeniu, które doświadczają przemocy w swoim domu lub podejrzenie co do tego faktu,

- możliwość wystąpienia przemocy domowej w rodzinach z problemem uzależnień,
- stereotypy wśród dorosłych mieszkańców odnośnie przemocy w rodzinie,
- ryzyko funkcjonowania w społeczeństwie zmyślenia, powodującej ukrywanie aktów przemocy domowej w społeczności lokalnej,
- wysoki odsetek uczniów doświadczających przemocy szkolnej,
- problem samookaleczania się wśród dzieci i młodzieży.

6. Aktywność i integracja społeczna seniorów

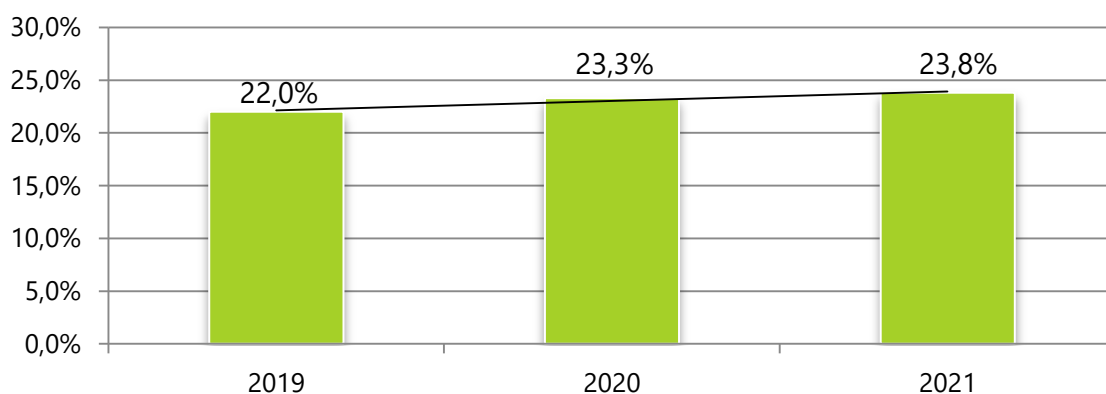
Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Aktywność i integracja społeczna seniorów stanowią niezwykle ważny i wymagający obszar dla Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych. Dzięki postępowi medycznemu żyjemy coraz dłużej, coraz dłużej chcemy być aktywni i korzystać z życia w pełni. Pomimo tego w starszych osobach często nie dostrzega się potencjału i korzyści płynących dla społeczności lokalnej, należy pamiętać, że to właśnie seniorzy dzięki swej wiedzy i życiowemu doświadczeniu mogą stanowić niezwykle cenne źródło nauki dla młodych pokoleń. Równie często projektując infrastrukturę rekreacyjną pomija się potrzeby osób starszych, co negatywnie wpływa na ich samopoczucie, a co za tym idzie – na ich odbiór przez resztę społeczeństwa. Należy kreować zupełnie nowy wizerunek osoby starszej – jako osoby aktywnej, sprawnej i będącej pełnoprawnym obywatelem Miasta.

Na przestrzeni ostatnich lat możemy zauważyć wzrost udziału osób, które ukończyły 60 lat w populacji ogólnej. Zjawisko to nazywane starzejącym się społeczeństwem ma miejsce zarówno w Polsce, jak i w większości uprzemysłowionych krajów. Niesie to za sobą konieczność intensyfikacji działań skierowanych w stronę wsparcia i integracji seniorów. W mieście Ostrów Mazowiecka odsetek osób będących w wieku poprodukcyjnym w 2021 roku wyniósł 23,8%, co oznacza wzrost w stosunku do 2019 roku o 1,8 pp. Na przestrzeni lat 2019-2021 udział osób w wieku

poprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców Miasta ulegał systematycznemu zwiększeniu. Szczegółowe dane w tym zakresie przedstawia kolejny wykres.

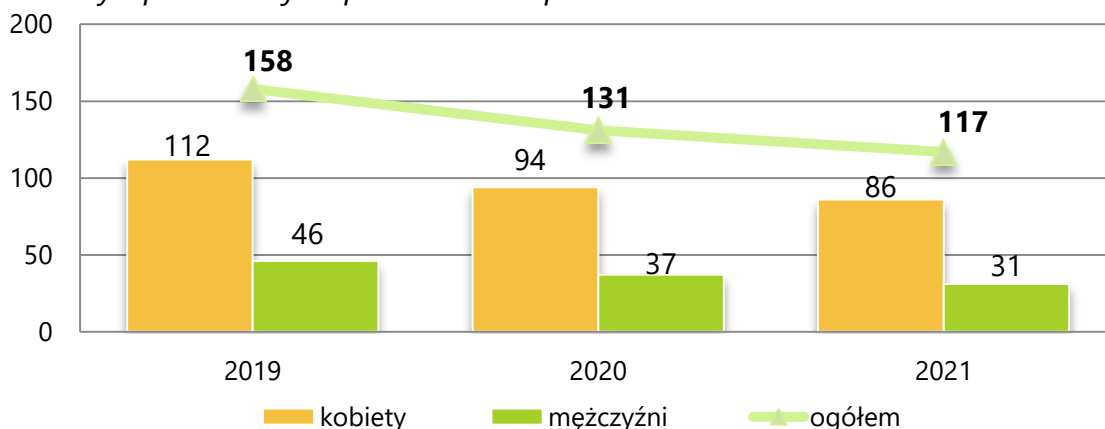
Wykres 24. Zestawienie udziału mieszkańców w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności w mieście Ostrów Mazowiecka na przestrzeni lat 2019-2021

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Ogólna liczba osób w wieku poprodukcyjnym korzystających z pomocy społecznej wyniosła w 2021 roku 117, z czego zdecydowaną większość stanowiły kobiety (86). W okresie lat 2019-2021 dostrzec można systematyczny spadek w zakresie liczby korzystających z pomocy społecznej mieszkańców Miasta będących w wieku poprodukcyjnym.

Wykres 25. Liczba osób w wieku poprodukcyjnym korzystających z pomocy społecznej w podziale na płeć w latach 2019-2021

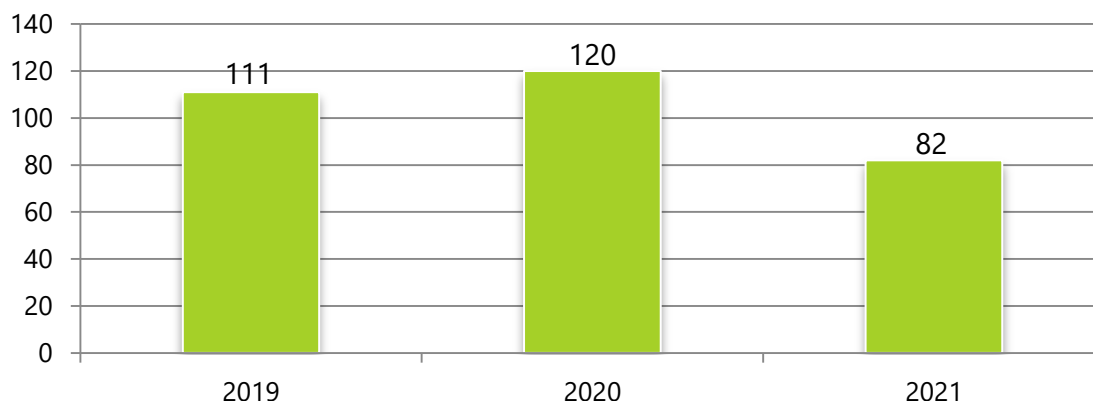

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2021 rok

Osoba, która ukończyła 75 rok życia, jest uprawniona do dodatku pielęgnacyjnego bez potrzeby weryfikowania jej stanu zdrowia w drodze badania lekarza orzecznika ZUS, jak ma to miejsce wobec pozostałej grupy uprawnionych.

W 2019 roku z zasiłku pielęgnacyjnego skorzystało 111 osób po 75 roku życia, zamieszkujących miasto Ostrów Mazowiecka, w 2020 roku – 120, natomiast w 2021 roku 82.

Wykres 26. Liczba osób korzystających z zasiłku pielęgnacyjnego przysługującego osobie, która ukończyła 75 lat na przestrzeni lat 2019-2021

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2021 rok

Liczbę osób, którym opłacono pobyt w domach pomocy społecznej oraz przeznaczone na to środki prezentuje poniższa tabela. Domy pomocy społecznej świadczą usługi opiekuńcze, bytowe, wspomagające i edukacyjne na poziomie obowiązującego standardu, osobom wymagającym całodobowej opieki z powodu wieku, choroby, niepełnosprawności i nie są zdolne do samodzielnej egzystencji. Kierowanie do DPS i ponoszenie odpłatności za pobyt mieszkańca gminy w tym Domu jest zadaniem własnym gminy o charakterze obowiązkowym. Na przestrzeni omawianych lat największą liczbę osób, za których pobyt w DPS poniosło odpłatność Miasto odnotowano w roku 2020 (25), zaś najniższą w 2019 roku (18). W 2021 roku Miasto poniosło odpłatność za pobyt w DPS 19 mieszkańców. Przeznaczana na ten cel kwota świadczeń na przestrzeni ostatnich lat uległa znacznemu wzrostowi.

Tabela 22. Odpłatność Miasta za pobyt w Domu Pomocy Społecznej na przestrzeni lat 2019-2021

wyszczególnienie	2019	2020	2021
liczba osób	18	25	19
kwota świadczeń (w złotych)	575 118	590 171	657 716

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019, 2020 i 2021 rok

Na terenie Miasta organizacją czasu wolnego osób starszych zajmuje się Miejski Dom Kultury, w zakresie którego działalność prowadzą **Klub Seniora Złota Jesień**, **Klub Seniora Pogodna Przystań**, **Klub Kolorowej Nitki** oraz **Uniwersytet Trzeciego Wieku**, których głównym celem jest integracja i aktywizacja osób starszych, również poprzez rozwijanie zainteresowań.

Wysoki odsetek osób starszych w całym kraju, który z roku na rok wzrasta, a także trwająca pandemia stanowią wyzwanie dla polityki społecznej oraz opieki zdrowotnej. Poza samym zagrożeniem związanym z ryzykiem zachorowania i dotkliwym przechodzeniem choroby, istotnym problemem w czasie pandemii jest utrudniony dostęp do leczenia chorób przewlekłych. Ryzykiem jest również nasilenie się innych chorób czy schorzeń związanych z ograniczeniem aktywności ruchowej, jak i społecznej. Na podstawie badań przeprowadzonych w 2020 roku przez Krajowy Instytut Gospodarki Senioralnej na próbie 1 118 osób w wieku senioralnym wynika, że 1/3 ankietowanych przerwała dotychczasowe leczenie, większość badanych odczuła problemy z dostępem do opieki medycznej podczas pandemii, blisko połowa respondentów czuje się samotna podczas trwania pandemii i brakuje im spotkań z innymi ludźmi, a ponad połowa odczuwa potrzebę dostępu do lekarza specjalisty.

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z analizy sytuacji oraz diagnozy przeprowadzonej na terenie Miasta, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- stale rosnący odsetek osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców Miasta,
- rosnące kwoty świadczeń odpłatności Miasta za pobyt w Domu Pomocy Społecznej.

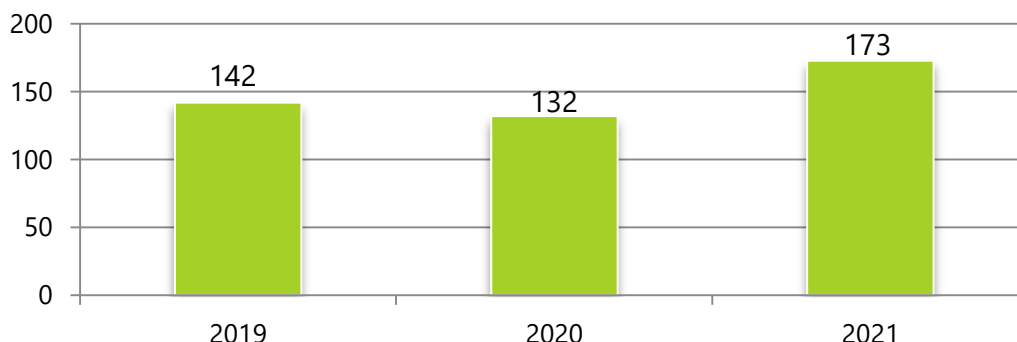
7. Promocja zatrudnienia, reintegracja zawodowa i społeczna osób podlegających wykluczeniu społecznemu

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Wśród głównych zjawisk kryzysowych zachodzących w sferze społecznej znajduje się bezrobocie. Bezrobocie, w szczególności długotrwałe (przekraczające 12 miesięcy), jest bardzo niekorzystne społecznie, gdyż wpływa negatywnie zarówno na warunki bytowe jednostki lub rodziny (długotrwały brak stałego wynagrodzenia, uzależnienie od wsparcia z systemu pomocy społecznej), jak również kondycję psychofizyczną (zaburzenia zdrowia psychicznego, dolegliwości psychosomatyczne) oraz społeczną (pogłębiająca się izolacja społeczna, spadek aktywności osoby pozostającej bez pracy). Czynniki te bardzo często skutkują wzrostem ubóstwa, pogłębiają stan wykluczenia zawodowego i społecznego (np. zanik posiadanych kwalifikacji zawodowych i trudności w przystosowaniu się do zmieniających się zasad funkcjonowania rynku pracy), a także mogą prowadzić do pojawienia się patologicznych zjawisk takich jak: nadużywanie alkoholu i przestępczość.

Bezrobocie w 2021 roku jako powód udzielania pomocy i wsparcia z pomocy społecznej znajdowało się na czwartym miejscu pod względem ogólnej liczby rodzin, którym udzielono pomocy i wsparcia. Na przestrzeni lat, liczba rodzin korzystających ze wsparcia Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Ostrowi Mazowieckiej z powodu bezrobocia ulegała wahaniom – w 2019 roku korzystały z niego 142 rodziny, w 2020 roku – 132, natomiast w ostatnim analizowanym roku liczba ta wzrosła do 173.

Wykres 27. Liczba rodzin, którym została udzielona pomoc i wsparcie z powodu bezrobocia w latach 2019-2021

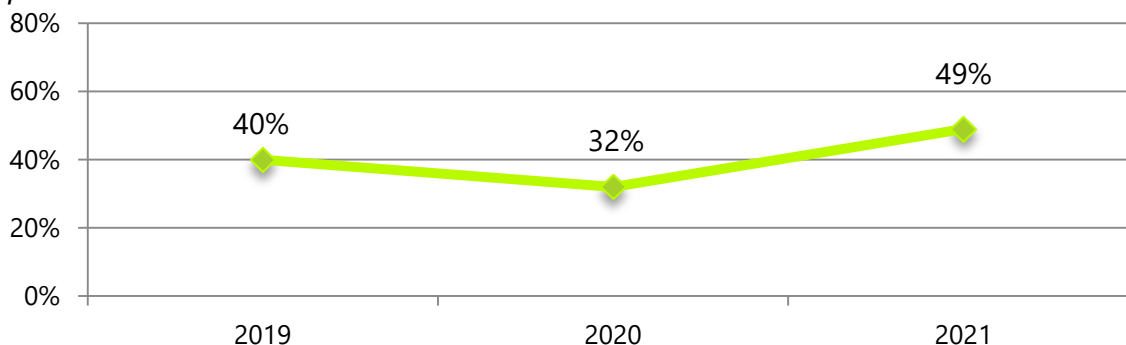

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019, 2020 i 2021 rok

Bezrobocie w 2021 roku jako powód udzielania pomocy i wsparcia z pomocy społecznej znajdowało się na **czwartym miejscu** pod względem ogólnej liczby rodzin, którym udzielono pomocy i wsparcia w mieście Ostrów Mazowiecka.

Dostrzegalne są wahania jeśli chodzi o zmianę wskaźnika bezrobocia wśród beneficjentów pomocy społecznej. Wskaźnik ten obliczany jest jako stosunek liczby osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia, do liczby osób w rodzinach korzystających z pomocy ogółem. W porównaniu do 2020 roku obserwowalny jest wzrost o 17 pp., natomiast w stosunku do 2019 roku o 9 pp.

Wykres 28. Wskaźnik bezrobocia wśród beneficjentów pomocy społecznej na przestrzeni 2019-2021

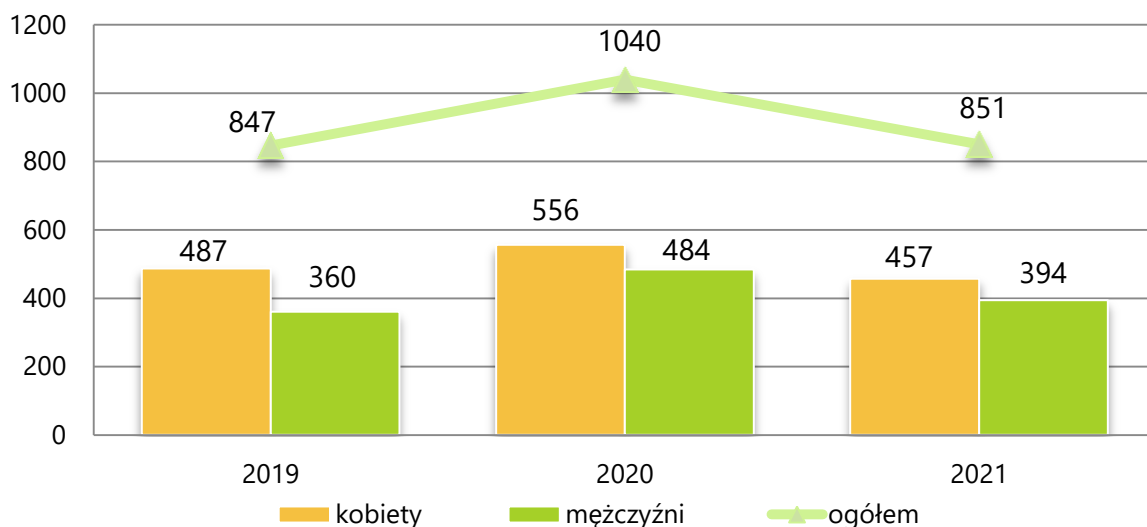
Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2021 rok

Na koniec 2021 roku w Powiatowym Urzędzie Pracy w Ostrowi Mazowieckiej zarejestrowanych było łącznie 851 mieszkańców Miasta. Oznacza to spadek w stosunku do roku poprzedniego o 18,2%, a w porównaniu do roku 2019 wzrost o 0,5%. Na znaczny wzrost liczby zarejestrowanych mieszkańców Miasta w PUP

w 2020 roku wpływ miała pandemia COVID-19 oraz związana z tym redukcja zatrudnienia.

Na przestrzeni lat, pod względem płci widoczna jest znaczna dysproporcja – pozostających bez pracy kobiet było więcej niż mężczyzn. W 2021 roku liczba kobiet zarejestrowanych w PUP kształtowała się na poziomie 457, a w przypadku mężczyzn – 394.

Wykres 29. Mieszkańcy miasta Ostrów Mazowiecka zarejestrowani w Powiatowym Urzędzie Pracy z podziałem na płeć na przestrzeni lat 2019-2021

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Rozpatrując kwestię liczby bezrobotnych osób z podziałem na grupę wiekową można zauważyć, że na przestrzeni omawianych lat nastąpił spadek w zakresie udziału osób poniżej 25 roku życia, a także wahanie udziału mieszkańców do 30 roku życia i mających więcej niż 50 lat w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców Miasta. Udział osób bezrobotnych do 30 roku życia w porównaniu do 2020 roku spadł o 4,9 pp., natomiast w przypadku osób powyżej 50 roku życia zauważalny jest wzrost w wysokości 3,6 pp. Szczegółowe dane zaprezentowane zostały w poniższej tabeli.

Tabela 23. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych mieszkańców miasta Ostrów Mazowiecka w podziale na wiek oraz ich udział w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców Miasta w latach 2019-2021

kategoria wiekowa	31 grudnia 2019		31 grudnia 2020		31 grudnia 2021	
	liczba osób	%	liczba osób	%	liczba osób	%
do 25 roku życia	127	15,0	154	14,8	100	11,7
do 30 roku życia	223	26,3	305	29,3	208	24,4
powyżej 50 roku życia	213	25,1	236	22,7	224	26,3

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Ze zjawiskiem długotrwałego bezrobocia mamy do czynienia w przypadku osoby zarejestrowanej w urzędzie pracy jako bezrobotnej przez okres powyżej 12 miesięcy. Jest to zjawisko niekorzystne z punktu widzenia rynku pracy, ponieważ najczęściej świadczy o tym, że bezrobotny nie ma zamiaru lub też możliwości podjęcia zatrudnienia bądź uzyskuje dochody z nielegalnych źródeł. Poniższa tabela przedstawia liczbę długotrwale bezrobotnych mieszkańców miasta Ostrów Mazowiecka oraz ich udział w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców Miasta, w porównaniu do danych z powiatu ostrowskiego. Dynamika zmian w omawianych latach w Mieście prezentuje się następująco: w 2021 roku nastąpił spadek liczby mieszkańców długotrwale bezrobotnych w stosunku do roku poprzedniego o 32 osoby, a więc ukształtował się on na poziomie 6%.

Warto zwrócić uwagę na fakt, że odsetek osób długotrwale bezrobotnych w Mieście stanowi ponad połowę wszystkich mieszkańców pozostających bez zatrudnienia. Podobna sytuacja wystąpiła w przypadku powiatu ostrowskiego, gdzie udział osób długotrwale bezrobotnych w 2021 roku wyniósł 59,8%, a więc zaledwie 1,3% mniej niż w Ostrowi Mazowieckiej.

Tabela 24. Liczba długotrwale bezrobotnych mieszkańców miasta Ostrów Mazowiecka oraz ich udział w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców Miasta w porównaniu do powiatu ostrowskiego na przestrzeni lat 2019-2021

wyszczególnienie		2019	2020	2021
Miasto	liczba osób	450	530	498
	udział (%)	53,1	51,0	58,5
Powiat	liczba osób	1 259	1 462	1 452
	udział (%)	53,5	52,5	59,8

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Od 2019 roku na terenie Miasta trwa realizacja projektu „Akcja Integracja”, współfinansowanego z Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020. Projekt jest skierowany do bezrobotnych oraz nieaktywnych zawodowo mieszkańców miasta Ostrów Mazowiecka w celu podniesienia kompetencji zawodowych i podjęcia pracy. W ramach realizacji projektu powołany został Klub Integracji Społecznej. W 2021 roku w projekcie uczestniczyło 40 osób. Projekt obejmuje m.in. warsztaty kompetencji społecznych, warsztaty doradztwa zawodowego, indywidualne doradztwo zawodowe, indywidualne poradnictwo psychologiczne, pośrednictwo pracy, wsparcie asystenta osoby niepełnosprawnej, szkolenia zawodowe dostosowane indywidualnie oraz płatny staż zawodowy.

Miasto Ostrów Mazowiecka prowadzi szeroką współpracę z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie upowszechniania ofert pracy, informacji o wolnych miejscach pracy, usługach poradnictwa zawodowego oraz szkoleniach.

W związku z pandemią COVID-19 oraz związanymi z nią obostrzeniami, pogorszeniu uległa sytuacja na rynku pracy. W czasie pandemii pracę straciło wiele osób, przede wszystkim pracujących w branżach szczególnie dotkniętych wprowadzanymi obostrzeniami oraz mających umowy cywilno-prawne. Skutki pandemii na rynku pracy mogą być jednak odroczone w czasie i dostrzegalne w dłuższej perspektywie czasowej, jak między innymi kryzys występujący w wielu branżach. Radzenie sobie z epidemią, a w jej następstwie z kryzysem gospodarczym

i pogorszeniem sytuacji na rynku pracy, będzie wymagało w perspektywie najbliższych lat, zwrócenia szczególnej uwagi na podejmowanie działań wspierających mieszkańców w tym zakresie.

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z prezentowanej powyżej analizy wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- znaczny udział osób długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców i jego wzrost w ostatnich latach,
- wysoki wskaźnik bezrobocia wśród beneficjentów pomocy społecznej,
- bezrobocie jako jeden z głównych powodów korzystania z pomocy społecznej w Mieście,
- wzrost liczby osób bezrobotnych na przestrzeni analizowanych lat,
- ryzyko wykluczenia osób bezrobotnych, a także pojawienia się niekorzystnych następstw, spowodowanych długotrwałym pozostawaniem bez zatrudnienia (np. uzależnienia, zaburzenia psychiczne, ubóstwo).

8. Wsparcie osób z problemem ubóstwa

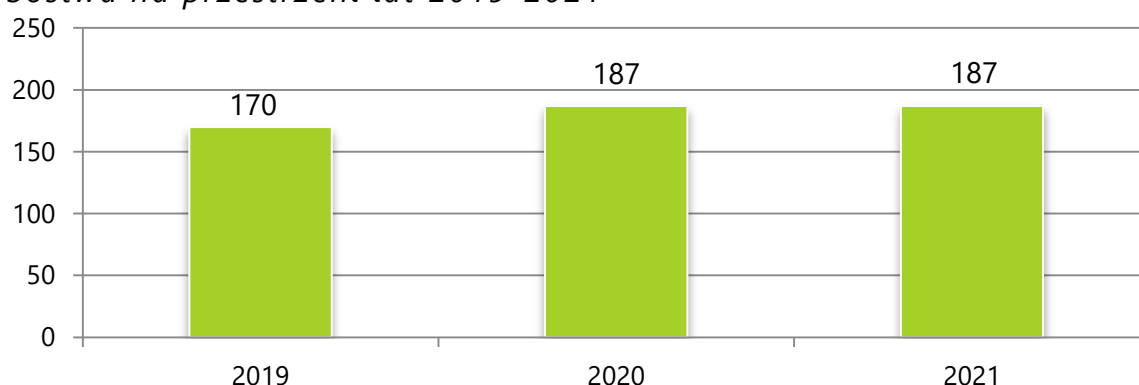
Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Diagnozy w zakresie poziomu ubóstwa dokonano na podstawie danych statystycznych dotyczących liczby beneficjentów pomocy społecznej oraz przyznanych świadczeń z pomocy społecznej. Ich zakres umożliwił zarówno opis stanu najbardziej aktualnego, jak również porównanie dynamiki zachodzących procesów poprzez porównanie zmian na przestrzeni lat. W tym celu analizie poddano liczbę osób, które uprawnione były do korzystania ze świadczeń ogółem oraz tych, które uprawnione były do pomocy z tytułu ubóstwa.

*Ubóstwo w 2021 roku jako powód udzielania pomocy i wsparcia z pomocy społecznej znajdowało się na **trzecim miejscu** pod względem ogólnej liczby rodzin, którym udzielono pomocy i wsparcia w mieście Ostrów Mazowiecka.*

Dane źródłowe pokazują, że ogólna liczba rodzin zamieszkujących Miasto, którym zostały udzielone pomoc i wsparcie z powodu ubóstwa na przestrzeni lat 2019-2021 uległa zwiększeniu i od 2020 roku pozostaje na tym samym poziomie. W 2019 roku z tego powodu z pomocy skorzystało 170 rodzin, natomiast w 2020 i 2021 roku – po 187 rodzin. W 2021 roku liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej wyniosła 722, a więc rodziny z problemem ubóstwa stanowiły 25,9% ogółu.

Wykres 30. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu ubóstwa na przestrzeni lat 2019-2021

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019, 2020 i 2021 rok

W 2021 roku zasiłki stałe pobierały 154 osoby, z zasiłku okresowego korzystały 24 osoby, natomiast zasiłek celowy przyznany został 199 mieszkańcom. Na przestrzeni ostatnich trzech lat liczba świadczeniobiorców zasiłku stałego oraz celowego uległa zmniejszeniu, z kolei zasiłku okresowego ulegała wahaniom. Szczegółowe dane prezentuje kolejna tabela.

Tabela 25. Liczba osób, którym przyznano zasiłek stały, okresowy i celowy oraz kwota świadczeń na przestrzeni lat 2019-2021

rodzaj zasiłku	2019		2020		2021	
	liczba osób	kwota świadczeń	liczba osób	kwota świadczeń	liczba osób	kwota świadczeń
zasiłek stały	214	1 134 566	179	977 234	154	876 123
zasiłek okresowy	24	33 200	45	47 670	24	18 016
zasiłek celowy	205	70 613	288	71 786	199	69 944

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019, 2020 i 2021 rok

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Ostrowi Mazowieckiej od stycznia 2019 roku realizuje program „Posiłek w szkole i w domu”, który zastąpił przeprowadzany w latach poprzednich program „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”. Celem Programu jest ograniczenie zjawiska niedożywienia dzieci i młodzieży z rodzin o niskich dochodach lub znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej, osób samotnych, w podeszłym wieku i osób z niepełnosprawnością. W 2021 roku świadczenie niepieniężne w ramach tego Programu przyznane zostało 250 osobom, w tym 147 dzieciom. W ciągu ostatnich trzech lat liczba osób otrzymujących to świadczenie uległa zwiększeniu.

Tabela 26. Liczba osób, w tym dzieci korzystających ze świadczenia niepieniężnego przyznanego w ramach programu „Posiłek w szkole i w domu” w latach 2019-2021

wyszczególnienie	2019	2020	2021
liczba osób, w tym:	197	245	250
liczba dzieci	132	121	147

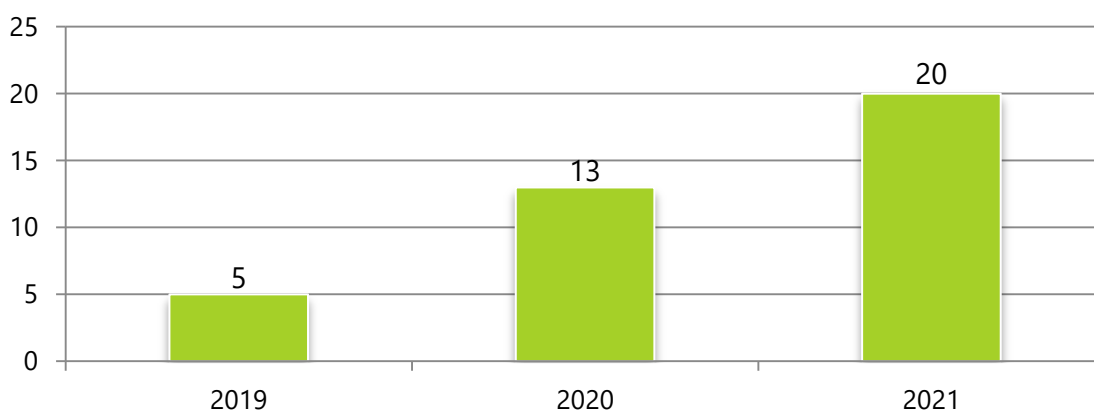
Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019, 2020 i 2021 rok

W latach 2019-2021 MOPS w Ostrowi Mazowieckiej uczestniczył w realizacji Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa 2014-2020 współfinansowanego z Europejskiego Funduszu Pomocy Najbardziej Potrzebującym. W 2021 roku MOPS wydał 284 skierowania na paczki żywnościowe dla 606 osób, w 2020 roku – 624 skierowania, natomiast w 2019 roku – 400 skierowań dla 687 osób. W stosunku do 2019 roku zauważalny jest spadek liczby osób korzystających z powyższego Programu.

Na terenie Miasta działa **Kuchnia Miejska**, która jest prowadzona przez Caritas Diecezji Łomżyńskiej. Kuchnia powstała w ramach projektu realizowanego przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, którego celem jest poprawa warunków życia mieszkańców. Świadczenie w formie posiłku przyznawane jest na podstawie wniosku złożonego w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej, a realizowane na podstawie decyzji administracyjnej. W 2021 roku w Kuchni Miejskiej wydano 35 750 posiłków, z których skorzystało 145 osób, a w 2020 roku było to 147 osób.

Bezpośrednio z ubóstwem wiąże się problem **bezdomności** – jest często zarówno przyczyną ubóstwa, jak i jego skutkiem. W 2021 roku z pomocy i wsparcia MOPS z powodu bezdomności skorzystało 20 osób. Na przestrzeni ostatnich trzech lat liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu bezdomności uległa znacznemu zwiększeniu, gdyż w 2019 roku było to zaledwie 5 osób, z kolei w 2020 roku – 13 osób.

Wykres 31. Liczba osób korzystających z pomocy i wsparcia z powodu bezdomności na przestrzeni lat 2019-2021

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019, 2020 i 2021 rok

Prowadzony jest ponadto monitoring osób pozostających w bezdomności, w tym w 2021 roku udzielono pomocy w formie schronienia 9 osobom, a zarówno w 2020, jak i 2019 roku – 12 osobom

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z prezentowanej analizy wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

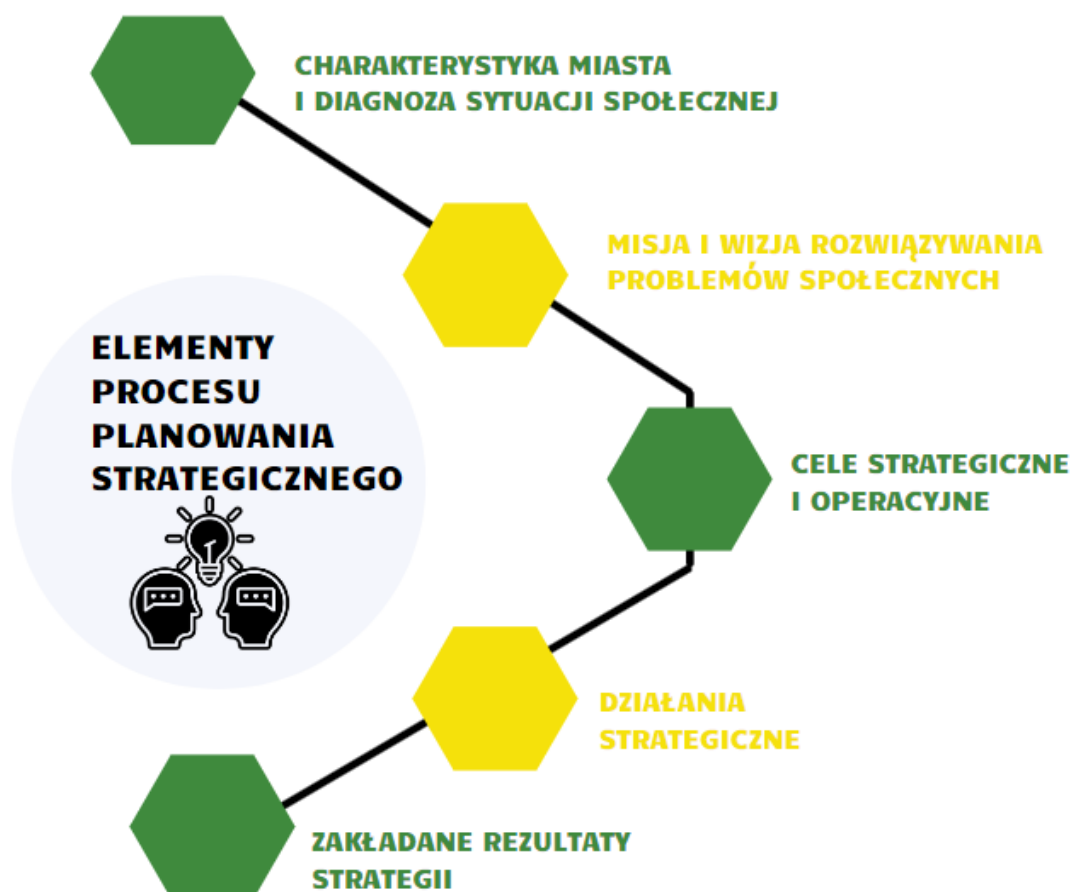
- ograniczenie możliwości zaspokajania podstawowych potrzeb bytowych w wyniku niedoboru środków finansowych, skutkujące funkcjonowaniem w sytuacji zagrożenia egzystencji,
- przyjmowanie pozycji społecznej „osoby ubogiej” jako stałej formy funkcjonowania społecznego, która prowadzi do zjawiska wyuczonej bezradności,

- ubóstwo jako jeden z głównych powodów korzystania z pomocy społecznej przez mieszkańców Miasta,
- wzrost liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa,
- wzrost liczby osób korzystających z pomocy społecznej z powodu bezdomności.

IV. Część programowa

Część programowa Strategii składa się z następujących elementów: misji i wizji rozwiązywania problemów społecznych, celów strategicznych i operacyjnych, zaplanowanych do realizacji działań, zakładanych rezultatów Strategii, sposobów jej aktualizacji, monitorowania i ewaluacji, ram finansowych oraz przepisów dotyczących jej wdrażania. Punktem wyjściowym dla przedstawionych w tej części prognoz, jest diagnoza sytuacji społecznej oraz analiza SWOT, będąca skutecznym narzędziem oceny uwarunkowań strategicznych. Przeprowadzona analiza przyniosła informacje niezbędne do podjęcia decyzji planistycznych i sformułowania kierunków rozwiązywania problemów społecznych.

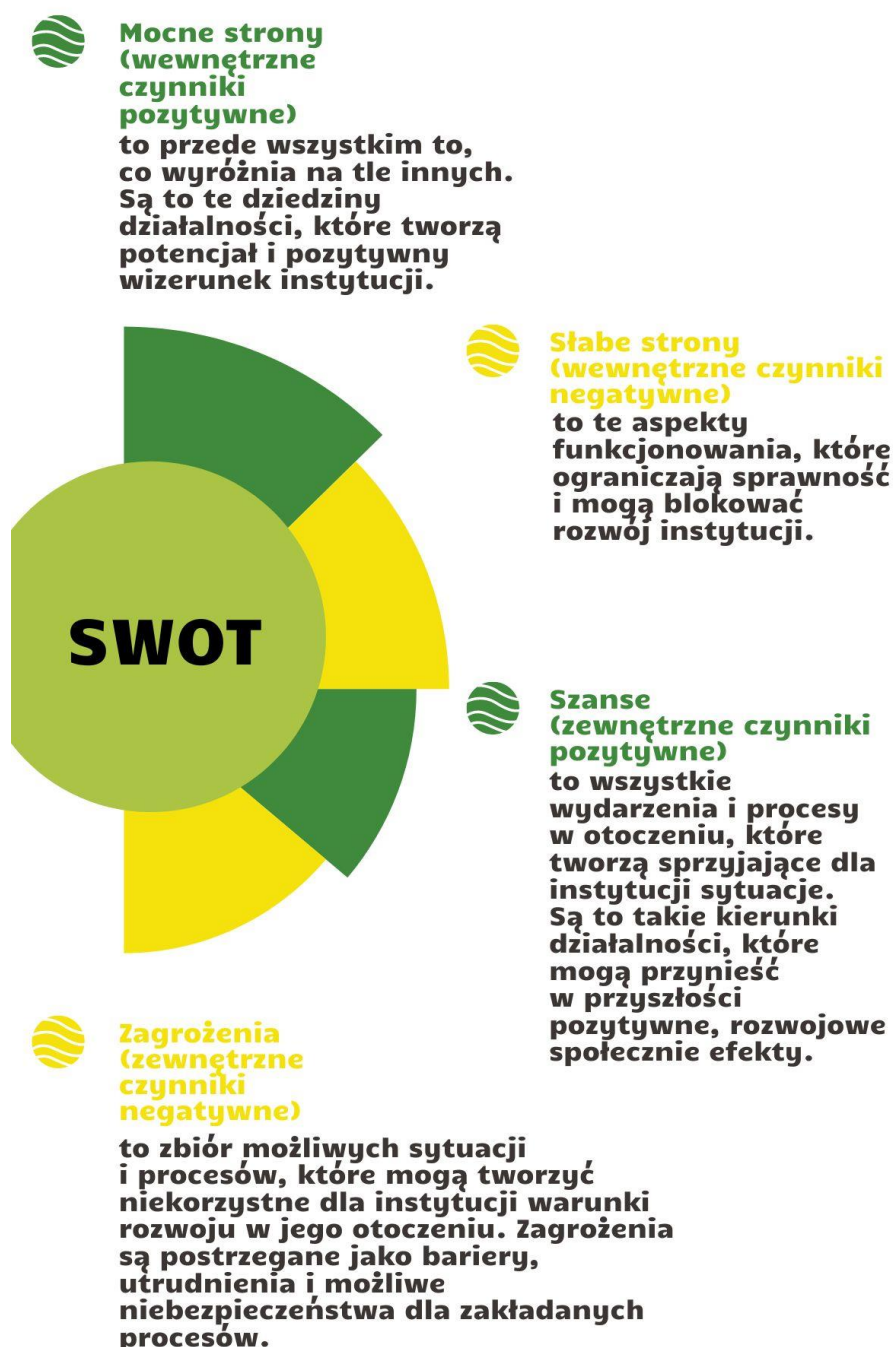
Rysunek 5. Elementy procesu planowania strategicznego

Źródło: opracowanie własne

1. Analiza SWOT

Jedną z najbardziej powszechnie stosowanych metod i technik służących budowaniu strategii jest Analiza SWOT. Analiza SWOT polega na zbadaniu silnych i słabych podmiotów działających w sferze polityki społecznej, a następnie ich konfrontacji z szansami i zagrożeniami tkwiącymi w jej bliższym i dalszym otoczeniu. Pozwala oszacować możliwości i potencjał, jakim dysponuje dany podmiot.

MOCNE STRONY

- Szeroka oferta kulturalno-rekreacyjna.
- Wzrost podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON.
- Funkcjonowanie na terenie Miasta dużych przedsiębiorstw.
- Liczne organizacje pozarządowe działające na rzecz społeczności lokalnej.
- Szeroka baza oświatowa, w tym: żłobki, przedszkola, szkoły podstawowe i ponadpodstawowe.
- Wysoki poziom nauczania wśród uczniów.
- Spadek liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej, w tym również długotrwale pobierających świadczenia.
- Rozwinięta polityka senioralna – funkcjonowanie na terenie Miasta miejsc aktywizacji i wsparcia seniorów.
- Dostęp do pomocy i wsparcia dla osób uzależnionych i doświadczających przemocy w rodzinie, w tym Punkt Konsultacyjny, grupy samopomocowe, klub abstynenta oraz Lokalny Punkt Pomocy Dla Osób Pokrzywdzonych Przestępstwem.
- Zróżnicowana oferta wsparcia i pomocy świadczonej przez MOPS na rzecz mieszkańców.
- Prowadzenie licznych programów i warsztatów profilaktycznych dla dzieci i młodzieży.
- Współpraca międzyinstytucjonalna i międzysektorowa w zakresie rozwiązywania problemów społecznych mieszkańców, w tym przy wykorzystaniu środków zewnętrznych.
- Oferta wsparcia dla rodzin, w tym: Karta Dużej Rodziny, Program „Ostrowska Karta Rodzinka” oraz Miejska Świetlica Socjoterapeutyczna.
- Oferta wsparcia dla osób z niepełnosprawnościami, w tym Program „Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej” oraz „Opieka Wytchnieniowa”.
- Funkcjonowanie Środowiskowego Domu Samopomocy typu „A i B”.
- Spadek liczby osób bezrobotnych.

SŁABE STRONY

- Negatywne tendencje demograficzne odnotowane w ostatnich latach.
- Niepełnosprawność i długotrwała lub ciężka choroba jako główne powody udzielania pomocy społecznej na przestrzeni analizowanych lat.
- Wzrost liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, alkoholizmu i przemocy w rodzinie.
- Wzrost liczby osób, w stosunku do których podjęto czynności zmierzające do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w placówce leczenia uzależnienia.
- Wzrost liczby osób, wobec których wystąpiono do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego.
- Brak wiedzy osób dorosłych odnośnie miejsc na terenie Miasta, gdzie osoby uzależnione od alkoholu mogą uzyskać pomoc.
- Wysoki odsetek uczniów po inicjacji alkoholowej oraz uznających alkohol, papierosy i e-papierosy za łatwo dostępne.
- Problem nadmiernego korzystania z urządzeń elektronicznych wśród dzieci i młodzieży.
- Znajomość osób w otoczeniu doświadczających przemocy w swoim domu.
- Problem samookaleczania się wśród dzieci i młodzieży.
- Wzrost odsetka osób bezrobotnych powyżej 50 roku życia oraz długotrwale bezrobotnych.
- Wzrost liczby osób korzystających z pomocy i wsparcia z powodu bezdomności.

SZANSE

- Pozyskanie środków unijnych na rozwój Miasta.
- Utworzenie nowych miejsc pracy, w tym dla osób o szczególnych potrzebach i młodych.
- Aktywizacja społeczna mieszkańców, w tym rozwój kultury oraz sportu i rekreacji.
- Promowanie i rozwój wolontariatu.
- Poszerzenie oferty zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży.
- Szkolenia i podnoszenie kompetencji kadry działającej w obszarze rozwiązywania problemów społecznych.
- Dostępność do pomocy w przypadku doświadczenia przez mieszkańców problemów przemocy lub uzależnień we współpracy z organizacjami pozarządowymi.
- Skuteczność w rozwiązywaniu problemów społecznych oraz przeciwdziałaniu im dzięki współpracy międzyinstytucjonalnej.

ZAGROŻENIA

- Starzejące się społeczeństwo.
- Uzależnienie od pomocy społecznej części mieszkańców, a tym samym brak chęci i motywacji do podjęcia zatrudnienia.
- Pogłębianie się problemów w zakresie zdrowia psychicznego, m.in. z powodu sytuacji społeczno-gospodarczej.
- Wzrost zapotrzebowania na zakłady opiekuńczo-lecznicze dla osób starszych.
- Ryzyko wypalenia zawodowego pracowników działających w obszarze pomocowym.
- Podejmowanie zachowań ryzykownych przez dzieci i młodzież.
- Wykluczenie osób z niepełnosprawnościami z życia społecznego, m.in. przez istniejące bariery techniczne.

1. Misja i wizja rozwiązywania problemów społecznych

Wizja Strategii służy do opisu obrazu Miasta w relatywnie odległej przyszłości. Przedstawia stan, który chcemy uzyskać w najbardziej korzystnych warunkach rozwoju. Wyznacza ona określony punkt orientacyjny. **Wizja** rozwiązywania problemów społecznych na terenie miasta Ostrów Mazowiecka została opracowana w oparciu o analizę sytuacji społecznej oraz identyfikację obszarów problemowych w części diagnostycznej. Sformułowanie wizji pozwala na zdefiniowanie **misji**, czyli ogólnego celu, który pokazuje kierunek, w którym Miasto zmierza.

Wizja

Miasto Ostrów Mazowiecka zmierza do poprawy poziomu i standardu życia swoich mieszkańców. Dąży do zaspokajania ich potrzeb, a w szczególności osób starszych, z niepełnosprawnościami, zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz rodzin z problemami opiekuńczo-wychowawczymi.

Misja

Misją Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Ostrów Mazowiecka na lata 2023-2028 jest zapewnienie bezpieczeństwa mieszkańcom, działanie na rzecz różnorodności społecznej i przeciwdziałanie wykluczeniu oraz marginalizacji.

2. Kierunki rozwiązywania problemów społecznych

W oparciu o wnioski wynikające z analizy danych dotyczących poszczególnych dziedzin sformułowano cele strategiczne, których realizacja da możliwość zredukowania niekorzystnych zjawisk społecznych. Dla każdego z celów strategicznych, wyznaczono cele operacyjne, przy których zaprezentowane zostały planowane zadania (kierunki działań). Przyczynią się one do realizacji celów strategicznych. Określone zostały także podmioty odpowiedzialne i współpracujące, wskaźniki realizacji zadań, termin realizacji poszczególnych zadań, zakładane rezultaty oraz źródła finansowania.

CELE STRATEGICZNE

1. Wspieranie rodzin w prawidłowym wypełnianiu funkcji rodzicielskich.
2. Usprawnienie systemu wspierającego funkcjonowanie seniorów, osób z niepełnosprawnościami i dotkniętymi zaburzeniami psychicznymi.
3. Kompleksowe wsparcie osób dotkniętych uzależnieniami i wzmocnienie oddziaływań profilaktycznych.
4. Rozwijanie systemu zapobiegania i przeciwdziałania zjawisku przemocy domowej.
5. Integracja społeczno-zawodowa osób pozostających bez zatrudnienia i zagrożonych wykluczeniem.

CEL STRATEGICZNY NR 1

Wspieranie rodzin w prawidłowym wypełnianiu funkcji rodzicielskich.

Cel operacyjny nr 1 – Udzielanie wsparcia rodzinom, w szczególności tym, w których występują problemy opiekuńczo-wychowawcze oraz podnoszenie kompetencji rodzicielskich mieszkańców Miasta.

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Termin realizacji	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Zapewnienie rodzinom przeżywającym trudności opiekuńczo-wychowawcze pomocy asystenta rodziny.	Poprawa sytuacji rodzin mających trudności opiekuńczo-wychowawcze.	Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny.	2023-2028	MOPS	Budżet Miasta
Rozpowszechnianie informacji dla rodzin na temat możliwości skorzystania z poradnictwa psychologicznego i prawnego oraz uzyskania pomocy w przypadku doświadczania problemów.	Wzrost świadomości mieszkańców na temat możliwości uzyskania wsparcia na terenie Miasta.	Liczba rozpowszechnionych informacji.	2023-2028	MOPS, UM, MDK, MBP, placówki oświatowe	Budżet Miasta
Organizowanie warsztatów dla rodziców wzmacniających kompetencje wychowawcze.	Podniesienie kompetencji wychowawczych rodziców z terenu Miasta.	Liczba rodziców biorących udział w warsztatach wzmacniających kompetencje wychowawcze. Liczba zorganizowanych warsztatów.	2023-2028	MOPS, UM, placówki oświatowe, MŚS, PPP	Budżet Miasta
Zapewnienie dostępności do specjalistycznego poradnictwa rodzinnego w zakresie wsparcia prawnego i psychologicznego.	Poprawa sytuacji rodzin mających trudności opiekuńczo-wychowawcze.	Liczba rodzin korzystających z poradnictwa prawnego i psychologicznego.	2023-2028	MOPS, UM, PCPR, PPP	Budżet Miasta
Zabezpieczenie potrzeb bytowych rodzin – zapewnienie pomocy materialnej i niematerialnej.	Poprawa sytuacji rodzin mających trudności opiekuńczo-wychowawcze.	Liczba rodzin korzystających z pomocy materialnej i niematerialnej.	2023-2028	MOPS	Budżet Miasta

Zabezpieczenie pobytu dzieci w pieczy zastępczej.	Poprawa sytuacji dzieci znajdujących się w pieczy zastępczej.	Liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej.	2023-2028	MOPS, PCPR, UM, Sąd	Budżet Miasta
Udzielanie wsparcia w ramach wdrażanych programów pomocowych i inicjatyw rządowych.	Poprawa sytuacji ekonomicznej rodzin i wsparcie ich w opiece i wychowaniu dzieci.	Liczba prowadzonych programów.	2023-2028	MOPS, UM	Budżet Miasta Budżet Państwa

Cel operacyjny nr 2 – Wzmacnianie więzi rodzin oraz wyrównywanie szans edukacyjno-rozwojowych dzieci i młodzieży.

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Termin realizacji	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Monitorowanie sytuacji dzieci z rodzin dysfunkcyjnych poprzez współpracę z placówkami oświatowymi oraz instytucjami kulturalno-rekreacyjnymi..	Poprawa sytuacji życiowej dzieci z rodzin dysfunkcyjnych.	Liczba placówek oświatowych oraz instytucji kulturalno-rekreacyjnych, z którymi podejmowano współpracę w celu monitorowania sytuacji dziecka.	2023-2028	MOPS, placówki oświatowe, MŚS, MBP, MDK, MOSiR	Bez kosztów
Organizowanie różnego rodzaju działań mających na celu integrację dzieci i młodzieży oraz rodzin.	Wzrost integracji rodzin z dziećmi.	Liczba dzieci i młodzieży uczestniczących w działaniach integracyjnych.	2023-2028	UM, MOPS, NGO, placówki oświatowe, MBP, MDK, MOSiR	Budżet Miasta, Budżet Państwa
Współpraca z placówkami oświatowymi w celu dostosowywania podejmowanych działań do występujących wśród dzieci, młodzieży oraz ich rodzin problemów.	Poprawa jakości i stopnia dostosowania usług skierowanych do dzieci i młodzieży.	Liczba placówek, z którymi podjęto współpracę.	2023-2028	MOPS, placówki oświatowe, MŚS	Bez kosztów
Systematyczne doposażanie placówek oświatowych w profesjonalny sprzęt oraz prowadzenie kół naukowych	Wzrost poziomu edukacji i jakości kształcenia w szkołach oraz rozwój zainteresowań naukowych młodych	Liczba działań podjętych w celu doposażenia placówek oświatowych.	2023-2028	UM, placówki oświatowe	Budżet Miasta Budżet Państwa

i sekcji w oparciu o rzeczywiste potrzeby i zainteresowania uczniów.	mieszkańców.				
Rozwijanie działalności i tworzenie nowych placówek wsparcia dziennego.	Poprawa funkcjonowania społecznego dzieci i młodzieży, a także zagospodarowanie ich czasu wolnego, zapewnienie alternatywnych form spędzania czasu wolnego i profilaktyka zachowań ryzykownych.	Liczba placówek wsparcia dziennego.	2023-2028	UM, placówki oświatowe, MŚS, NGO	Budżet Miasta Budżet Państwa
Organizowanie, wspieranie i promocja imprez/wydarzeń adresowanych do rodzin z dziećmi.	Wzrost integracji rodzin z dziećmi.	Liczba zorganizowanych imprez. Liczba uczestników.	2023-2028	UM, MOPS, placówki oświatowe, MBP, MOSiR, MDK, NGO	Budżet Miasta Budżet Państwa
Rozwój infrastruktury kulturalnej i sportowo-rekreacyjnej.	Organizowanie czasu wolnego dzieciom i młodzieży.	Liczba dostępnych obiektów sportowo-rekreacyjnych.	2023-2028	UM, MOSiR, MBP, MDK, NGO, placówki oświatowe	Budżet Miasta Budżet Państwa
Zapewnienie wsparcia psychologicznego i pedagogicznego dla uczniów w każdej szkole na terenie Miasta.	Zwiększenie dostępności do pomocy pedagogicznej/psychologicznej dla uczniów w jednostkach oświatowych.	Liczba psychologów/pedagogów szkolnych.	2023-2028	UM, PPP, jednostki oświatowe, NGO	Budżet Miasta
Organizowanie zajęć wyrównawczych dla uczniów mających trudności w nauce.	Zapobieganie nasileniu się nierówności społecznych wśród dzieci ze względu na dostęp i jakość edukacji.	Liczba przedmiotów prowadzących zajęcia wyrównawcze.	2023-2028	UM, jednostki oświatowe	Budżet Miasta Budżet Państwa

CEL STRATEGICZNY NR 2

Usprawnienie systemu wspierającego funkcjonowanie seniorów, osób z niepełnosprawnościami i dotkniętymi zaburzeniami psychicznymi.

Cel operacyjny nr 1 – Zagwarantowanie seniorom, osobom z niepełnosprawnościami i dotkniętymi zaburzeniami psychicznymi pełnego dostępu do pomocy i wsparcia oraz zwiększenie ich samodzielności.

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Termin realizacji	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Dostosowywanie infrastruktury miejskiej (punktów handlowych, usługowych, kulturowych, sportowych itp.) do potrzeb osób z niepełnosprawnością.	Zwiększenie możliwości przemieszczania się osób z niepełnosprawnością po obiektach infrastruktury miejskiej.	Liczba obiektów infrastruktury miejskiej dostosowanych do potrzeb tej grupy osób.	2023-2028	UM, MOPS, NGO	Budżet Miasta PFRON Fundusze Europejskie
Podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi prowadzącymi działalność na rzecz osób starszych i osób z niepełnosprawnością oraz wspieranie ich działalności.	Intensyfikacja działań mających na celu współpracę z NGO.	Liczba działań podjętych we współpracy z organizacjami pozarządowymi.	2023-2028	MOPS, NGO, UM	Budżet Miasta
Organizowanie wolontariatu na rzecz seniorów i osób z niepełnosprawnością.	Udzielanie wsparcia, w tym wsparcia emocjonalnego oraz dążenie do przełamywania barier społecznych.	Liczba wolontariuszy. Liczba osób objętych wolontariatem.	2023-2028	MOPS, NGO, placówki oświatowe	Budżet Miasta
Kierowanie osób z niepełnosprawnością intelektualną oraz z zaburzeniami psychicznymi do środowiskowych domów samopomocy.	Zapewnienie wsparcia środowiskowego osobom z niepełnosprawnością intelektualną oraz z zaburzeniami psychicznymi.	Liczba uczestników ŚDS.	2023-2028	MOPS, UM, PCPR	Budżet Miasta Budżet Państwa
Kontynuowanie prowadzenia i rozwijanie Środowiskowego Domu Samopomocy.	Zwiększenie dostępu do specjalistycznego wsparcia w środowisku lokalnym.	Liczba miejsc w ŚDS.	2023-2028	MOPS, UM, PCPR	Budżet Miasta Budżet Państwa

Stworzenie warunków do integracji społecznej osób z niepełno-sprawnościami i starszych poprzez realizację projektów socjalnych i programów adresowanych do tych osób.	Wzrost integracji społecznej osób starszych i z niepełnosprawnościami.	Liczba projektów/ działań.	2023-2028	MOPS, UM, NGO, MOSiR, MBP, MDK, KS, UTW, PCPR	Budżet Miasta Budżet PFRON Fundusz Solidarnościowy Budżet Państwa
Podniesienie jakości i dostępności usług opiekuńczych oraz specjalistycznych usług opiekuńczych.	Poprawa jakości usług opiekuńczych i stopnia ich powszechności.	Liczba osób objętych usługami opiekuńczymi. Liczba zrealizowanych godzin usług opiekuńczych.	2023-2028	MOPS, placówki ochrony zdrowia	Budżet Miasta Budżet Państwa
Udzielanie pomocy materialnej osobom z niepełnosprawnością i osobom starszym.	Poprawa warunków bytowych osób z niepełnosprawnością i osób starszych.	Liczba osób objętych pomocą materialną.	2023-2028	MOPS, UM	Budżet Miasta Budżet Państwa
Kierowanie osób samotnych lub wymagających stałej opieki do domu pomocy społecznej.	Poprawa warunków bytowych osób wymagających całodobowej opieki.	Liczba osób umieszczonych w DPS.	2023-2028	MOPS	Budżet Miasta

Cel operacyjny nr 2 – Umożliwienie seniorom oraz osobom ze szczególnymi potrzebami pełnego udziału w życiu społecznym.

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Termin realizacji	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Organizacja zajęć promujących zdrowy i aktywny tryb życia, mających na celu integrację społeczną, a także rozwijanie kompetencji i umiejętności seniorów oraz osób z niepełnosprawnością.	Poprawa dostępności do zajęć sportowo-rekreacyjnych i kulturalnych dla seniorów oraz osób z niepełnosprawnością. Wzrost ich aktywności społecznej.	Liczba seniorów oraz osób z niepełnosprawnością uczestniczących w zajęciach.	2023-2028	MOPS, UM, MBP, MDK, MOSiR, NGO, KS, UTW	Budżet Miasta Fundusze Europejskie
Promowanie pozytywnego wizerunku osoby starszej i osoby z niepełnosprawnością w społeczności lokalnej.	Zmiana postaw i zachowań środowiska lokalnego wobec seniorów oraz osób z niepełnosprawnością.	Liczba podjętych działań promujących.	2023-2028	MOPS, UM, MBP, MDK, MOSiR, KS, UTW, NGO, placówki oświatowe	Budżet Miasta

Prowadzenie akcji informacyjnych/ warsztatów w zakresie bezpieczeństwa osób starszych.	Wzrost poczucia bezpieczeństwa wśród osób starszych.	Liczba podjętych akcji informacyjnych/ zrealizowanych warsztatów.	2023-2028	MOPS, UM, MBP, MDK, MOSiR, NGO, SM, KPP, KS, UTW	Budżet Miasta
Rozwijanie działalności placówek wsparcia dla osób starszych, tj. Klubów Seniora i Uniwersytetu Trzeciego Wieku oraz inicjowanie działań w celu utworzenia nowych podmiotów na terenie poszczególnych dzielnic.	Zagospodarowanie czasu wolnego dla osób starszych oraz ich integracja społeczna.	Liczba placówek.	2023-2028	MOPS, UM, UTW, KS, NGO	Budżet Miasta Budżet Państwa

Cel operacyjny nr 3 – Wspieranie osób w kryzysie emocjonalnym do skorzystania z pomocy, a także zwiększenie świadomości społecznej na temat zdrowia psychicznego.

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Termin realizacji	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Prowadzenie działań informacyjno-edukacyjnych o dostępnych formach pomocy dla osób mających problemy w zakresie zdrowia psychicznego.	Zwiększenie liczby mieszkańców mających problemem w zakresie zdrowia psychicznego zgłaszających się po pomoc.	Liczba podjętych działań.	2023-2028	MOPS, UM, placówki ochrony zdrowia, placówki oświatowe	Budżet Miasta
Prowadzenie kampanii profilaktycznych, wykładów, spotkań ze specjalistami na temat zdrowia psychicznego oraz higieny psychicznej.	Zwiększanie świadomości społecznej na temat zdrowia psychicznego oraz higieny psychicznej.	Liczba zorganizowanych działań.	2023-2028	MOPS, UM	Budżet Miasta
Wczesna profilaktyka szkolna dotycząca kwestii zdrowia psychicznego i zaburzeń behawioralnych – prowadzenie programów profilaktycznych dotyczących zdrowia psychicznego.	Zmniejszenie liczby dzieci i młodzieży deklarujących problemy w zakresie zdrowia psychicznego.	Odsetek uczniów oceniających stan swojego zdrowia psychicznego jako zły lub bardzo zły.	2023-2028	MOPS, UM, jednostki oświatowe, placówki ochrony zdrowia	Budżet Miasta

Udzielanie pomocy psychologiczno-pedagogicznej dzieciom i młodzieży w szkołach.	Poprawa dobrostanu psychicznego dzieci i młodzieży.	Liczba dzieci objętych wsparciem psychologów/pedagogów szkolnych.	2023-2028	MOPS, PPP, jednostki oświatowe	Budżet Miasta
Przeprowadzenie warsztatów dla uczniów dotyczących systemu poradnictwa i pomocy w stanach kryzysu psychicznego.	Wzrost poczucia bezpieczeństwa w zakresie zdrowia psychicznego wśród uczniów.	Liczba zorganizowanych warsztatów.	2023-2028	MOPS, PPP, jednostki oświatowe	Budżet Miasta

CEL STRATEGICZNY NR 3

Kompleksowe wsparcie osób dotkniętych uzależnieniami i wzmocnienie oddziaływań profilaktycznych.

Cel operacyjny nr 1 – Zapewnienie wsparcia osobom dotkniętym uzależnieniem oraz stałe zwiększanie skuteczności systemu wspierającego osoby uzależnione oraz współuzależnione.

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Termin realizacji	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Udzielanie pomocy materialnej i niematerialnej rodzinom z problemem uzależnienia.	Poprawa warunków bytowych rodzin z problemem uzależnienia.	Liczba rodzin, którym udzielona została pomoc materialna i niematerialna.	2023-2028	MOPS	Budżet Miasta
Motywowanie osób uzależnionych i współuzależnionych do podjęcia terapii w placówkach leczenia odwykowego typu stacjonarnego i ambulatoryjnego.	Wzrost liczby osób podejmujących terapię w placówkach leczenia odwykowego.	Liczba osób wobec, których podjęte zostały rozmowy motywujące.	2023-2028	MOPS, MKRPA	Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
Podejmowanie czynności zmierzających do orzeczenia o zastosowaniu wobec osób uzależnionych od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu; kierowanie wniosków do biegłych celem wydania opinii w przedmiocie uzależnienia oraz kierowanie wniosków do sądu.	Zwiększenie liczby osób kończących leczenie odwykowe.	Liczba wniosków skierowanych do sądu. Liczba wydanych opinii.	2023-2028	MKRPA	Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych

Organizowanie szkoleń dla członków MKRPA i innych grup zawodowych (m.in. pedagogów, nauczycieli, wychowawców, pracowników socjalnych, asystentów rodziny, funkcjonariuszy policji) z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień, w tym szkolenie ich na realizatorów programów profilaktycznych.	Wzrost wiedzy specjalistów z zakresu profilaktyki uzależnień, zwiększenie skuteczności oddziaływań profilaktycznych.	Liczba osób objętych szkoleniami.	2023-2028	MKRPA, MOPS, PK, KPP, ZI, placówki oświatowe	Budżet Miasta
Kontynuowanie działalności Punktu Konsultacyjnego.	Zapewnienie specjalistycznego wsparcia dla osób uzależnionych i ich rodzin z terenu Miasta.	Liczba osób objętych wsparciem Punktu. Liczba udzielonych porad.	2023-2028	MKRPA, MOPS	Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
Wspieranie i rozwijanie działalności samopomocowych grup wsparcia dla osób uzależnionych.	Wzmocnienie postaw abstynenckich wśród osób uzależnionych.	Liczba samopomocowych grup wsparcia.	2023-2028	MOPS, MKRPA, NGO, UM	Budżet Miasta
Inicjowanie działań w celu powstania grupy dla osób współuzależnionych (Al-Anon) i dorosłych dzieci alkoholików (DDA).	Zwiększenie dostępu do pomocy dla rodzin osób uzależnionych oraz poprawa ich funkcjonowania.	Liczba grup wsparcia dla osób współuzależnionych.	2023-2028	MOPS, MKRPA, UM, NGO	Budżet Miasta

Cel operacyjny nr 2 – Prowadzenie działań profilaktycznych, a także promowanie zdrowego stylu życia.

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Termin realizacji	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Realizowanie programów profilaktycznych w szkołach rekomendowanych przez KCPU, ORE oraz IPiN związanych z tematyką uzależnień.	Podniesienie poziomu wiedzy dzieci i młodzieży w zakresie problemu uzależnień. Rozwój psychospołeczny uczniów.	Liczba uczestników rekomendowanych programów profilaktyki. Liczba przeprowadzonych programów.	2023-2028	MKRPA, MOPS, placówki oświatowe	Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
Realizowanie w szkołach warsztatów i innych form edukacyjnych uwzględniających zagadnienia dotyczące uzależnień oraz pozalekcyjnych zajęć z elementami profilaktyki.	Podniesienie poziomu wiedzy dzieci i młodzieży w zakresie problemu uzależnień. Rozwój psychospołeczny uczniów.	Liczba uczestników warsztatów i innych form edukacyjnych.	2023-2028	MKRPA, placówki oświatowe	Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
Organizowanie wypoczynku z programem profilaktycznym dla dzieci z rodzin dotkniętych problemami uzależnień.	Ograniczenie zachowań ryzykownych wśród dzieci i młodzieży.	Liczba dzieci biorących udział w wypoczynku z programem profilaktycznym.	2023-2028	MOPS, MKRPA, UM	Budżet Miasta Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
Realizowanie szkoleń dla właścicieli punktów sprzedaży napojów alkoholowych i dla sprzedawców dotyczących konsekwencji prawnych, moralnych i społecznych wynikających z nieodpowiedzialnej sprzedaży alkoholu.	Spadek dostępności alkoholu dla dzieci i młodzieży. Obniżenie wieku inicjacji alkoholowej wśród dzieci i młodzieży.	Liczba właścicieli punktów sprzedaży napojów alkoholowych oraz sprzedawców objętych szkoleniami.	2023-2028	MKRPA	Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
Realizowanie działań profilaktycznych wśród mieszkańców mających na celu uświadomienie konsekwencji spożywania alkoholu, w tym prowadzenia pojazdów pod	Ograniczanie negatywnych skutków spożywania alkoholu.	Liczba zorganizowanych działań profilaktycznych. Liczba uczestników.	2023-2028	MKRPA	Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów

wpływem alkoholu oraz spożywania alkoholu w trakcie ciąży.					alkoholowych
Organizowanie szkoleń dla członków Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i innych grup zawodowych (m.in. pedagogów, nauczycieli, wychowawców, pracowników socjalnych, asystentów rodziny, policjantów) z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień.	Wzrost wiedzy specjalistów z zakresu profilaktyki uzależnień, zwiększenie skuteczności oddziaływań profilaktycznych.	Liczba uczestników zorganizowanych szkoleń z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień.	2023-2028	MKRPA, MOPS, KPP, ZI, placówki oświatowe	Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
Udział w ogólnopolskich oraz lokalnych kampaniach i akcjach informacyjno-edukacyjnych, skierowanych do różnych grup odbiorców służących profilaktyce rozwiązywania problemów uzależnień.	Zmiana postaw mieszkańców względem używania substancji psychoaktywnych.	Liczba zrealizowanych ogólnopolskich i lokalnych kampanii informacyjno-edukacyjnych.	2023-2028	MKRPA, MOPS, MŚS, UM, KPP, SM, NGO	Budżet Miasta Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
Organizowanie imprez, festynów, konkursów, wydarzeń propagujących zdrowy styl życia przy współpracy instytucjonalnej.	Wzrost świadomości mieszkańców w zakresie wartości zdrowotnych oraz korzyści zdrowego stylu życia.	Liczba zorganizowanych imprez, festynów, konkursów, wydarzeń propagujących zdrowy styl życia.	2023-2028	MKRPA, MOPS, UM, KPP, SM, NGO, MBP, MDK, MOSiR, MŚS	Budżet Miasta Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
Podjęmowanie interwencji wobec osób spożywających alkohol w miejscach publicznych, m.in. zatrzymywanie ich w pomieszczeniach policyjnych, izbach wytrzeźwień oraz odwożenie niepełnoletnich do domów rodzinnych.	Ograniczenie skali problemowego spożywania alkoholu w przestrzeni publicznej.	Liczba osób zatrzymanych w pomieszczeniach policyjnych /nietrzeźwych osób nieletnich zatrzymanych w policyjnych izbach dziecka lub odwiezionych do domów.	2023-2028	KPP	Budżet Miasta Budżet Państwa

CEL STRATEGICZNY NR 4

Rozwijanie systemu zapobiegania i przeciwdziałania zjawisku przemocy domowej.

Cel operacyjny nr 1 – Świadczenie wsparcia dla osób zmagających się z problemem przemocy w rodzinie.

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Termin realizacji	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Pomoc rodzinom doznającym przemocy w ramach procedury „Niebieskie Karty”.	Spadek liczby rodzin, w których występuje przemoc.	Liczba rodzin objętych procedurą „Niebieskie Karty”. Liczba wszczętych procedur. Liczba zakończonych procedur.	2023-2028	MOPS, MKRPA, KPP, ZI, placówki oświatowe, placówki ochrony zdrowia	Budżet Miasta
Zamieszczanie informacji z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie na dostępnych stronach internetowych oraz kolportaż materiałów informacyjnych dotyczących form specjalistycznej pomocy możliwej do uzyskania w sytuacji wystąpienia przemocy w rodzinie.	Zwiększenie dostępu do informacji na temat pomocy z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.	Liczba działań informacyjnych. Liczba rozpowszechnionych informacji.	2023-2028	MOPS, MKRPA, ZI, placówki oświatowe, MŚS, PK	Budżet Miasta
Organizacja szkoleń dla pracowników instytucjonalnych w zakresie przepisów prawa regulujących problematykę przemocy w rodzinie oraz procedury „Niebieskie Karty”.	Poszerzenie i utrwalenie wiedzy pracowników instytucji pomocowych z zakresu realizacji procedury „Niebieskie Karty”.	Liczba uczestników szkoleń.	2023-2028	MOPS, MKRPA, ZI, KPP, placówki oświatowe, placówki ochrony zdrowia	Budżet Miasta
Udzielanie poradnictwa osobom i rodzinom doznającym problemu przemocy w rodzinie.	Objęcie osób i rodzin profesjonalnym wsparciem w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.	Liczba udzielonych porad. Liczba osób, którym udzielono porad.	2023-2028	MOPS, MKRPA, ZI, KPP, PK	Budżet Miasta

Udzielanie pomocy finansowej i rzeczowej rodzinom dotkniętym przemocą.	Poprawa funkcjonowania rodzin z problemem przemocy.	Udział rodzin dotkniętych przemocą w ogóle beneficjentów pomocy społecznej.	2023-2028	MOPS	Budżet Miasta
--	---	---	-----------	------	---------------

Cel operacyjny nr 2 – Zwiększenie świadomości społecznej wśród mieszkańców w zakresie problemu przemocy w rodzinie oraz prowadzenie działań profilaktycznych.

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Termin realizacji	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Udział w ogólnopolskich oraz lokalnych kampaniach społecznych przeciw przemocy w rodzinie.	Wzrost poziomu wiedzy mieszkańców na temat przemocy w rodzinie, a także wzrost wrażliwości społeczności lokalnej na jej przejawy.	Liczba działań podjętych w ramach kampanii. Liczba osób uczestniczących w kampanii.	2023-2028	MOPS, MKRPA, ZI, KPP, UM, placówki oświatowe, placówki ochrony zdrowia	Budżet Miasta
Realizacja warsztatów dla uczniów dotyczących, przemocy w rodzinie, komunikacji interpersonalnej, umiejętności rozwiązywania konfliktów bez użycia przemocy.	Podniesienie umiejętności psychospołecznych uczniów, wzrost wiedzy dzieci i młodzieży w zakresie przemocy.	Liczba uczniów biorących udział w warsztatach. Liczba zorganizowanych warsztatów.	2023-2028	MKRPA, ZI placówki oświatowe	Budżet Miasta
Prowadzenie działań informacyjno-edukacyjnych dla rodziców w celu podnoszenia ich kompetencji wychowawczych oraz promowania metod wychowawczych bez użycia przemocy.	Poszerzenie kompetencji wychowawczych, wzrost wiedzy rodziców na temat wychowania bez przemocy.	Liczba rodziców uczestniczących w działaniach informacyjno-edukacyjnych. Liczba zorganizowanych działań.	2023-2028	MOPS, UM, KPP, MKRPA, ZI, MŚS, placówki oświatowe	Budżet Miasta
Rozwijanie działalności Miejskiej Świetlicy Socjoterapeutycznej dla dzieci i młodzieży oraz prowadzonego programu socjoterapeutycznego.	Organizowanie czasu wolnego dla dzieci i młodzieży oraz zwiększenie ich wiedzy na temat przemocy.	Liczba dzieci objętych wsparciem.	2023-2028	MOPS, UM, MŚS, NGO, MKRPA	Budżet Miasta

CEL STRATEGICZNY NR 5

Integracja społeczno-zawodowa osób pozostających bez zatrudnienia i zagrożonych wykluczeniem.

Cel operacyjny nr 1 – Zmniejszenie problemu bezrobocia oraz wzmocnienie kompetencji zawodowych osób pozostających bez pracy.

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Termin realizacji	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Stała współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie: poradnictwa zawodowego, organizacji szkoleń podnoszących kwalifikacje zawodowe osób bezrobotnych oraz zwiększających szanse na podjęcie zatrudnienia.	Zmniejszenie liczby osób bezrobotnych w Mieście.	Liczba zorganizowanych szkoleń. Liczba osób biorących w nich udział.	2023-2028	MOPS, PUP	Budżet Miasta Budżet Państwa Fundusze Europejskie
Współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie: organizowania prac interwencyjnych, robót publicznych oraz prac społecznie użytecznych dla osób bezrobotnych.	Wzrost liczby bezrobotnych mieszkańców Miasta biorących udział w pracach interwencyjnych, robotach publicznych i pracach społecznie użytecznych.	Liczba osób biorących udział w pracach interwencyjnych, robotach publicznych oraz pracach społecznie użytecznych.	2023-2028	MOPS, PUP	Budżet Miasta Budżet Państwa
Prowadzenie działalności informacyjnej w zakresie dostępnych form wsparcia i aktywizacji osób bezrobotnych.	Wzrost wiedzy wśród osób bezrobotnych na temat dostępnych form wsparcia.	Liczba podjętych działań informacyjnych.	2023-2028	MOPS, PUP, UM	Budżet Miasta
Wykorzystanie w pracy socjalnej kontraktów socjalnych służących aktywizacji zawodowej i zwiększeniu szans na podjęcie zatrudnienia, szczególnie osób długotrwale bezrobotnych.	Zwiększenie liczby kontraktów socjalnych w aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych.	Liczba beneficjentów pomocy społecznej, z którymi zostały zawarte kontrakty socjalne.	2023-2028	MOPS, PUP	Budżet Miasta

Podejmowanie stałej współpracy z NGO i inicjowanie powstawania nowych organizacji prowadzących działalność na rzecz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.	Zwiększenie dostępności do pomocy dla osób zagrożonych wykluczeniem.	Liczba działań podjętych we współpracy na rzecz osób bezrobotnych.	2023-2028	MOPS, UM, NGO	Budżet Miasta Budżet Państwa
Prowadzenie poradnictwa zawodowego i warsztatów z kreowania ścieżki kariery wśród uczniów.	Zwiększenie przedsiębiorczości i przyszłej aktywności zawodowej uczniów.	Liczba uczniów objętych poradnictwem.	2023-2028	UM, PUP, placówki oświatowe	Budżet Miasta

Cel operacyjny nr 2 – Intensyfikacja działań prowadzonych na rzecz polepszenia sytuacji rodzin ubogich oraz zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Termin realizacji	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Zapewnienie dostępu do świadczeń pomocy społecznej w celu umożliwienia zaspokojenia przez osoby i rodziny podstawowych potrzeb bytowych z uwzględnieniem współpracy w rozwiązywaniu trudnej sytuacji.	Zaspokojenie potrzeb bytowych mieszkańców Miasta.	Liczba osób/rodzin objętych pomocą materialną.	2023-2028	MOPS	Budżet Miasta Budżet Państwa
Udzielanie pomocy w zakresie dożywiania w formie zasiłków na zakup żywności oraz w formie pomocy niepieniężnej – posiłku.	Zwiększenie dostępności do pomocy w zakresie dożywiania.	Liczba osób, którym udzielono pomocy w formie zasiłku. Liczba osób, którym udzielono pomocy w formie posiłku.	2023-2028	MOPS, placówki oświatowe, NGO	Budżet Miasta Budżet Państwa
Udzielanie uczniom pomocy w formie stypendiów i zasiłków szkolnych.	Poprawa funkcjonowania dzieci z rodzin o ograniczonych środkach materialnych.	Liczba uczniów, którym została udzielona pomoc w formie stypendiów i zasiłków szkolnych.	2023-2028	MOPS, UM, placówki oświatowe	Budżet Miasta Budżet Państwa

Realizacja działań mających na celu wyrównywanie szans edukacyjnych dla dzieci i młodzieży z rodzin dotkniętych lub zagrożonych problemem ubóstwa.	Zniwelowanie nierówności edukacyjnych dzieci i młodzieży z rodzin zagrożonych ubóstwem.	Liczba dzieci i młodzieży objętych działaniami mającymi na celu wyrównywanie szans edukacyjnych.	2023-2028	MOPS, UM, placówki oświatowe, NGO	Budżet Miasta Budżet Państwa
Udzielanie wsparcia materialnego dla osób bezdomnych.	Poprawa sytuacji socjalnej osób bezdomnych.	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu bezdomności.	2023-2028	MOPS, UM	Budżet Miasta Budżet Państwa
Przekazywanie osobom bezdomnym informacji w zakresie dostępnych dla nich form pomocy.	Wzrost świadomości osób bezdomnych w zakresie możliwych form wsparcia.	Liczba osób, którym udzielono porad w tym zakresie.	2023-2028	MOPS, UM	Budżet Miasta
Kontynuowanie prowadzenia Kuchni Miejskiej.	Poprawa warunków życia mieszkańców.	Liczba osób korzystających z Kuchni Miejskiej. Liczba wydanych posiłków.	2023-2028	MOPS, NGO	Budżet Miasta

3. Ramy finansowe Strategii

Potrzeba określenia ram finansowych Strategii rozwiązywania problemów społecznych wynika z treści art. 16b. ust 2 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 2268 z późn. zm.). Jednym z warunków realizacji wskazanych celów w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych jest jej finansowanie.

Podstawowym źródłem finansowania powyższej Strategii będą środki pochodzące z budżetu miasta Ostrów Mazowiecka. Zaplanowane zadania w niniejszej Strategii będą finansowane także przez:

- budżet Wojewody,
- budżet Samorządu Województwa,
- Fundusz Pracy,
- Fundusz Solidarnościowy,
- środki z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych,
- środki Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego,
- środki finansowe pozyskiwane przez organizacje pozarządowe,
- środki własne podmiotów uczestniczących w realizacji Strategii.

Ramy finansowe Strategii uzależnione są od możliwości finansowych miasta Ostrów Mazowiecka. Realizacja poszczególnych celów i zadań wymienionych w Strategii uzależniona będzie od środków posiadanych przez Miasto oraz pozyskanych ze źródeł zewnętrznych.

Prognozy wykorzystane do sporządzenia ram finansowych Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Ostrów Mazowiecka przyjęto w oparciu o procentową strukturę wydatków socjalnych w latach 2020-2021, która została opracowana na podstawie oceny zasobów pomocy społecznej. Prognoza uwzględnia także ryzyka finansowe tj. zmianę przepisów, wzrost wydatków, inflację.

W prognozie na lata 2023-2028 zastosowano średnią wzrostu 2,5% w skali roku wydatków na pomoc społeczną przewidywanego na podstawie danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Ostrowi Mazowieckiej. Dział 855 został pomniejszony o wartość świadczenia wychowawczego, w związku z przejęciem realizacji tego zadania przez ZUS.

Tabela 27. Ramy finansowe Strategii

rok	ochrona zdrowia (dział 851)	pomoc społeczna (dział 852)	edukacyjna opieka wychowawcza (dział 854)	rodzina (dział 855)	ogółem
2020	291 214	7 467 938	31 697	33 012 798	40 803 647
2021	261 762	6 761 782	69 525	32 137 363	39 230 432
2022 (prognoza ¹⁶)	261 762	9 450 612	77 000	18 633 400	28 422 774
PROGNOZA					
2023	268 306	9 686 877	78 925	19 099 235	29 133 343
2024	275 014	9 929 049	80 898	19 576 716	29 861 677
2025	281 889	10 177 275	82 921	20 066 134	30 608 219
2026	288 936	10 431 707	84 994	20 567 787	31 373 424
2027	296 160	10 692 500	87 118	21 081 982	32 157 760
2028	303 564	10 959 812	89 296	21 609 031	32 961 703

Źródło: opracowanie własne na podstawie Oceny Zasobów Pomocy Społecznej za 2021 rok

4. System wdrażania Strategii

Realizacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Ostrowi Mazowiecka to wprowadzenie w życie zintegrowanego modelu polityki społecznej. Z uwagi na fakt, że opracowana Strategia jest dokumentem długookresowym i zawiera podstawowe cele perspektywiczne, musi być poddana okresowej weryfikacji, a także niezbędnym zmianom.

¹⁶ Wartości za rok 2022 pochodzą z prognozy zamieszczonej w Ocenie Zasobów Pomocy Społecznej za 2021 rok.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Ostrów Mazowiecka zawiera zadania, które stanowią wyzwania dla całej społeczności lokalnej i wszystkich instytucji publicznych oraz niepublicznych, które działają na polu polityki społecznej w Mieście. Taka zasada partnerstwa i współpracy jest jednym z fundamentalnych elementów polityki strukturalnej Unii Europejskiej. Jednak wdrażanie Strategii, zawierającej zadania będące w kompetencjach wielu lokalnych i ponadlokalnych instytucji, organizacji i środowisk, wymaga ścisłej koordynacji, a także współpracy pomiędzy zainteresowanymi stronami. Stąd też efektywność realizacji zadań wyodrębnionych w Strategii, w dużej mierze zależała będzie od instytucji zarządzającej jej wdrażaniem – Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Ostrowi Mazowieckiej.

Realizacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Ostrów Mazowiecka na lata 2023-2028 obejmować będzie cztery etapy, przedstawione w poniższej tabeli.

Tabela 28. Harmonogram wdrażania Strategii

Etap	Wyszczególnienie	Termin realizacji
Etap I	Podjęcie uchwały przez Radę Miasta Ostrów Mazowiecka o przyjęciu do realizacji „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Ostrów Mazowiecka na lata 2023-2028”.	IV kwartał 2022 r.
Etap II	Koordinacja realizacji działań objętych Strategią.	I kwartał 2023 r. – IV kwartał 2028 r.
Etap III	Monitoring.	Na koniec każdego roku w okresie od 2024 r. do 2028 r.
Etap IV	Ewaluacja Strategii.	I kwartał 2029 r.

Źródło: opracowanie własne

5. System aktualizacji Strategii

Strategia jest dokumentem „żywym” i wprowadzanie zmian w jej zapisach jest nie tylko możliwe, ale w niektórych sytuacjach wręcz konieczne. Jednak należy pamiętać, że zmiany te nie powinny dotyczyć zasadniczych kierunków Strategii. Przeglądy strategiczne powinny być realizowane cyklicznie. Najlepszą metodą na wprowadzenie zmian w dokumencie Strategii jest jej weryfikacja w społecznym procesie zbliżonym do tego, który towarzyszył tworzeniu Strategii. Dyrektor MOPS przy wyborze zadań do realizacji będzie brać pod uwagę zarówno nowe oczekiwania społeczności lokalnej i określonych grup społecznych, jak również zmieniające się czynniki środowiska zewnętrznego oraz możliwości pozyskiwania środków zewnętrznych. Dlatego podczas aktualizacji dokumentu Strategii Dyrektor MOPS powinien uwzględniać nie tylko istniejące zapisy Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Ostrów Mazowiecka, ale również nowe, nie ujęte w niej zadania, których w obecnym czasie uczestnicy nie byli w stanie przewidzieć. Bezpośrednim koordynatorem jest Dyrektor Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Ostrowi Mazowieckiej. Zadaniem koordynatora jest ciągły nadzór nad pracami MOPS w zakresie wdrażania i aktualizacji Strategii.

6. Komunikacja społeczna i promocja Strategii

W celu sprawnego funkcjonowania Strategii należy umożliwić społeczności lokalnej udział w procesie jej tworzenia i realizacji. Partnerzy mają możliwość zgłoszenia zmian w treści Strategii w zakresie wymagającym ich współpracy. Władze samorządowe w trakcie wdrażania Strategii muszą znaleźć skuteczną metodę przekazywania informacji do otoczenia. Powinny także zwrócić uwagę na sprawny system przyjmowania informacji z otoczenia w tym, od partnerów społecznych.

Władze samorządowe muszą współpracować i być w stałym kontakcie z jednej strony z podmiotami wewnętrznymi, obejmującymi pracowników uczestniczących bezpośrednio w administrowaniu Miastem, czerpiąc przy tym z ich wiedzy, motywacji, umiejętności praktycznych czy kompetencji interpersonalnych, ale też korzystać z technologii i zasobów organizacji.

Z drugiej strony muszą również komunikować się z otoczeniem zewnętrznym obejmującym: ogół mieszkańców Miasta, grupy, organizacje, stowarzyszenia, instytucje czy przedsiębiorstwa.

Promocja Strategii ma na celu stanowienie i utrzymywanie wzajemnej współpracy między samorządem a społeczeństwem. Informowanie oraz promocja odbywać się będzie poprzez podawanie w prasie lokalnej oraz w Internecie danych na temat zaangażowania finansowego Unii Europejskiej w realizację projektów oraz stanie zaawansowania realizacji zadań i ich efektów w ramach Strategii.

7. Monitoring i ewaluacja

Proces monitoringu Strategii będzie służył identyfikacji osiągniętych rezultatów oraz porównaniu ich zgodności z założeniami. Będzie on polegał na gromadzeniu i opracowywaniu informacji i danych zebranych od wszystkich podmiotów zaangażowanych w realizację działań strategicznych. Punktem odniesienia będą między innymi przedstawione poniżej wskaźniki monitoringowe. Dla oceny zmian zachodzących w wybranych, niemożliwych do opisu za pomocą wskaźników obszarach, służyć będą wskaźniki kontekstowe (pokazujące dane zjawisko w szerszym kontekście, zwykle w odniesieniu do dłuższych okresów czasu). Dane do monitoringu pozyskiwane będą z: danych statystycznych GUS, jednostek organizacyjnych UM, Policji, PUP, ze sprawozdań MOPS, MKRPA, sprawozdań z realizacji miejskich programów i projektów oraz od organizacji pozarządowych. Monitorowanie umożliwi bieżącą ocenę realizacji zaplanowanych kierunków działań lub też pozwoli na modyfikację i dokonywanie korekt w przypadku istotnych zmian społecznych, które mogą zaistnieć w wyniku, np. zmiany regulacji prawnych lub nasilenia niektórych

problemów społecznych. Informacja nt. realizacji Strategii przygotowywana będzie przez MOPS i zawarta w corocznie składanych sprawozdaniach z działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Ostrowi Mazowieckiej.

Końcowa ewaluacja (ex-post) posłuży samorządowi Miasta Ostrow Mazowiecka do oceny realnej sytuacji i stanu rozwiązywania problemów społecznych w Mieście, a także będzie pomocnym narzędziem pomagającym w podejmowaniu właściwych decyzji dotyczących kształtu polityki i pomocy społecznej Miasta w kolejnych latach. W ramach końcowej ewaluacji Strategii zostanie przygotowany raport ukazujący kumulatywne osiągnięcie założonych celów strategicznych. Końcowa ewaluacja Strategii pozwoli ocenić w jakim stopniu założone wartości w zestawieniu kumulatywnym, kilkuletnim zostały zrealizowane oraz ukaże realne nakłady finansowe, a w efekcie końcowym pozwoli odpowiedzieć na pytanie, czy założone kierunki działań były odpowiednio zaplanowane.

Wskaźniki monitoringowe, czyli policzalne zmienne podlegające obserwacji i ocenie, określone zostały w oparciu o przewidywane rezultaty zadań, a także przewidywane dane, zaplanowane do osiągnięcia w całym okresie realizacji działań. Zostały one szczegółowo przedstawione w oparciu o aktualny stan faktyczny. Zarówno monitoring jak i ewaluacja prowadzone będą między innymi w oparciu o niżej przedstawione wskaźniki monitoringowe. Katalog wskaźników może być uzupełniany bądź modyfikowany w zależności od dostępnych źródeł informacji i zasobów. Wartości bazowe oznaczają dane dla roku poprzedzającego opracowanie Strategii, natomiast wartości docelowe wskazują pożądane wartości, oznaczające osiągnięcie poszczególnych celów.

Tabela 29. Wskaźniki monitoringowe służące do oceny stopnia realizacji celów strategicznych

Lp.	Cel strategiczny	Wskaźnik	Wartość bazowa (w 2021 roku)	Wartość docelowa (w 2028 roku)
1	Wspieranie rodzin w prawidłowym wypełnianiu funkcji rodzicielskich.	Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny.	38	do 50
		Liczba asystentów rodziny.	2	do 3
		Liczba rodzin wspierających.	0	do 1
		Liczba rodziców biorących udział w warsztatach wzmacniających kompetencje wychowawcze.	b.d.	powyżej 10
		Liczba placówek wsparcia dziennego.	1	do 2
		Liczba grup wsparcia dla rodziców.	1	do 1
		Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych.	70	poniżej 60
		Liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej.	25	poniżej 20
2	Usprawnienie systemu wspierającego funkcjonowanie seniorów, osób z niepełnosprawnościami i dotkniętymi zaburzeniami psychicznymi.	Liczba placówek wsparcia dla osób starszych.	4	do 5
		Udział osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności (%).	23,8	do 25,0
		Liczba podjętych akcji informacyjnych/zrealizowanych warsztatów w zakresie bezpieczeństwa osób starszych.	3	powyżej 3
		Liczba osób w DPS, za które Miasto ponosi odpłatność.	19	do 30
		Liczba Środowiskowych Domów Samopomocy.	1	do 1
		Liczba uczestników Środowiskowych Domów Samopomocy.	45	do 50
		Liczba osób korzystających ze specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi.	8	do 20

3	Kompleksowe wsparcie osób dotkniętych uzależnieniami i wzmocnienie oddziaływań profilaktycznych.	Liczba Punktów Konsultacyjnych.	1	1
		Liczba uczniów objętych działaniami profilaktycznymi (nierekomendowane).	1 805	powyżej 1 500
		Liczba uczestników rekomendowanych programów profilaktycznych.	153	powyżej 200
		Liczba udzielonych porad dla osób z problemem alkoholowym w Punkcie Konsultacyjnym.	110	do 150
		Liczba osób z problemem alkoholowym, którym udzielono porad w Punkcie Konsultacyjnym.	62	do 80
		Liczba udzielonych porad dla dorosłych członków rodziny osoby z problemem alkoholowym w Punkcie Konsultacyjnym.	103	do 150
		Liczba dorosłych członków rodziny osoby z problemem alkoholowym, którym udzielono porad w Punkcie Konsultacyjnym.	58	do 80
		Liczba właścicieli punktów sprzedaży napojów alkoholowych oraz sprzedawców objętych szkoleniami.	0	powyżej 20
		Liczba grup samopomocowych dla osób uzależnionych i ich rodzin.	3	powyżej 3
		Liczba osób wobec których wystąpiono do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego.	27	poniżej 40
		Liczba osób w stosunku, do których podjęto czynności zmierzające do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w placówce leczenia uzależnienia.	27	poniżej 40

4	Rozwijanie systemu zapobiegania i przeciwdziałania zjawisku przemocy domowej.	Liczba wszczętych procedur „Niebieskie Karty – A”.	62	poniżej 60
		Liczba zakończonych procedur „Niebieskie Karty”.	48	powyżej 20
		Liczba osób doświadczających przemocy, którym udzielono porad w Punkcie Konsultacyjno-Informacyjnym.	20	do 50
		Liczba osób stosujących przemoc, którym udzielono porad w Punkcie Konsultacyjno-Informacyjnym.	5	do 10
		Liczba porad udzielonych osobom stosującym przemoc w Punkcie Konsultacyjnym.	6	do 50
		Liczba porad udzielonych osobom doświadczającym przemocy w Punkcie Konsultacyjnym.	30	do 100
		Liczba uczestników szkoleń w zakresie przepisów prawa regulujących problematykę przemocy w rodzinie oraz procedury „Niebieskie Karty”.	b.d.	powyżej 10
5	Integracja społeczno-zawodowa osób pozostających bez zatrudnienia i zagrożonych wykluczeniem.	Wskaźnik bezrobocia wśród beneficjentów pomocy społecznej (%).	49	poniżej 40
		Udział długotrwale bezrobotnych mieszkańców Miasta w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców (%).	58,5	poniżej 50
		Liczba beneficjentów pomocy społecznej, z którymi zostały zawarte kontrakty socjalne.	0	do 10
		Liczba osób korzystających z zasiłku stałego.	154	poniżej 120
		Liczba osób korzystających z zasiłku okresowego.	24	do 50
		Liczba osób korzystających z zasiłku celowego.	199	poniżej 190
		Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu bezdomności.	20	poniżej 20

	Liczba osób korzystających z Kuchni Miejskiej.	145	powyżej 100
	Liczba wydanych posiłków w ramach Kuchni Miejskiej.	35 750	powyżej 20 000

Źródło: opracowanie własne

8. Wnioski i podsumowanie

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Ostrów Mazowiecka jest dostosowana do zidentyfikowanych w procesie badawczym potrzeb społecznych. Planowane sposoby ich zaspokajania są kontynuacją istniejącego systemu wsparcia i tworzą możliwość jego uzupełnienia o nowe rozwiązania.

W związku z powyższym, z jednej strony Strategia proponuje zmianę stosowanych metod tak, by chronić przed zagrożeniami społecznymi, z drugiej zaś wskazuje na konieczność przejścia do prewencji trudnych sytuacji życiowych, tak aby nie dopuścić do ich wystąpienia lub maksymalnie skrócić czas ich trwania. Cele strategiczne i cele operacyjne sformułowane zostały w oparciu o analizę systemu pomocy społecznej, sytuacji rodzin, profilaktyki uzależnień, problemu przemocy w rodzinie, sytuacji seniorów i osób z niepełnosprawnością, systemu ochrony zdrowia psychicznego, problemu ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz problemu bezrobocia.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych zakłada rozszerzenie i pogłębienie form pracy socjalnej, szeroką współpracę z różnymi instytucjami i organizacjami pozarządowymi działającymi w obszarze polityki społecznej. W myśl ustawy o pomocy społecznej, podejmowane działania powinny doprowadzić, w miarę możliwości, do życiowego usamodzielnienia się objętych nią osób i rodzin oraz do ich integracji ze środowiskiem. W ramach wypracowanej Strategii przyjmuje się podejście nastawione przede wszystkim na: wzmocnienie postaw aktywnych, wdrożenie modelu pomocy zintegrowanej oraz partnerskich działań instytucji i organizacji pozarządowych w tworzeniu lokalnego systemu rozwiązywania problemów społecznych. Analiza problemów społecznych będących przedmiotem niniejszej Strategii zwraca również uwagę na tzw. nowe ryzyka socjalne, czyli trudne sytuacje, nie tylko materialne, które pojawiły się w efekcie zmian zwłaszcza demograficznych.

Zapisy zawarte w Strategii realizowane będą zgodnie z wytyczonymi działaniami, ale w skali i harmonogramie zależnym od możliwości finansowych. Strategia będzie podlegać okresowym weryfikacjom i niezbędnym modyfikacjom

związanym ze zmieniającą się rzeczywistością społeczno-ekonomiczną, zidentyfikowanymi potrzebami mieszkańców miasta Ostrów Mazowiecka i przepisami prawa. Wielość i różnorodność potrzeb społecznych, przy istniejących ograniczeniach budżetowych, oznacza potrzebę zwiększenia efektywności pomocy społecznej poprzez racjonalne określanie wydatków, maksymalne wykorzystanie istniejącego potencjału oraz stosowanie rozwiązań o charakterze bardziej systemowym niż akcyjnym.

Należy pamiętać, że aktualizacje Strategii mogą się w znacznym stopniu wiązać ze zmianami dyktowanymi przez obecnie trwającą pandemię SARS-CoV-2. Poza widocznymi obecnie skutkami społeczno-ekonomicznymi wywołanymi pandemią, pozostawi ona również długotrwałe znamiona nie tylko na większej społeczności, ale również na indywidualnych jednostkach. Zmiany w prawie oraz konieczność ciągłej odpowiedzi na potrzeby mieszkańców Miasta w sposób adekwatny i zgodny z aktualnymi zaleceniami stanowi, wyzwanie dla instytucji rządowych, samorządowych jak i pozarządowych w zakresie rozwiązywania problemów społecznych. Konieczna jest zatem międzysektorowa współpraca dążąca do zapewnienia jak najlepszych warunków życiowych wszystkich mieszkańców miasta Ostrów Mazowiecka, na tyle na ile pozwalają obecne warunki.

Realizacja Strategii powinna przyczynić się do wysokiej jakości życia mieszkańców miasta Ostrów Mazowiecka, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci, młodzieży, osób starszych oraz grup osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym. Należy zaznaczyć, że zadania z zakresu szeroko rozumianej polityki społecznej realizowane są za pomocą wszelkich dostępnych kompetencji i możliwości Miasta, natomiast Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych jest wyborem priorytetowych obszarów i kierunków działań, które uznane zostały za kluczowe, a więc umożliwiające najskuteczniejsze i najbardziej efektywne osiągnięcie założonych rezultatów.

V. Bibliografia

1. Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu.
2. <https://bdl.stat.gov.pl>.
3. <https://mapa.wyniki.edu.pl>.
4. Kinney J., Leaton G., Zrozumieć alkohol, Warszawa 1996.
5. Kwaśniewski J., Rola diagnozy w rozwiązywaniu problemów społecznych.
6. N. G. Pikuła, M. Grewiński, E. Zdebska, W. Glanc, Wyzwania dla polityki społecznej w kontekście pandemii koronawirusa, Kraków 2020.
7. Narodowa Strategia Integracji Społecznej dla Polski – jest dokumentem przygotowanym przez Zespół Zadaniowy do Spraw Reintegracji Społecznej, któremu przewodniczył Minister Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej – Jerzy Hausner.
8. Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019, 2020 i 2021 rok.
9. Oniszczyk J., Współczesne państwo w teorii i praktyce. Wybrane elementy.
10. Raport o stanie Miasta Ostrów Mazowiecka za 2019, 2020 i 2021 rok.
11. Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2019, 2020 i 2021 rok.
12. Sprawozdanie z realizacji Miejskiego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie za rok 2019, 2020 i 2021.
13. Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030.
14. Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz.U. z 2021 r. poz. 2268 z późn. zm.).
15. www.psychiatriapolska.pl.

VI. Spis rysunków, tabel, wykresów

1. Spis rysunków

Rysunek 1. Położenie miasta Ostrów Mazowiecka na mapie powiatu ostrowskiego, województwa mazowieckiego i Polski.....	17
Rysunek 2. Klasyfikacja podmiotów ekonomii społecznej.....	31
Rysunek 3. Obszary współpracy międzyinstytucjonalnej.....	32
Rysunek 4. Łączna wartość sprzedanego na terenie miasta Ostrowi Mazowieckiej alkoholu w latach 2019-2021.....	64
Rysunek 5. Elementy procesu planowania strategicznego	91

2. Spis tabel

Tabela 1. Etapy opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych	8
Tabela 2. Liczba urodzeń, zgonów i wartość przyrostu naturalnego w mieście Ostrów Mazowiecka na przestrzeni lat 2019-2021.....	19
Tabela 3. Udział ludności według ekonomicznych grup wieku w ogólnej liczbie ludności w latach 2019-2021 (w procentach).....	20
Tabela 4. Liczba podmiotów zarejestrowanych na terenie miasta Ostrów Mazowiecka według klas wielkości w latach 2019-2021	21
Tabela 5. Liczba uczniów i przedszkolaków w placówkach na terenie miasta Ostrów Mazowiecka w latach 2020-2021 (stan na 1.09. każdego roku)	23
Tabela 6. Dane statystyczne dotyczące liczby pacjentów oraz udzielanych świadczeń zdrowotnych w mieście Ostrów Mazowiecka w latach 2019-2021	27
Tabela 7. Zgłoszone alarmy do Stanowiska Kierowania Komendanta Powiatowej Straży Pożarnej w Ostrowi Mazowieckiej w latach 2019-2021	28
Tabela 8. Zestawienie działań Straży Miejskiej w mieście Ostrów Mazowiecka w latach 2019-2021	29
Tabela 9. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w podziale na wiek i płeć według liczby wypłaconych świadczeń w latach 2019-2021	40
Tabela 10. Liczba osób, którym udzielono pomocy w formie świadczeń pieniężnych i niepieniężnych w latach 2019-2021	40
Tabela 11. Liczba osób długotrwale pobierających świadczenie w podziale na płeć w latach 2019-2021	41
Tabela 12. Liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej oraz liczba rodzin, z których pochodzą w latach 2019-2021	49
Tabela 13. Zasiłek pielęgnacyjny dla niepełnosprawnego dziecka na przestrzeni lat 2019-2021	52
Tabela 14. Zasiłek pielęgnacyjny dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o znacznym stopniu niepełnosprawności na przestrzeni lat 2019-2021	53

Tabela 15. Zasiłek pielęgnacyjny dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, która powstała przed 21 rokiem życia na przestrzeni lat 2019-2021	53
Tabela 16. Specjalny zasiłek opiekuńczy na przestrzeni lat 2019-2021	54
Tabela 17. Działania Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w mieście Ostrów Mazowiecka wobec osób uzależnionych w latach 2019-2021	61
Tabela 18. Wnioski z badania ankietowego przeprowadzonego w 2021 roku wśród dorosłych mieszkańców miasta Ostrów Mazowiecka dotyczące problemu uzależnień	66
Tabela 19. Wnioski z badania ankietowego przeprowadzonego w 2021 roku wśród uczniów z miasta Ostrów Mazowiecka dotyczące problemu uzależnień	67
Tabela 20. Liczba zakończonych procedur „Niebieskie Karty” w latach 2019-2021	73
Tabela 21. Wnioski z badania ankietowego przeprowadzonego w 2021 roku wśród dorosłych mieszkańców oraz uczniów miasta Ostrów Mazowiecka dotyczące problemu przemocy	75
Tabela 22. Odpłatność Miasta za pobyt w Domu Pomocy Społecznej na przestrzeni lat 2019-2021	79
Tabela 23. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych mieszkańców miasta Ostrów Mazowiecka w podziale na wiek oraz ich udział w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców Miasta w latach 2019-2021	84
Tabela 24. Liczba długotrwale bezrobotnych mieszkańców miasta Ostrów Mazowiecka oraz ich udział w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców Miasta w porównaniu do powiatu ostrowskiego na przestrzeni lat 2019-2021	85
Tabela 25. Liczba osób, którym przyznano zasiłek stały, okresowy i celowy oraz kwota świadczeń na przestrzeni lat 2019-2021	87
Tabela 26. Liczba osób, w tym dzieci korzystających ze świadczenia niepieniężnego przyznanego w ramach programu „Posiłek w szkole i w domu” w latach 2019-2021	88
Tabela 27. Ramy finansowe Strategii	114
Tabela 28. Harmonogram wdrażania Strategii	115
Tabela 29. Wskaźniki monitoringowe służące do oceny stopnia realizacji celów strategicznych	119

3. Spis wykresów

Wykres 1. Liczba mieszkańców miasta Ostrów Mazowiecka w latach 2019-2021	18
Wykres 2. Liczba kobiet i mężczyzn zamieszkujących miasto Ostrów Mazowiecka na przestrzeni lat 2019-2021	18
Wykres 3. Wskaźnik bezrobocia – liczba bezrobotnych w stosunku do liczby ludności w wieku produkcyjnym na przestrzeni lat 2019-2021 (w procentach)	20
Wykres 4. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON w latach 2019-2021	21
Wykres 5. Wyniki egzaminu ósmoklasisty w 2022 roku uczniów z terenu miasta Ostrów Mazowiecka, powiatu ostrowskiego i województwa mazowieckiego	23

Wykres 6. Ogólna liczba stwierdzonych przestępstw w mieście Ostrów Mazowiecka w latach 2019-2021	28
Wykres 7. Ilość przeprowadzonych interwencji w mieście Ostrów Mazowiecka w latach 2019-2021	28
Wykres 8. Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej w mieście Ostrów Mazowiecka w latach 2019-2021	39
Wykres 9. Wskaźnik deprivacji lokalnej na przestrzeni lat 2019-2021	39
Wykres 10. Powody udzielania świadczeń w 2021 roku (liczba rodzin)	42
Wykres 11. Średniomiesięczna liczba rodzin korzystających z zasiłków rodzinnych wraz z dodatkami oraz korzystających z jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia dziecka na przestrzeni lat 2019-2021	45
Wykres 12. Liczba osób korzystających ze świadczenia alimentacyjnego na przestrzeni lat 2019-2021	47
Wykres 13. Rodziny, którym została udzielona pomoc i wsparcie z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego w latach 2019-2021	47
Wykres 14. Asystenci rodziny, liczba rodzin objętych ich wsparciem na przestrzeni lat 2019-2021	48
Wykres 15. Liczba rodzin, którym została udzielona pomoc i wsparcie z powodu niepełnosprawności w latach 2019-2021	52
Wykres 16. Liczba osób korzystających z usług specjalistycznych opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi na przestrzeni lat 2019-2021	56
Wykres 17. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu alkoholizmu i narkomanii na przestrzeni lat 2019-2021	60
Wykres 18. Liczba osób z problemem alkoholowym, którym udzielono porad w Punkcie Konsultacyjnym w latach 2019-2021	62
Wykres 19. Liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych w mieście Ostrów Mazowiecka na przestrzeni lat 2019-2021	65
Wykres 20. Liczba rodzin korzystających z pomocy MOPS z powodu przemocy w rodzinie na przestrzeni lat 2019-2021	71
Wykres 21. Dane statystyczne dotyczące liczby posiedzeń Zespołu Interdyscyplinarnego w latach 2019-2021	71
Wykres 22. Liczba „Niebieskich Kart - A”, które wpłynęły w latach 2019-2021	72
Wykres 23. Liczba osób doświadczających i stosujących przemoc, którym udzielono porad w Punkcie Konsultacyjnym w latach 2019-2021	74
Wykres 24. Zestawienie udziału mieszkańców w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności w mieście Ostrów Mazowiecka na przestrzeni lat 2019-2021	78
Wykres 25. Liczba osób w wieku poprodukcyjnym korzystających z pomocy społecznej w podziale na płeć w latach 2019-2021	78
Wykres 26. Liczba osób korzystających z zasiłku pielęgnacyjnego przysługującego osobie, która ukończyła 75 lat na przestrzeni lat 2019-2021	79

Wykres 27. Liczba rodzin, którym została udzielona pomoc i wsparcie z powodu bezrobocia w latach 2019-2021.....	82
Wykres 28. Wskaźnik bezrobocia wśród beneficjentów pomocy społecznej na przestrzeni 2019-2021	82
Wykres 29. Mieszkańcy miasta Ostrów Mazowiecka zarejestrowani w Powiatowym Urzędzie Pracy z podziałem na płeć na przestrzeni lat 2019-2021	83
Wykres 30. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu ubóstwa na przestrzeni lat 2019-2021	87
Wykres 31. <i>Liczba osób korzystających z pomocy i wsparcia z powodu bezdomności na przestrzeni lat 2019-2021</i>	<i>89</i>